

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Οργανισμός Εκδοσεών Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1951

Αρ εισ. 45020

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

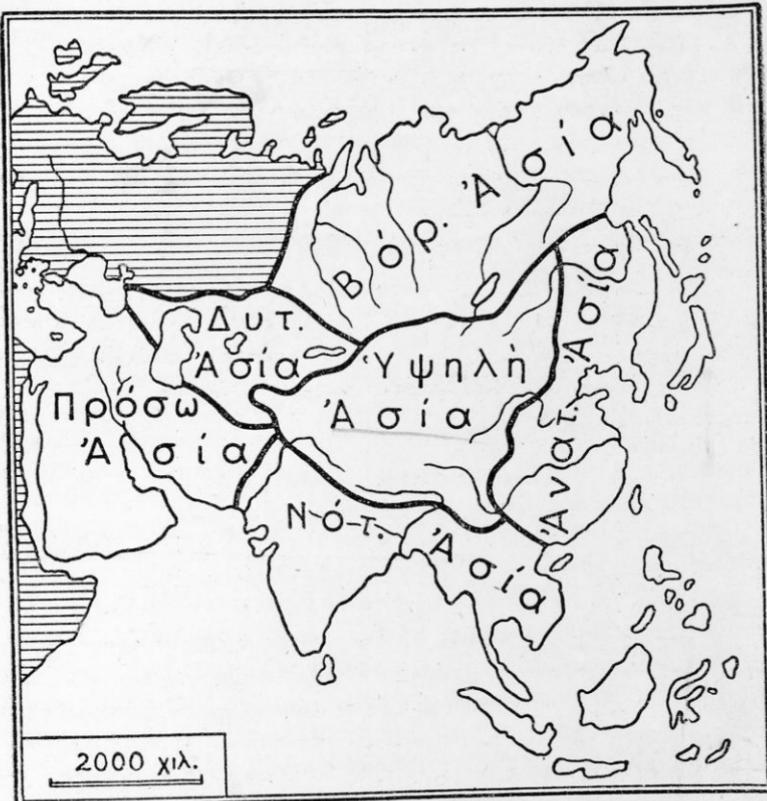
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

Είσαγωγή.— Η Ασία είναι ή μεγαλυτέρα και ύψηλοτέρα ήπειρος τής γῆς, τέσσαρας και πλέον φοράς μεγαλυτέρα τής Εύρωπης (44 έκατομμ. τετραγ. χιλ.). Λόγω τής μεγάλης έκτασέως της έχει και μέγαν πληθυσμόν πλέον τοῦ ένδος δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἡμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος δὲ κόσμος 2 δισεκατομμ.). Η πυκνότης δόμως τοῦ πληθυσμοῦ είναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ,τι είναι εἰς τὴν Εύρωπην, διότι ύπάρχουν ἔκει καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὅποιας δὲν έχει η Εύρωπη (Ἀσία : 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εύρωπη : 46). Η Ασία είναι κοιτὶς λαῶν, οἱ ὄποιοι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων μετηνάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εύρωπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἱ ὄποιαι κεῖνται πλησίον, δηλαδὴ τὴν Ἀφρικήν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας ἥλθον περισσότερον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικήν Εύρωπην ἔκεινα, τὰ δόποια είναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἥδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ Ἑλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὄποιον ἀνέπτυξαν. Η δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ Ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐρωτήσεις.— 1. Νὰ εῦρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Λονδίνου ενδισκεται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας Α ε ν τ ὁ ν.— 2. Ἀπὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται δὲ Ἰσημεριός; — 3. Ποῖον εἶραι τὸ ροτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ δποῖον πλησιάζει τὸν Ἰσημεριόν; — 4. Λεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικὸν ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

1. Φυσική διαίρεσις τῆς Ἀσίας.

κῆς· ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ; — 5. Λεῖξε τὸ βορειότατον Τ σε λγιοῦσα και ν. — 6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηρῶν (30° β. γ. π.) καὶ διέρμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ δποῖα διέρχεται.

Ορια. — Τὰ δρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὡκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Ειρηνικὸν ὡκεανὸν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὡκεανόν. Πρὸς Δ.

δημοσιών είναι άκαθόριστα, διότι ή Εύρωπη φαίνεται ως προέκτασις τής μεγάλης ταύτης ήπειρου. Τὰ ὄρη Οὐράλια, τὰ δόποια λαμβάνονται ως δύρια, δὲν είναι ύψηλά καὶ διὰ τῶν αὐχένων των είναι εὔκολος ή συγκοινωνία πρὸς τὴν Εύρωπην· εύκολωτέρα είναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ή δόποια κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. 'Ωσαύτως ή Μικρά Ἀσία ἡτο ποτὲ ήνωμένη μετά τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς δόποιας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αιγαῖον πέλασγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδὴ τῆς Αιγαίδος, είναι τὸ πλήθος τῶν νήσων τοῦ Αιγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εύρωπην ως ἔξαρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαίρεσις.— Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ύψιπεδον μὲν ύψηλότατα ὄρη, τὸ δόποιον λέγεται 'Υψηλὴ Ἀσία. Περὶ αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ Νοτιοδυτικὴ ἢ Πρόσω Ασία, ἡ Νότιος Ἀσία, ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία, ἡ Βόρειος Ἀσία καὶ ἡ Δυτικὴ Ἀσία (σχ. 1).

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

("Η ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ")

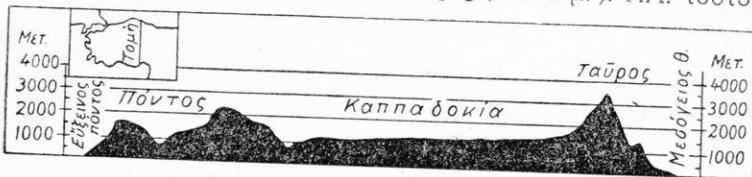
Α. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Εισαγωγή.— Η Μικρά Ἀσία είναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ δόποια πλησιάζει τὴν Εύρωπην. Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἡτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατώκουν ἐκεῖ ἐκατομμύρια Ἐλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικότερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ ὄρια.— Η Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου δρυθογωνίου τετραπλεύρου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο μικρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ἡ μὲν βρέχεται ύπὸ τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ύπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Η δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ύπὸ τοῦ Αιγαίου πελάγους, δῆπου πρὸ

αύτῆς ύψοιονται αἱ πολυάριθμοι Ἑλληνικαὶ νῆσοι· πρὸς Α. τὰ δόρια τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὁροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἔξακολουθοῦν δύμοιο μόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὅποια ἐπαθον πολλάς διαταράξεις καὶ ἐπὶ τῶν ὅποιών ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑψίπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ ὅποιον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὁροσειρῶν, νεωτέρων πτυχῶσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὔξεινου, αἱ Ποντικαὶ Ἀλπεις (ὕψος 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος Ἀντίταυρος ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτία ὁροσειρά φέρει τὸ ὄνομα Ταῦρος (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου,

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνήκοντεις τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἴγαῖον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἔξ Α. πρὸς Δ. (Τμωλος, Σίπυλος, "Ιδη, Μυσικός" Ολυμπος κ. ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου ύψοιονται τὸ ἡφαίστειον Ἀργατος (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὑψιστὸν τῆς Ἀσίας.

"Ολαι αἱ ὁροσειραι αὖται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἴγαῖον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τούτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὑρους 550 μ.) καὶ Ἐλλήσποντος (κοινῶς Δαρδανέλλια, εὗρ. 1.200 μ.), οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν κοιλάδες.

"Ο πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἴγαιου ἔχηγεται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν, αἱ ὅποιαι χωροῦν ἔγκαρπίσιως πρὸς τὸ πέλαγος κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλαδή, αὖται.

ξέμειναν ύπεράνω τής θαλάσσης, ένθη ή θάλασσα κατέλαβε τά μεταξύ των δρέων χαμηλά μέρη. Οι έδω σχηματιζόμενοι κόλποι καὶ λιμένες εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ώς καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ δόποιαὶ ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτὰς, κατὰ τὰς ὁποῖας τὰ δρη διατάσσονται πάραλλήλως, ή συγκοινωνία εὑρίσκει δυσκολίας.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ δρη καὶ οἱ ύδρατοι ἀφήνουν ἔδω ἀρκετὰς βροχάς, ένθη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ύψιπέδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν δλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρέει ὄρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὅχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἑκβολὰς. Ἐκεὶ ὁ ποταμὸς ρέει διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ δροῦς του καθίσταται ἥρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθηται, καὶ εἰς τὰς ἑκβολὰς ή πρόσχωσις σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνει. "Αλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς δόποίους ἑκβάλλουν οἱ ποταμοὶ **Μαίανδρος**, "Ἐρμος καὶ **Κάυστρος**, ήσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ώς ὁ **Εὐρυμέδων**, ὁ **Κύδνος** καὶ ὁ **Πύραμος** ὁ μεγαλύτερος δῆμος τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ **Ἀλυς** (Κιζίλ Ἰρμάκ), ὁ δόποιος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ύψιπέδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ δρη ἑκβάλλει εἰς τὸν Εὔξεινον εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἑκβάλλει καὶ ὁ **Σαγγάριος**, παρὰ τὸν δόποιον ὁ Ἐλληνικὸς στρατός τῷ 1922 ἡγωνίσθη ἥρωικῶς.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλῖμα ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αιγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲν μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θερος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ ὁποῖα εἶναι πτωχά καὶ ὀλίγα, ἀντικαθιστᾶ ἡ λόχμη.

Αἱ Ποντικαὶ "Αλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς

ύγρούς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὔξείνου Πόντου, δέχονται πολλὰς βροχάς καὶ τὸ κλῖμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὅποιον εἶναι ύγρὸν καὶ ψυχρόν, ὀνομάζεται πόντιον. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ δόποια σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση δημοσίες ταῦτα ἔχουν πάθει πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδὴ τὸ κλῖμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγω τῶν ὀλίγων βροχῶν ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης, ἢ ἐλλείπει τελείως, καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὄρατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδόν πανταχοῦ καὶ μόνον διασπένδειν. "Αλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ύδωρ. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ύγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ύψηλοτέρα. Τὰ δάση τοῦ δροῦς συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

Ιστορικὴ ἀποψίς. Κάτοικοι.— 'Η Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ως γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατείχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατώκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχάς διάφορα μικρά ἔθνη, ἔκαστον τῶν δόποιων ἔχει ἴδιαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἴδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἔθνοτήτων λόγω τοῦ δρεινοῦ τοῦ ἔδαφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ δόποιοι ἔζησαν ἔδω, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ "Αλυσος ποταμοῦ, καὶ οἱ "Ελληνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π.Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἐνωρίς ἐξηφανίσθησαν· τουναντίον δὲ Ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ἥκμασε καὶ ἴδιας ἀφ' ὅτου ἰδρύθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εύρωπαϊκὴν Ἐλλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἔδω ἔξοχοι "Ελληνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι ("Ομηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ως καὶ ἐπὶ τῆς Ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας,

ήκμασεν ώς κυρία χώρα τοῦ 'Ελληνισμοῦ.' Αντεπεξῆλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις ὅτου κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἡλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα δῆμος πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἴδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος των εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προσούσα. "Ἐπειτα κατέκτησαν δῆλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν ('Οθωμανικὸν κράτος), μὲ ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν (ἢ 'Ισλαμισμόν). Ἐπειδὴ ἥρκοῦντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια ὅπως ἦσαν μαθημένοι, ἀφῆναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ "Ελληνες, οἱ ὁποῖοι πλὴν τῆς καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους ἦσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατώκουν ἐπίσης καὶ ἀποικοὶ Ἀρμένιοι ἀνταγωνιζόμενοι τοὺς "Ελληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια δὲ λίγοι "Ελληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἑθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922), δῆλοι αὐτοί, δύο περίπου ἑκατομμ., ἡναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπου εὑρον νέαν κατοικίαν. 'Ο πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μὲ τὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῆ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

α) Βόρειος Μικρὰ Ἀσία (Πόντος καὶ Παφλαγονία).

'Η Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ πόντιον κλῖμα τῆς. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλῖμα ψυχρὸν καὶ ύγρον, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρὶς διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ ὅμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, μὲ ὕδιον θάμνον, τὸ ροδόδενδρον. 'Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται

ώς πατρίς τής κερασέας. Δασική ζώνη πυκνή ἀποτελεῖται ἀπό δρῦς, δένυας, λεπτοκαρυάς και καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικά Ποντικά ὅρη ἔχουν πάθει πολλάς μετακινήσεις και διαρρήξεις, οἱ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὁροσειράς δι' ἐγκαρσίων φαράγγων. Εἰς τὰ ὅρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ίδιως χαλκοῦ και ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν δποίων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιωρισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τούς παλαιοὺς ὅμως κατρούς ἔξεμεταλλεύοντο αὐτά περισσότερον οἱ "Ἐλληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Και σήμερον ἀκόμη οἱ "Ἐλληνες Πόντιοι, οἱ ὄποιοι εἶναι μακράν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν των πατρίδα, διακρίνονται ως καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ ὀροπέδια εὔφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς και ἄμπελοι, ἀφθονοὶ δὲ εἶναι και οἱ ἔκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ως καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικά κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἔξαγεται και ξυλεία.

Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ "Αλυος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὔφορα και λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιάν ἐποχὴν ἐνηργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὄποιαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, δπως και σήμερον, ἡ Τραπεζοῦς (40)*, δπου ἀνέκαθεν ὑπῆρχον "Ἐλληνες ἔμποροι. Ἐχει προσέτι και μικράν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ Ἀμισδός ἢ Σαμψοῦς και ἡ Κερασοῦς. Ἐκ τῆς Κερασοῦντος ἔξαγονται ἔξαίρετα λεπτοκάρυα.

Παφλαγονία λέγεται ἡ πρὸς Δ. τοῦ "Αλυος χώρα. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι δλίγα, στενὰ και ἀλίμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ Σινώπη (15), παλαιά ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι και ἡ Ποντοηράκλεια (κ. Ἐρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν δποίαν ἔξαγονται ξυλεία και λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικά ὀροπέδια, δπου οἱ κάτοικοι ἀσχο-

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλουν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας. Ἡ τὸ ὑψος δρέων εἰς μέτρα.

λοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις Κασταμονὴ (28) καὶ Σαφράμπολις. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (ό κρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

β') Βορειοδυτικὴ Μικρὰ Ασία.

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον δὲ ἡ Τρωική. "Οπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Ασίας, εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλή. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲ τὴν μεσογειακήν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὗται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὔξείνου πόντου.

Βιθυνία.—Ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ασίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν της **Χρυσόπολις** (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ασίας, συνέχεια τῆς εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποίᾳ τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁλίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιοτάτη ἄλλοτε πόλις **Χαλκηδὼν** (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτιώτερος τῆς χερσονήσου **Ἀστακηνὸς** κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ **Νικομήδεια** (τουρκ. 'Ισμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς **Κίου** (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλάς, ἡ ὁποίᾳ προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης **Ἀσκανίας**, εἰς τὰς ὅχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ **Νίκαια**. Σήμερον αὕτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. 'Ισνίκ)."Αλλοτε δικαὶος ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα συνῆλθε τῷ 325 ή Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204 - 1261).

Νοτιώτερον ύψωνεται ὁ Μυσικός "Ολυμπος (2.550), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅποιου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ἡ πόλις Προῦσα (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλάς μορέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου της Μουδανιά.

Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ ὅποιον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Ρύνδακος καὶ Μάκεστος, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ Μανυάς καὶ ἡ τῆς Ἀπολλωνίας. Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνά μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ Μπαλικεσέρ, παράλιος δὲ ἡ Πάνορμος (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

Τρωάς.— Ὡς χερσάνησος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὅποιας ρέει ὁ ποταμὸς Γρανικός, γνωστὸς ἀπὸ τὴν ίστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ ὅρος Ἰδη (τουρκ. Κάς Δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ ὅποιον πηγάζει ὁ ποταμὸς Σκάμανδρος. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἐλλησπόντου, ὁ ὅποιος σχηματίζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος, διὰ τοῦ ὅποιου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αιγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὔξεινον, λέγεται κοινῶς Δαρδανέλλια ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν Δαρδανέλλια (8). Εύρισκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὃπου εἶναι τὸ στενώτερον μέρος τοῦ Ἐλλησπόντου (1200 μ.), τὸ ὅποιον πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Στρατηγικὴ σημασίαν ἔχει ἡ εἰσοδος τοῦ Ἐλλησπόντου, παρὰ τὴν ὅποιαν πάλαι ἔκειτο ἡ Τροία ἡ τὸ Ἰλιον.

γ') Δυτικὴ Μικρὰ Ἀσία.

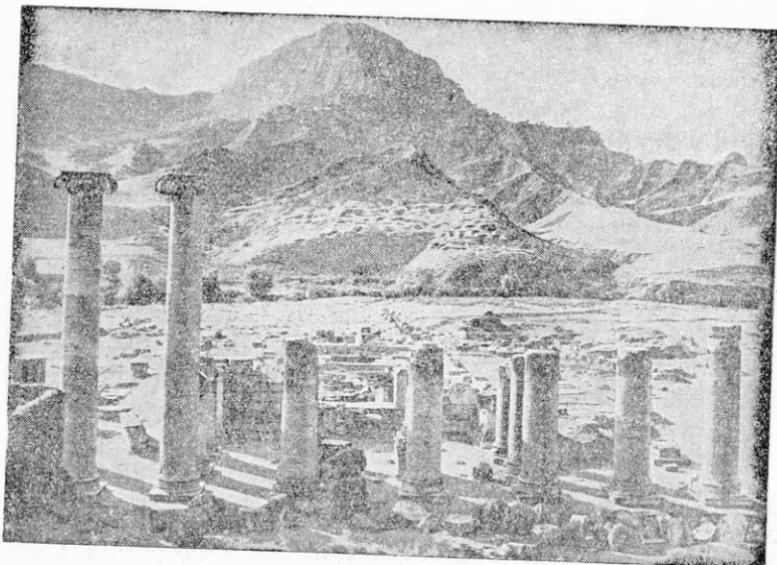
'Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὅρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αιγαῖον Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὅρη διατείνονται ἔγκαρσιως πρὸς τὸ πέλα-

γος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως, συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦ ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμῆμα, τὴν Ἰωνίαν.

Ἡ περιοχὴ τῆς Περγάμου.— Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυττηνός κόλπος, ὃπου αἱ πολίχναι Ἀδραμύττιον καὶ Κυδωνία (κ. Ἀϊβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἥσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καΐκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον Πέριγαμος, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμώνυμον πόλιν, ἡ ὅποια εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἔχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλῶν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καΐκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ Ἐρμού ποταμοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου - Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία.— Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἐρμού, Καΐστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὔκολον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εύκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικάτερον ὅμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ δρη, ὡς ὁ Τμῶλος (2.130) καὶ ἡ Μεσωγίς (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν Ἐρμον λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ «Κατακεκαυμένη». Ωσαύτως κατὰ τὸν Ἀνω Μαιάνδρον εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εύφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὅμαλάς πεδιάδας, ὃπου εύδοκιμον τὰ σιτηρά, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ μορέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρείας καὶ κλιτᾶς τῶν ὁρέων, ὃπου εἶναι εὔκολον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση δλόκληρα ἀπὸ δύωροφά δένδρα. Πλὴν

τῶν πολλῶν χωρίων ύπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ερμου ἔκειτο παλαιά ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας Σάρδεις. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** ('Αλά Σεχίρ), **Κασαμπᾶν**, **Μαγνησίαν** (**Μάνησα**) καὶ **Μαινεμένην**, Παρὰ δὲ τὸν Μαιάνδρον κεῖνται ἡ **Λαοδίκεια** (**Δενισλί**) καὶ τὸ **Αιδί-**

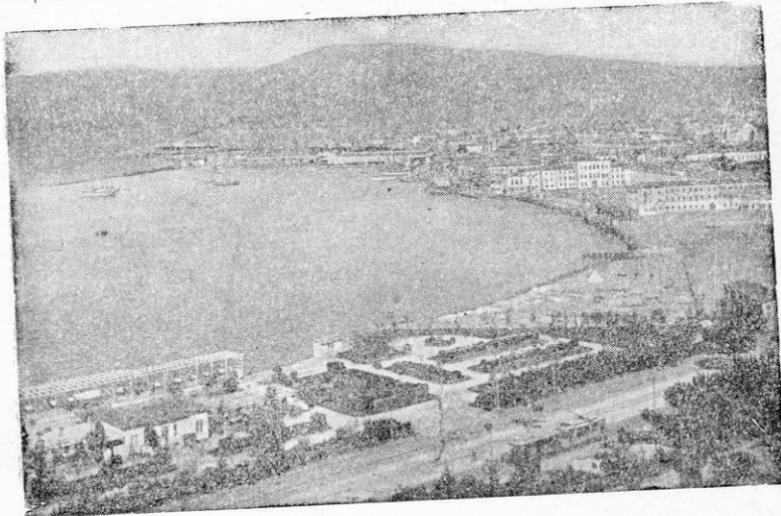

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων.

νιον (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), Ισχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθόν «**Ιωνία**», λόγω τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ιωνικῶν ἀποικιῶν. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὅποιους ἐξέβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάυστρος καὶ Μαιάνδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηράν, καὶ λιμένες καταληγότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἀλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Οἱ ἄλλοτε Λατμικός κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον ἐξέβαλλεν ὁ Μαιάνδρος, εἶναι σήμερον

έλωδης πεδινή έκτασις, έστια πυρετών, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κείνται 10 χιλιόμ. μακράν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ωσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφετηρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ "Ἐφεσος, εύρισκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακράν τῆς θαλάσσης, ὅσον καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου, ἥθελεν ύποστη τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ, ἢν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τε-

4. Ο λιμὴν τῆς Σμύρνης.

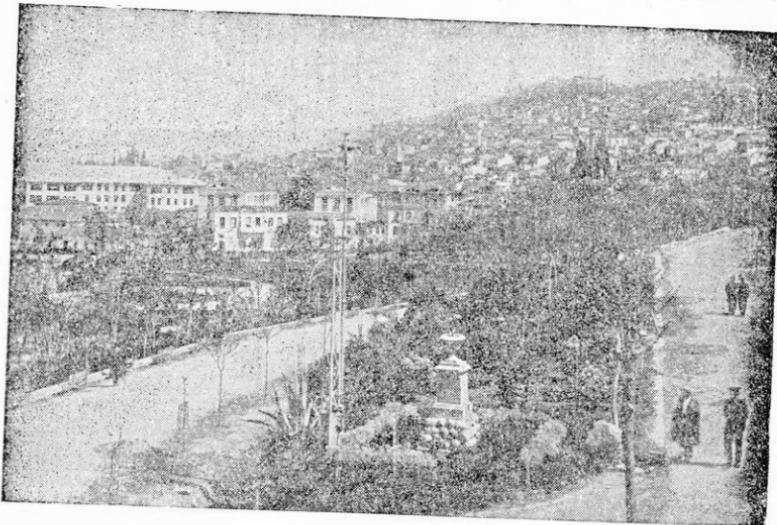
χνικὰ ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ του ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἐλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτον τῆς (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐρμαίου κόλπου κείνται ἡ Παλαιὰ καὶ

Νέα Φώκαια. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Ἐρυθραία, ὅπου ἡ πόλις Κορήνη (κ. Τσεσμές, 15).

Ἡ Σμύρνη. — Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρά αὕτη κατὰ τὸ παρελθόν πόλις ἥρχισε νὰ προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἔξαρτετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἴγαλου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἀποψία.

προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἐρμου διὰ τοῦ ὅρους Σιπύλου (1500 μ. ὅψ.). Ὁδός καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὅρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμου, διὰ τῆς όποιας αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν δρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δροπέδιον. Εἰς τὴν πλουταρχίαν ταύτην ἐνδοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ

πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνενοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἡμισου τοῦ ἐμπορίου τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὔτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμόν της. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμός της — "Ελληνες (50%), Ἀρμένιοι (6%), Ἐβραῖοι (10%), Λεβαντῖνοι (7,5%), ἀπέναντι τῶν δύοις ή ἀναλογίᾳ τῶν Τούρκων ἥτο 30% — ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ "Ελληνες" οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐφόρτιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, οἱ Τούρκοι ὀνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκιασούρ Ίσμιρ (ἀπιστον Σμύρνην). Παρ' ὅλην δύμας τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῆ εἰς συνοικίας κατ' ἔθνότητας. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτὺν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὑψη οἱ Ἰσηχοι δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκίαι παρατάσσονται μὲ περιτοιχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπό κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικά καὶ ἔβραϊκά κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ίδιαίτερον τοπικὸν χαρακτήρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ή μὲ δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἔβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εὑρίσκεται τὸ «παζάρι», μὲ πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηράν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν δόδων τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλως τῆς προκυμαίας δόδούς, ὅπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαίαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ή συνοικία τῶν Γάλλων, μετ' αὐτῆς δὲ συνεχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀποχής τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων, διαν ἀναλογίζωνται τὴν φοιβερὰν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ' αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ δόποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἐλλάδα...

(Κατὰ τὸν Otto Maul.)

Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία.— Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, δῆσ που αἱ πάλαι χώραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται δύμας βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὑψηλοῦ ὅρους Λυκίου Τανόδου (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοῦ οἰειδῶν βαθμίδων. Ὁρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς Εηρᾶς δι'

ίσθμῳ, πολλαὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων κόλπων. "Οχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προϊόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ὅμως, εἰς τὴν ἔποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρά αὕτη εἶχεν ἔξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἥσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, δῆπος καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

δ') Νότιος Μικρὰ Ἀσία.

(Παμφυλία, Πισιδία, Ισαυρία καὶ Κιλικία).

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσικόν, ὁ δόποιος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χώραι αὗται προφυλάσσονται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλῖμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μὲν τὴν Βόρειον Ἀφρικήν τοιουτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερετικῶν μερῶν, ώς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐετεριδοειδῆς, λαχανικά, σιτηρά καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται δῆμος καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν.

Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις Ἀττάλεια (20) εἶχε κτισθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις, δῆπος εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἥσαν "Ἐλληνες").

Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι **Πισιδία** καὶ **Ισαυρία** εἶναι ὀρειναὶ χώραι μὲν ὡραῖαι δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέκαδία τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδίρ καὶ ἡ Κάραλις. Οἱ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εὔρυνίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ **Σπάρτη**, ἡ ὁποίᾳ ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

Η Κιλικία δύοιαζει πολύ πρός τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὔρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἃν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεππώδεις, ἔνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέσῳ ἑσπεριδοειδῶν, ἐλαιώνων, μορεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ "Αδανα (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔως ἔδω εἶναι πλωτός εἰς φορτηγὰ πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις Ταρσός, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος Μερσίνα (50) εἶναι ἡ ἐμπορικῶτά της Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

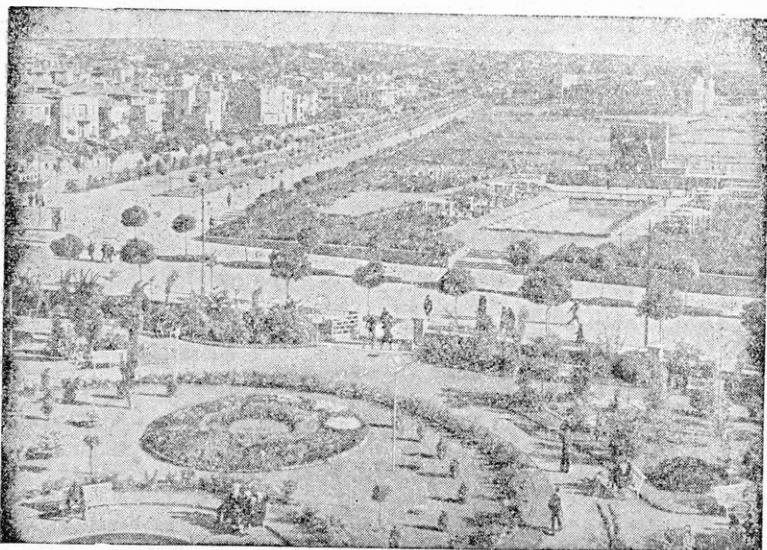
Η Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὁποῖος καταβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυλῶν» τοῦ ὕδρου Ταύρου.

ε') Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι.

(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία).

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλῖμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερεια-κήν διάταξιν τῶν ὀρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, τὸν δὲ χειμῶνα δλόκληρος ἡ ἐκτασίς σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λύκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ὕψιπέδου, πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὄποιον περιέχει καὶ ἄλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικά μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρά, ἡ καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβάδια. "Ἄλλοτε ὑπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ὑλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἰγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῇ εἰς στέππας, τὰς ὄποιας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τούρκοι. Αἱ στέππαι αὖται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

Περισσότερον εὕφορος είναι ή μὲ τὰς μεσογειακάς χώρας συνορεύουσα **Φρυγία**, ή όποια παλαιά ἡτούπο λιδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶγαι ἀρκεταὶ δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας ἐπίσης ἀσκεῖται ή κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ διπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς καταληλητική μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῆ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν

6. "Αγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

διευθύνεται πρὸς Β. ή κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κείται τὸ **Διορύλαιον** ('Εσκὶ Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐδῶ διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν κατευθύνεται εἰς τὴν "Αγκυραν, ἀλλῃ δὲ διὰ τῆς **Κιουτάχειας** φθάνει εἰς τὸ **Ἀφιόν· Καρά· Χισσάρ** (δηλ. Ὁπίου Μαδρού Κάστρο). Ἡ πόλις αὐτὴ λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸ ὅπιον, τὸ διποῖον καλλιεργεῖται ἐδῶ. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοιηνται αἱ γραμμαί, αἱ διποῖαι ἀρχί-

ζουν ἀπό τὴν Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ἀπό τὴν Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Α. χώρα Γαλατία λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἵ δόποιοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὄνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ δόποιον εἶναι πολύτιμον διά τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔξαγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις Ἀγκυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα

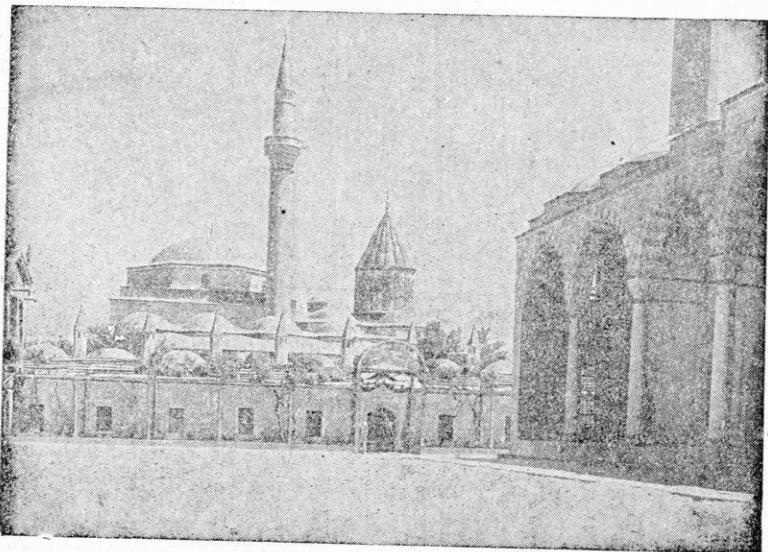

7. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὅρος Ἀργαῖος.

ἥτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ ὄπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτεύουσῆς, ἀπ' ἐκεῖ δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοηράκλειαν, ἡ ἄλλη δὲ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

Ἡ Καππαδοκία, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ "Αλυος ποταμοῦ,

εἶναι ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὕφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ δρός Ἀργαῖος περιοχή. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις Καισάρεια (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ὑφαντουργίαν ἀπό παλαιοτάτης ἐποχῆς. Τὸ BA. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν δρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἀλυος. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις Σεβάστεια (40), ἡ

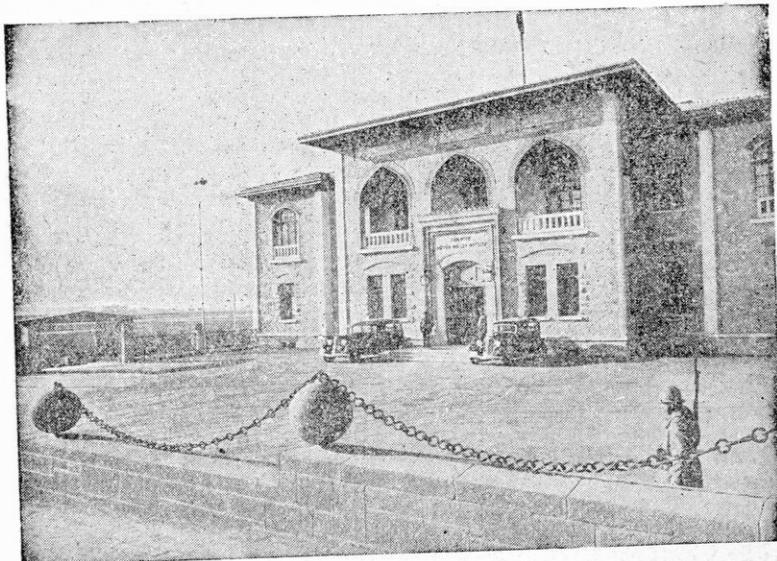

8. Ίζωνιον. Πλατεῖα μετὰ τείματοῦ.

ὅποία στέλλει τὰ προϊόντα της εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦ) διὰ σιδηροδρόμου.

Η Λυκαονία εὑρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς M. Ἀσίας (μέσ. ὕψ. 1000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲ στέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τούζ Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὴν Ἀττικήν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὄδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ Ίζωνιον (70), τοῦ ὅποίου αἱ παλαιαι οικίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικούς ρυθμούς, οἱ

δποῖοι προέρχονται άπό τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμόν. Ν.Α., εἰς τούς προβούνους τοῦ Ταύρου, κατώκουν πρὸ τοῦ πολέμου πολλοὶ "Ελληνες εἰς ὡραῖα χωρία μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος, ὁ δποῖος ἀπό τὸ Ἀφιόν Καρά - Χισσάρη διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταῦρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ καταβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

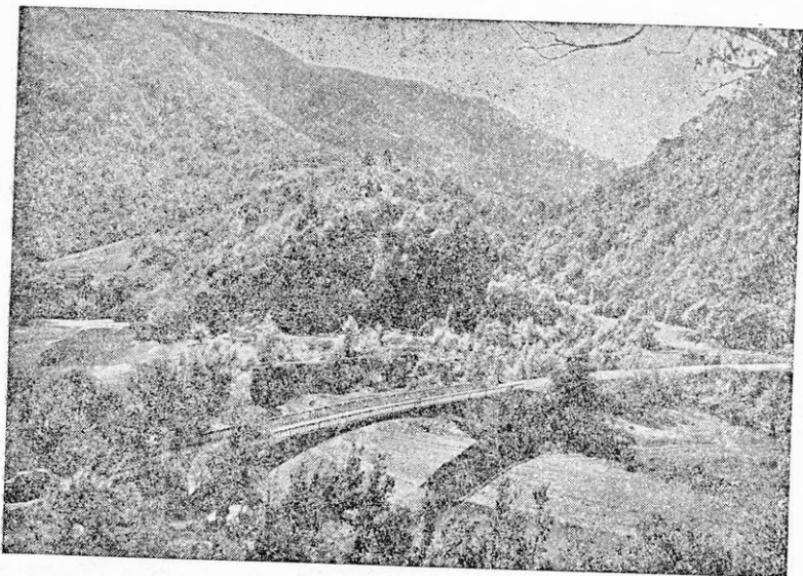
9. "Αγκυρα. Τὸ μέγαρον τῆς Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γενικά.—Η Μικρά Ασία μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέρους τῆς Ἀρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. "Ἔχει ἐπιφάνειαν ἔξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, πληθυσμὸν ὅμως μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτᾶνον, ὁ δποῖος εἶχεν ὅλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ἀνεκηρύχθη δημοκρατία.

Πλήν τῶν Τούρκων τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἔθνοτήτων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀραβεῖς καὶ Ἐβραῖοι.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία δόδος διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χώραι αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊ-

10. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγούλδάκ, ὅπου τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ποντοηρακείας.

όντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ἔηρᾶς. Ἄλλ, ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας δόδοις διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, όπότε εἶχεν ἥδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις, ἥρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ. Σήμερον τολμηρὰ καὶ δραστηρία κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἔξιψωσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ ὅροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εύνοϊκοί· ἡ διάπλασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα περιορίζουν τὰς εύφορους περιοχάς.

Η προσπάθεια αύτη τής Τουρκίας συμπίπτει πρὸς ὅμοιαν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς ὅποιας συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἔξαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ δόποιον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαὶ.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι, ἡ ἄρδευσις αὐτῶν εἶναι εὔκολος καὶ οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὀρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται σίτος, ἀραβόσιτος καὶ κυριθή, εἰς δὲ τὰς κλιτικὰς τῶν ὀρέων συλλέγονται δπῶραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαὶ, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἔξαγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφῖς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχὰς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυστοὶ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Κερασοῦντα), ἐνῷ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ μορέα.

γ) Νότιοι περιοχαί. Αἱ μεσημβριναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιαι· τὰ ύψηλὰ μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἴδῃ φυτείας βάμβακος καὶ σίτου.

δ) Τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἐπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἴγαδων, νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλοῦτος τῶν ἐδῶ ύψιπέδων· ἰδιαιτέρου εἴδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἱξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἔξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἔριου της. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμένας ὀάσεις, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων· γίνονται δ' ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις.

Ο φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία.—Ο φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἰ-

ναι ἐλλιπής, ἐλλείπουν καὶ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια, τὰ ὅποια χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιουτοτρόπως ἡ ἔκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὁρυκτά (χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σμύρις) ἔξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

, Σπουδαιότητα ἔχει ὁ γαιάνθραξ τῆς Ποντοηρακλείας (ἔως 2 ἑκατομ. τόννους ἔτησίως), ἐνῷ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην.

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενείας ἢ εἰς μικρά ἐργαστήρια· τὰ προϊόντα δῆμως

αὐτῆς εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ τάπητες τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ κεραμευτικὰ καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματουργεῖα βάμβακος καὶ μετάξης ώς καὶ ύφαντήρια ἔχουν ίδρυθη εἰς τὴν Προδισαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζούντα.

Τὸ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες.—Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εύρισκετο ἔλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ ἐλληνικοῦ, ἡ δὲ ἔξωτε-

11. Χωρικοί τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

12. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουτάχειας.

ρική συγκοινωνία γίνεται κατά τό πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγὴ ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ίδιως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἔξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εύξείνου Πόντου Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἔξαγουν ξυλείαν, δύρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγονται ζῷα (ιδίως αἴγοπρόβατα), ἵχθυες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὐγά, δσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικά λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερά νήματα καὶ σιδηρικά.

re. Ασία

Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς καραβανίου ἐν τῇ Μικρᾷ Ασίᾳ.—

Τὸ καραβάνιον, κατὰ τὸ σύνθετο, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ημερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἠτο σημαντικόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικὰ ζῶα, ἡμίονοι καὶ Ἱπποί, οἱ ὅποιοι, προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωΐνην τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἔκει ἦσαν ἀναμμένα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ύψουσντο ὡς τείχη καὶ ἐσχημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ιδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλώσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲ τάπητας καὶ σκεπάσματα, ἐπὶ τῶν ὅποιων καὶ ὑπὸ τὰ ὅποια εἶχον κοιψθῆ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξὺ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν ὅποιων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῆ σκηναὶ, ἐντὸς τῶν ὅποιών διεκρίνοντο ἀπ' ἔξω σκιαὶ κινούμεναι, χάρις εἰς τὰς λυχνίας τὰς ὅποιας εἶχον ὀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτὸν τοῦ ύφασματος τῶν σκηνῶν. Ἡσαν οἱ μικροπωληταὶ, οἱ ὅποιοι, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, πλησίον πυράνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ὄρτον, σκέυη πρὸς παρασκευὴν τεῖου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἀλλοι ἐπρογευμάτιζον καὶ ἄλλοι περιέφεροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ κρητιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῷα. Ιερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατὴν φωνὴν προσηύχοντο.

Οἱ ἔπι κεφαλῆς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καραβανίου· οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικάς χώρας δὲν κατέχει ιεραρχικήν τινα τάξιν μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὕτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον· χαίρει δῆμος δύο σπανίων προνομίων μεταξὺ τοῦ πλήθους· πρῶτον, διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξελέγκτως τὰ πάντα, καὶ

τὸ κύρος του εἶναι ἀναμφισβήτητον δεύτερον, ἡ ἀρετή του θεωρεῖται ἀδιαφιλονείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.

(Κατὰ τὸν Gobineau)

2003

'Ασκήσεις.— 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας δι' ὅρέων, αἱ δποῖαι ἔχον πτωχὰς βροχάς;—2. Ποῖαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας δμοιάζονται μὲν ἐλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα;—3. Ταξίδεψε τοερῶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι τῶν Ἀδάνων.

21-10-5586 KES

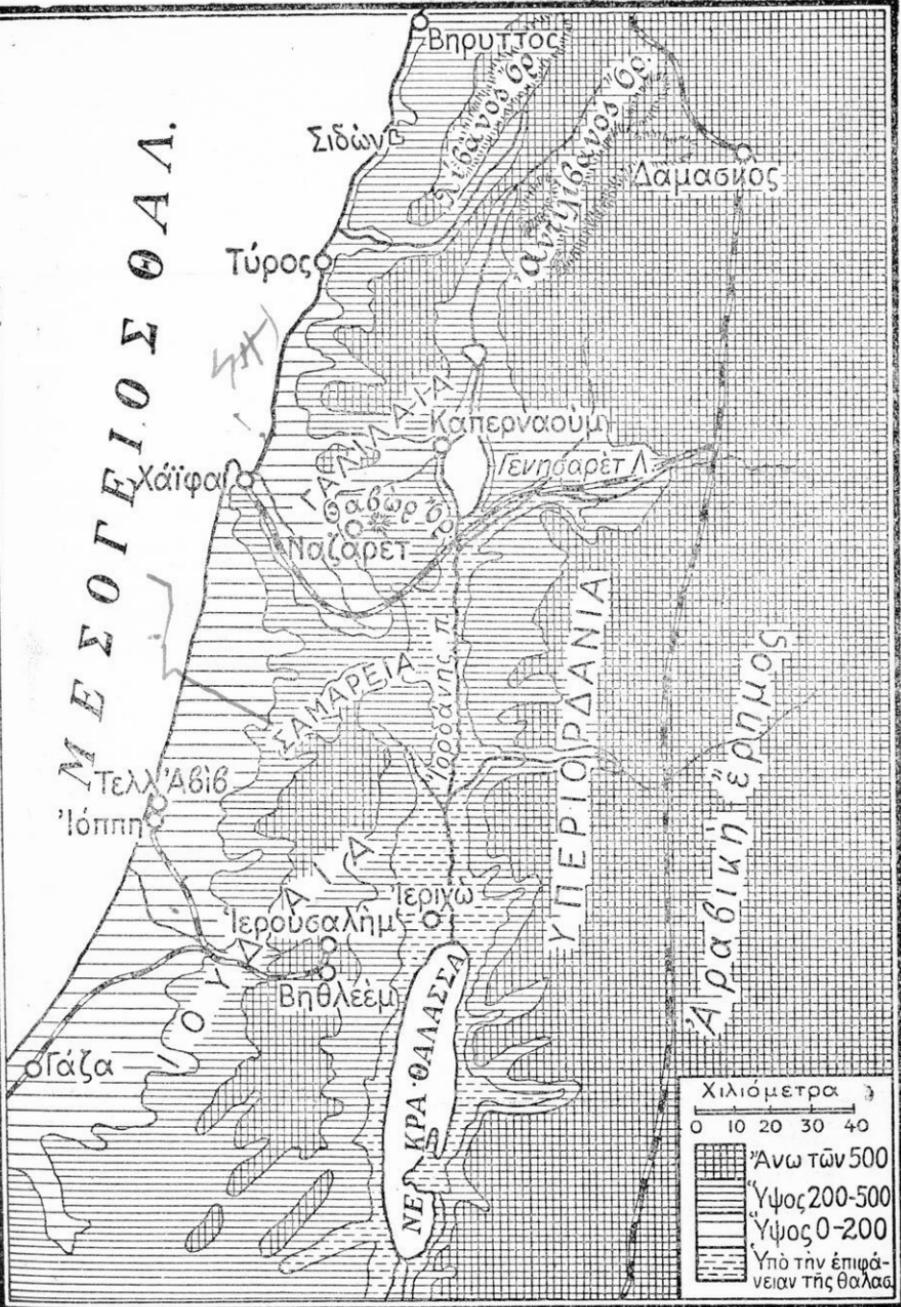
B. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Αἱ σπουδαιόταται αὕται χῶραι ἔκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ύπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς δροπέδιον, τὸ δόποιον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, δσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ δροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδοῦς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὅρη Λίβανος (3.100 μ.) καὶ Ἀντιλίβανος (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰ ὅρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς B. μὲν ἡ Συρία, πρὸς N. δὲ ἡ Παλαιστίνη.

Τὸ πρὸς B. κλῖνον χαμηλὸν τμῆμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ, ὁ ὃποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς N., καλούμενον κοιλάς Γώρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρέει δρυμητικῶς ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῷον). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρέτ εἰς ὑψόμετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γώρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκράν Θάλασσαν, τῆς ὃποίας ἡ ἐπιφάνεια εύρισκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται Νεκρά Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθῦς ἢ ἄλλο ὄυδρόβιον ζῷον. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὃποίους φέρουν ἔδω τὰ ὄδατα τοῦ Ἰορδάνου,

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

13. Χάρτης τής Παλαιστίνης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θηγήσκουν ἀπό τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἄσφαλτον, τὴν ὅποιαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἄλατος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἔξατμισιν τῶν ὕδατων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ἦηρᾶς περιοχῆς.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Μόνον ἡ παραλιακὴ ύψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχάς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλῖμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τούς κέδρους τοῦ Λιβάνου δὲ λίγοι σήμερον σώζονται ἀκόμη. Εὔδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβαξ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππώδες, ἔως ὅτου μεσογειότερον καταντήσει εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος δρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ιστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποφυσις.—Εἰς τὴν Ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ώς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδών. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ὥρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατώκουν οἱ Φιλισταῖοι, ἐνῷ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν Γῆν Χαναάν) κατώκουν οἱ Ιουδαῖοι. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἐλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), διόπτει ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὁρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὀνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τούς μεσαιωνικούς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἥσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωρούς ὅμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὅποιους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς Χάιφας καὶ τῆς Βηρυτοῦ προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ δόποια προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον

ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Ἡ Συρία πολιτικῶς. — Ἡ Συρία ἔχει ἑπιφάνειαν 150.000 τετρ. χιλιομ. (ἡ Ἐλλὰς 130.000), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ. (ἡ Ἐλλὰς 7). Οἱ κάτοικοι εἰναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντι-

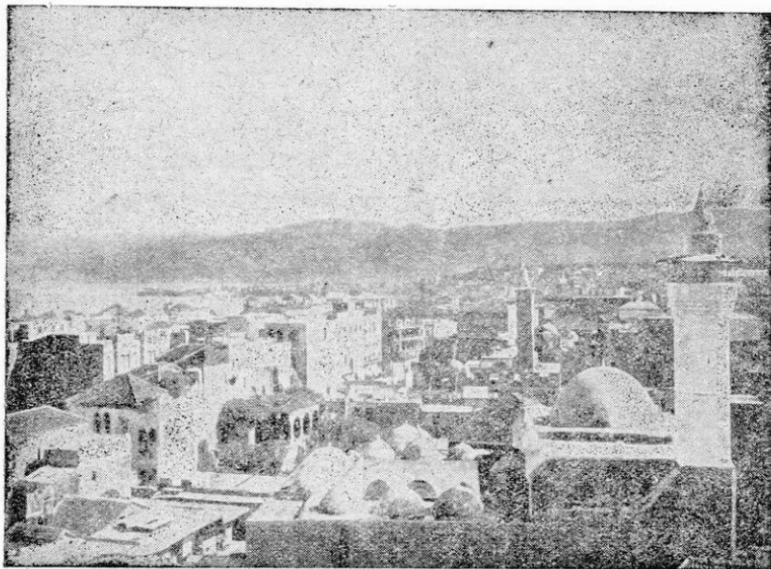

13. Δαμασκός. Γενική ἀποψίς.

λαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ Μωαμεθανοὶ "Ἀραβεῖς" εἰς τοὺς βράχους τῶν ὁρέων ὑψώνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν Χριστιανῶν, οἱ δόποι οἱ ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ "Ἐλληνες καὶ ἄλλοι Ὀρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἐβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται: 1) ἡ Συριακὴ Πολιτεία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Δαμασκὸς (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ

'Αντιλιβάνου εἰς ὅσαιν. Εἶναι ή ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας. "Έχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπινείου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ή Πολιτεία τῶν Δρούσων· 3) ή Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου· 4) ή Πολιτεία τῶν Ἀλαουιτῶν μὲν πρωτεύουσαν τὴν Λαοδίκειαν καὶ 5) ή Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας (Χατάη) μὲν ὁμώνυμον πρωτεύουσαν. Ἡ τελευταία αὗτη πολι-

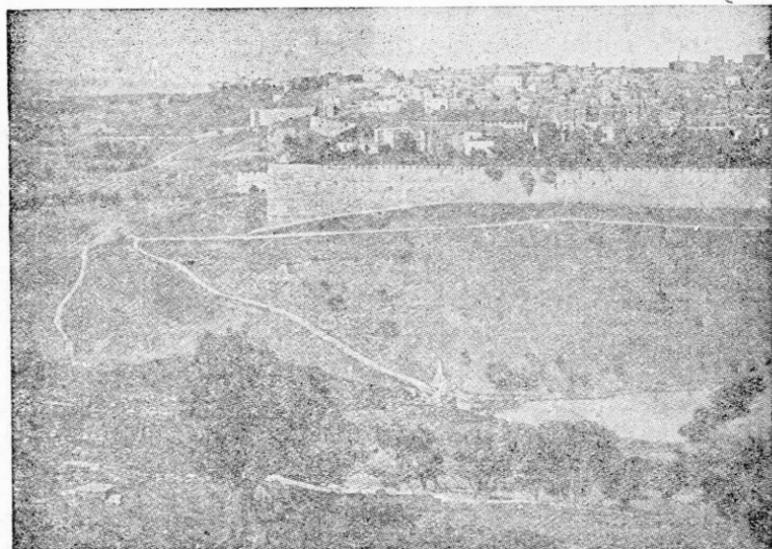
14. Βηρυτός. Γενική ἀποψις.

τεία, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη πρὸ ἑτῶν ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἡνῶθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ύπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὄφασμάτων, κύρια δ' ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

Ἡ Παλαιστίνη.— Ἡ ύπὸ τὴν ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη ἔχει ἐπιφάνειαν 66.000 τετρ. χιλ. (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος)

καὶ κατοίκους περὶ τὸ $1\frac{1}{2}$, ἑκατομμύριον. Περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

'Ο πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων Μουσουλμάνων καὶ ἐξ Ἰουδαίων, οἵ δόποιοι ἐσχάτως ἥλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπου εἰναι διεσπαρμένοι, καὶ ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα των. Οἱ Ἰουδαῖοι (περὶ τὰς 600.000) κατοι-

15. Ἡ Τερευσαλήμ ἀπὸ τοῦ "Ορους τῶν Ἐλαιῶν. "Εμπόσθεν
ἡ « Κοιλάς τῶν Κέδρων ».

κοῦν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἴδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν, τὴν Τὲλ Ἀβίθ. Οἱ Ἀραβεῖς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εύρισκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβάς καὶ πολλάκις συμβαίνουν αίματηραι συμπλοκαί, αἱ δόποιαι καταστέλλονται ἀπὸ τὰ βρεττανικά στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς « Ἄγιους » αὐτοὺς « Τόπους ».

Οἱ Ἀγγλοι ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἴδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς

Χάιφας, καὶ σιδηροδρομικάς γραμμάς, διὰ τῶν ὅποιων ἡ χώρα συνδέεται μετά τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ ἐν γένει ὅμως πλούτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὔφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτούς τῶν ὀρέων, ώς καὶ εἰς τὰς δάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Ἱερουσαλήμ (90), «ἡ Ἀγία πόλις», εύρισκεται εἰς ὑψος 800 μ. καὶ εἶναι ἱερὰ δὲ λόγους τοὺς Χριστιανούς· ἱερὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ δλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ἰδίως τὰς ἔορτάς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβίας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἐλληνας καὶ εἶναι ἔδρα Ὁρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόπτη (κοινῶς Γιάφα), ἡ ὅποια συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὅρος Σινᾶ μὲ ἐλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ίστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.—Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅπότε τὰ ὄντα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολά. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, ὃσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὁχθῶν πρασίνη λόχιμη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ύψονται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσεργόμεθα εἰς τὴν Νεκράν, θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὅποιους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἀλμυρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τὸν θανάτον ἀγώνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτήν. Μοῦ φαίνεται ώς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὕδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὕτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἥρεμον χρῶμα ὃσον ἐδῶ, διόπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀλμην. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμόν καὶ καθαρὸν ὕδωρ. Αἰσθάνομαι ώς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρῶμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἔξαπλωνομαι ώς νὰ εὑρισκόμην εἰς μαλακήν, ὅμμον, εἰς τρόπον ὥστε ἥμπορούς τοῦ ἄναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὄντος. Άλλα μόλις ἀφήνω τὸ ὕδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου

καυστικός κυνηγμός. "Αν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτῆν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὅρθιος καὶ δὲν ἡμπορῇ. Καὶ δλίγον ὕδωρ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του, εἶναι ἐπικίνδυνον γλῶσσα, ρώμωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν ώς νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρῶγον δξύ.

"Η μηχανὴ τοῦ ἀκατίου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὕδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· ὁ ἴδρως μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. "Οσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὅψιν θλιβερώτεραν. Μακράν, πρὸς Ν., ὑψώνεται τὸ Ἀλατοβούνι, δηπου φαίνεται δτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὡς μόλυβδος βαρὺς ὑψώθη τὸ ὕδωρ, ἃν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος. Τρομακτικὰ ἔκροτουν τὰ ἀλμυρά κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὔτυχῶς τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἡσύχασεν. "Ο βαρὺς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. "Οτε ἐπανέδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἦσαν ώς ἐπιχρισμένα ὑπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἦσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ώς νὰ ἐγγράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. "Ολον τὸ ἀκατίόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ώς ὑπὸ χιόνου.

(Κατὰ τὸ A. Wagner)

Ασκήσεις.—Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Ηλαιοιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὑψη.—2. Ποῖα ἄλλα μέρη γρωθίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης;—3. Εὗρε εἰς τὸν κάρτην τὴν Ναζαρὲτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ γρωθίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἰστορίαν.—4. Ποίαν μεγάλην ηῆσον γρωθίζεις ἀπέραντη τοῦ Ἰσαπού κόλπου;—5. Ταξίδευσε τοερῶς ἐν τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χάιφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱερουσόλυμα.

Γ'. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—"Η Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος· εἶναι χώρα τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς καθιζήσεως τῆς Συρίας. "Η Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν δημόνυμον ἰσθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ

Βάβ - ἥλ - Μανδέβ (Πύλη τῶν δακρύων). Λέγεται τοιουτοτρόπως ἀπὸ τοὺς "Αραβίας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὅποιας μέλλει νὰ ύποστῃ κατὰ τὸ διάπλουν, ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. ΒΑ. βρέχεται ύπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

16. Δυτική Ασία. Πολιτική διαιρέσις.

“Ενεκα τῆς νοτίας θέσεως της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμὸν κλῖμα, τὸ δύπολον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδὲνα ποταμὸν ἔχει εἰκῇ μόνον χειμάρρους, οἱ δύοποι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὄνδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ύπο τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χείμαρ-

ροι λέγονται Ούάδι. Διά τούς λόγους τούτους ή 'Αραβία εἶναι πλήρης ἑρήμων καὶ στεππῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται βροχάς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ ὑψηλὴ χώρα 'Υεμένη.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις —Λόγῳ τοῦ ἀνύδρου τῆς χώρας ἡ 'Αραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνῷ ἡ ἔκτασίς της εἶναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, δὲ πληθυσμός της εἶναι

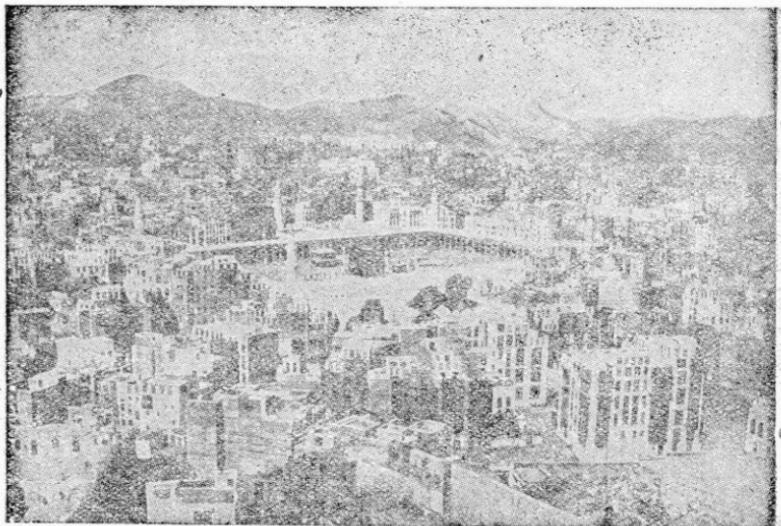
17. Κατασκηνώσεις Ἀράβων (Βεδουίνων).

Ἄλλες ὑφάσματος χονδροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων διμοιάζουν πρὸς τὰς ἐκ δέρματος σκηνὰς τῶν Κιργισίων. Αὗται εἰνολόνουν πολὺ τὰς κινητὰς των ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν των βίου εἰς τὰς ἑρήμους καὶ τὰς στέππας.

ἴσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι εἰναι οἱ "Αραβεῖς, ἀποκαλούμενοι Βεδουίνοι, οἱ ὅποιοι περιφέρονται ὡς κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των ἀνὰ τὰ μέρη ὅπου εύρισκουν διλιγηνὴ βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, δὲ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἔξηπλῷ ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπό δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ "Αραβεῖς ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συ-

ρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιουτοτρόπως ἔχει ἔξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακήν γραμμήν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβεῖς ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικήν θρησκείαν καὶ ιεραὶ πόλεις αύ-

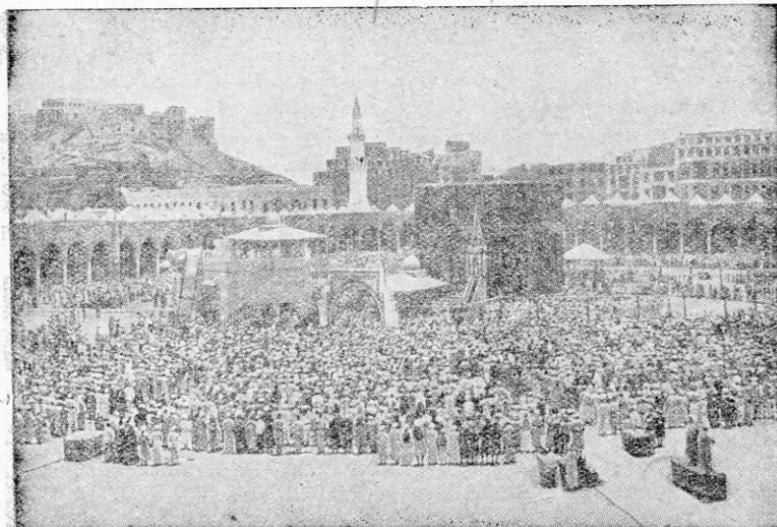

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ «Καάβα».

τῶν εἶναι ἡ Μέκκα καὶ ἡ Μεδίνα, ὅπου φθάνει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακούς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ὑπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδὴ ἔνα κυθειδές οἰκοδόμημα, ὅπου φυλάσσεται ὁ ιερός λίθος (μετεωρόλιθος). Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ιεράς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος Δεζέδην, ὁ δόποις συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ ¼, τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὄρ-

Ζοντος, οπου εύρισκεται ή Μέκκα, διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἡ δὲ νοτιώτερα χώρα 'Υεμένη, λόγω τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται « Εύδαιμων Ἀραβία ». Παράγει σιτηρά, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, ὁ ὅποιος ἔξαγεται ἐκ τῶν λιμένων Μόκκας καὶ Χοδεΐδας.

Παρά τὸν Βάβ - ἑλ - Μανδέβ εἶναι ίδρυμένη ἡ ἀγγλικὴ ἀποικία "Αδεν, ὁχυρός σταθμός.

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

'Ο πλοῦς διὰ τῆς « κολάσεως ».—Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας δόδον. Τὸ ἀτμόπλοιόν μας ἀφεῖλει, ὅπως ὅλα τὰ πλοῖα, νὰ πλέῃ βραδέως, ὅπως μὴ τὸ παραχόμενον κῦμα βλάψῃ τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακράν ταύτην ὄντας διώρυγαν δόδον, ἡ ὅποια εἰς μῆκος 158 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἰστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ὅπως καθαρίσουν τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ίλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἐρημικὰ μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ὀραβικὰ χωρία, τὰ ὅποια εἰχον ίδρυθη κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς δ.ώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν

δφθαλμῶν μας. Συχνά φαίνονται Βεδουΐνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ, Ἀπ' ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοίον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ διαύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολὴν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινά μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περίφημος «Ἐρυθρᾶ θάλασσα». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον δρος Σινᾶ.

Ο ὄνδραργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἀνωθεν ἥμῶν θολοῦνται φλογερὸς οὐρανός· ὑπτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστῆρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, διόποιος μᾶς ἔξηραν τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἔξυπνῷ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὑπνον μονότονος φωνῆς, διόποια προήρχετο ἀπὸ βραχινὸν φάρυγγα καὶ ὠμοίαζε πρὸς ὅμινον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν Μασσανάν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλοτε ιταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμόμετρον δεικνύει ἡδη 45 βαθμούς Κελσίου. Τὸ πλοίον σταματᾷ, δόποτε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ τοῦ ἥμων. Ο πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἔγειμισεν ἀπὸ πλῆθος Νιγρητῶν, οἱ ὄποιοι κραυγάζοντες καὶ ἀδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεών των διὰ νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοίον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου. Μικραὶ στιλπνόμαυροι Νιγρήτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλμυρὸν ὅδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ δποία ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

Αφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαύαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ Ἀδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ-έλ-Μανδέβ, καταπίπτει ὀδίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις Ἀδεν εὑρίσκεται εἰς ἕνα κοίλωμα. Ἀν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς δόδοντας ίθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ινδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ ἔχαρται ἀπὸ Ἰνδικὴν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ Ἀδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνήλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὄντατα ποθῆκαι, εἰς τὰς δποίας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις δμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἡ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

“Οταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ἀδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἀνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ· μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἔναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ τὰ φωσφορίζοντα ὄντατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ήμας ἡ νῦν παραδεισίας ὥραιότητος.

(Κατὰ τὸν A. Lübecke)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσική ἄποψις.—*Η Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ ὅποιον ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ὑψηπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ δροπέδια, τὰ ὅποια συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς Ἀρμενίας. Ἐνεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ ὅποιον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημμύρας τῶν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἵκαι Μάιον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ - ἐλ - Ἀράβη δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ ὅποιον προεκτείνεται ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.*

Ιστορικὴ ἄποψις.—*Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, λόγῳ τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ὑπῆρξε μία ἀπὸ*

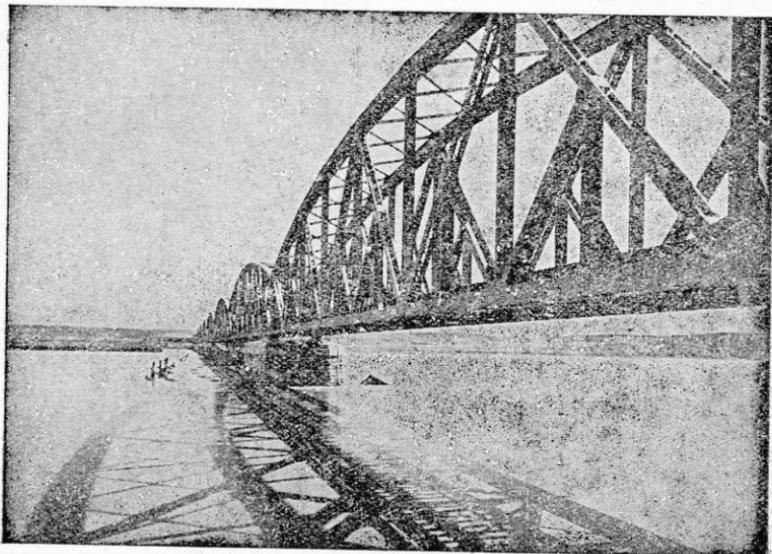
τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρά καὶ στολιζομένη μὲ φοίνικας. Ἐνεκα τῆς εύφορίας της καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἥκμασεν ἐδῶ ἡ πόλις Νινευὶ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ Βαβυλὼν τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου, ὅπότε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις Σελεύκεια. Ἀργότερον, κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ὅπότε κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἥκμασεν ἡ Βαγ-

20. Σχεδία εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν.

δάτη, ή όποια εἶχε 2.000.000 κατοίκους και ήτο ή μεγίστη και πλουσιωτάτη πόλις του κόσμου. Οι σημερινοί κάτοικοι εἶναι "Αραβες και Κούρδοι Μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας (Ιράκ).—Η Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300.000 τετρ. χιλ.) ύπο τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ο πληθυσμός του ἀνέρ-

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

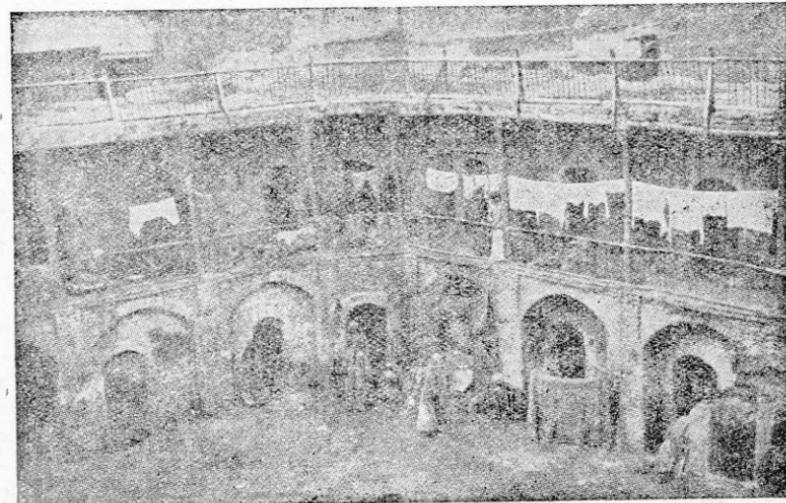
χεταὶ εἰς 3.300.000 κατοίκων και πρωτεύουσα αύτοῦ εἶναι ή Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

Ο οἰκονομικὸς βίος. Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ή χώρα, ύπο τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια και τὴν φροντίδα τῶν "Αγγλων, ή Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς και δεικνύει σημαντικάς προσδόους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν και μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἔκτασεις. Παρὰ τοὺς ὁρυζῶνας,

τούς σιταγρούς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ δόποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ "Ἀγγλοι ἔγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) **Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου.** Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως Μοσούλης (100), εύρεθη ἀφθονον πετρέλαιον, τὸ δόποιον μὲν μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ τὴν

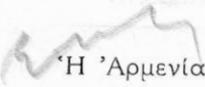

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

Χάιφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἑκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) **Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.** Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ δόποια ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόποιοι ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ-ἐλ-Ἀράβ μέχρι τῆς πόλεως Βασσόρας (50), ἀπ' ἑκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ "Ἀγγλοι, διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ ξηρᾶς δόδον, ἡ δόποια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ύπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικὰ ἀεροπλάνα.

Ε'. ΑΡΜΕΝΙΑ

 Η Αρμενία όμοιάζει κατά τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ασίαν. Εἶναι ὀρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὁροσειράς, αἱ ἐποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὄρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἡφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ ὑψηλότατον καὶ γνωστόν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος Ἀραράτ (5.200) εἶναι ἡφαιστειον, τοῦ διόποιου ή αἰωνία χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακράν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγάς των οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εύφρατης, οἱ διόποιοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὁροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν κλείονται μεγάλαι καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ἐκ τῶν διόποιων ή Βάν κεῖται εἰς ὄψος 1700 μ.

Λόγῳ τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῶν ὄρέων τὸ κλῖμα τῆς Αρμενίας εἶναι ἡπειρωτικόν. "Οχι σπανίως ή θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει — 20°. "Ολα ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲ χιόνας. Η τῆξις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἡφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὔφορον ἔδαφος. Η Αρμενία εἶναι ή πατρὶς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Αἱ ἄθλιαι ὅμως δόδοι ἔμποδίζουν τὴν μεταφοράν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ύπολογίζονται εἰς 2 ½, ἐκατομμύρια. Οἱ Αρμένιοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγῳ τῶν δυσβάτων ὄρέων τῆς χώρας τῷν ἐφύλαξεν τὸν χριστιανισμόν, τὸν διόποιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, εἶναι ὅμως Μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἀνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχᾶς τόσας σφαγάς καὶ καταστροφάς, ὥστε δλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Αρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, διόπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἐμπόροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ Κουρδιστάν, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ Κούρδοι, διμιλοῦντες γλωσσαν, ή ὁμοία ὁμοιάζει

Πίναξ 1. Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ασίας.

Xώρα	Έπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Κύπειοι χωρί ^α γλυκώδεις	Πηγούτης πληθυ. οιου	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιότερα προϊόντα
Τουρκία	700.000	16.000	20	"Αγκυρα Σμύρνη "Αδανα Ίκόνιον Προῦσα Μερσίνα Τραπεζοῦς	(100) (150) (70) (70) (62) (50) Ξριον
Συρία (γαλλ. ἐντολή)	150.000	3.000	17	Βηρυτός Δαμασκός Χαλέπιον "Ιερουσαλήμ Ιόπη Αμμάν Μέκκα Μεδίνα Δζέδδα	(160) (100) (200) (95) (50) (12) (180) (30) (40)
Παλαιστίνη (βρεττ. ἐντολή)	24.000	1.500	44		
Υπεριορδανία	42.900	500	7		
Αραβία (Σουλτ. Νέδς)	1.600.000	7.000	4		
Μεσοποταμία (Ιράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη Μοσούλη Βασσόρα	(200) (100) (50)
					σιτηρά καπνός δπώραι » » Ξριον
					σιτηρά δπώραι Ξριον
					σιτηρά δπώραι χουρμάδες
					δέρματα χουρμάδες
					δέρματα καφές Ξριον
					σιτηρά χουρμάδες πετρέλαιον

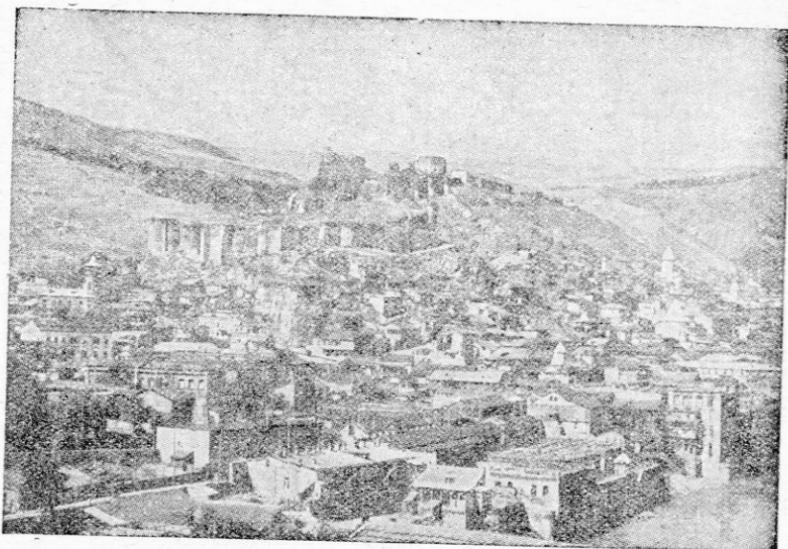
μὲ τὴν περσικήν. Εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ἔχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον των ὡς λησταῖ.

'Η Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. 'Η συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ. τυμῆμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. 'Εδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομικάς γραμμάς διά νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἔξαριτα δπωρικά καὶ τὸ Ξριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς Ιαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοιότον τῶν δρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ Ἐρζερούμ (30), εἰς ύψος 1.800 μέτρων, μὲ πολλὰ τζαμιά. 'Η ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δη-

μοκρατίας, ή όποια λέγεται 'Υπερκαυκασία. Τὰ ἔδῶ ὅρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες, διὰ τῶν όποίων ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης ('Αράς). Πρωτεύουσα εἶναι ή 'Εριβάν (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, ὅπου ή πόλις Ταυροὶς (200), ἀνήκει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

ΣΤ΄ ΚΛΥΚΑΣΙΑ

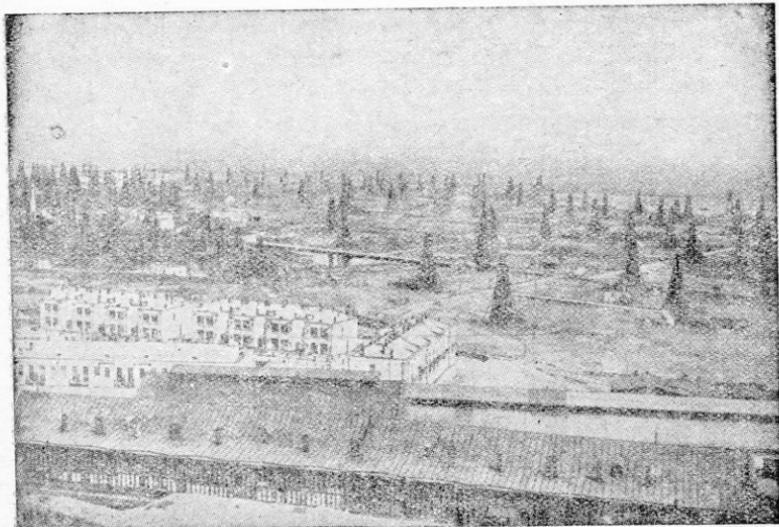
Στόλος Ο Καύκασος εἶναι τὸ ὅριον μεταξὺ τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Πρόσω Ασίας. "Εχει ύψηλάς κορυφάς (Ἐλμπρούς 5.600 μ.) καὶ ύψωνται ως τεῖχος ἀδιάβατον, ὅπως καὶ τὰ Πυρηναῖα ὅρη. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ή Προκαυκασία, εἶναι λοφώδης καὶ στεπ-

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἀποψίς μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

πώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὅρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοι λαοί, ως οἱ Γεωργιανοί καὶ οἱ Γρούσινοι. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶναι ή 'Υπερκαυκασία (βλέπε πίνακα 2, σελίς 54), εἰς τὴν ὅποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὅρος πρὸς Α., ἐνῷ

ἡ ἀμάξιτὴ δόδὸς μὲν δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ δρος διὰ διόδου 2.400 μέτρων ὕψους. Ἡ δυτικὴ πλευρά τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρά καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ιστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὖφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, δπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεῖου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ Τιφλίς (400). "Οσον προχωρεῖ τις περὸς τὴν Κα-

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

σπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρά καὶ ἄκαρπος, διότι ἔως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν Βακοῦ (450), εύρισκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος Βατούμ τοῦ Εὔξείνου Πόντου διὰ σωλήνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφοράν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος

σταματᾶ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εύξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ Πότι.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικράς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ δημοτικαὶ περιλαμβάνονται εἰς τὴν "Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Z'. APIANH

Φυσική ἄποψις.— Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὁροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείονται τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὅρη μὲν παλαιὰ ἡφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὅρη Ἐλμπρούς, τὰ δημοτικά πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὑψίστον αὐτῶν ὅρος, τὸ Δεμαβέντ, φθάνει εἰς ὕψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὅρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἔνοιηνται ΒΑ. μὲ τὸ ὅρος Ἰνδοκούχον, τὸ δημοτικόν εἶχεν ύπερβῆ δέ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του. Τὰ ΝΑ. ὅρη, τὰ Σουλεϊμάν, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

'Ἐπειδὴ τὸ ὁροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, τὸ κλῖμα εἰς αὐτὸν εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ήμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνά πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, δὲ ἀνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θῖνας, δηλαδὴ ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμουν.

Τὸ ὕδωρ τῶν διλίγων ποταμῶν, τὸ δημοτικόν ἀπὸ τὰ ὅρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὁροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἀλμυρὰ ἔλη, τὰ δημοτικά λέγονται τη γάνια. Ταῦτα εἶναι δὲ τρόμος τῶν καραβανίων, διότι ἀν τύχῃ καραβάνιον, τὸ δημοτικόν διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιωδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἐδάφους τὸ ὁροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψηλέδου εἶναι κατάληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγράς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὁρει-

νάς περιοχάς. Εἰς αύτάς, ώς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ Ἰράν (ἢ Περσίαν), τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτχιστάν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰράν (περὶ τὰ 15.000.000) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβάς, ὅταν αὗτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία.— Μόνον εἰς τὰς δάσεις, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν δρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν τοῦ δροπεδίου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μορέων καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευράν, ὅπου πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κήποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἄγρους τῆς σημερινῆς πόλεως Σιράς ὑπάρχουν κήποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικούς τάπητας.

'Ορυκτὸς πλοῦτος.— Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων πετρέλαιον, τοῦ δοποίου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐταιριῶν. Εὑρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις.— Αἱ ζῶναι ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει πολλούς. Ἡ Ταυρίς (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτούργει δὲν ὁ ὑπεριρανικός σιδηροδρομός, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν ἡπτήν

τῆς Κασπίας θαλάσσης μὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. 'Η συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα Τεχεράνη (350), πόλις μὲ ὁδοὺς στενάς καὶ μὲ ἀγοράς ταπήτων.

Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ ΒΑ. τμῆμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασίλειον (650.000 τετρ. χιλιόμ.), τὸ ὅποῖον ἔχει 7.000.000 κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι Μωαμεθανοί. 'Η ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἐνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς δάσεις καλλιεργεῖται ἡ ὅρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ορυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις.— 'Υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης Καβούλ (100), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς Κανδαχάρο, ἡ βιομηχανικὴ ὅμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν.

Τὸ Βελουτχιστάν (ΝΑ. Ἀριανὴ) ἔχει ἐπιφάνειαν 140.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 500.000, διότι μεγάλαι ἑκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρώσιαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. 'Επειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. 'Ανήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κελάτ (50).

'Η εἰκὼν τῆς πόλεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατά πολὺ τῶν ἴδικῶν μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὁδούς, αἱ ὅποιαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἵστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ἀνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα).

Ἐπὶ τούτου τὴν ἐσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἔνοικων, οἱ δόποιοι καὶ κοιμῶνται ἔδω κατὰ τὰς θερμάς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιερὰν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμίων καὶ οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν ὅποιων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχήν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλάς τῶν πανδοχείων, τὰ δόποια προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεύει ὁ ξένος ἐμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι’ ἀγοράν ἐμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρέύματα) νὰ περνοῦν ὥραι ή καὶ ὀλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχίται κάθηνται ἀναπαυτικὰ εἰς τὰ ἀνοικτά των ἐργαστήρια, κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν δρειχάλκινα πινάκια, πλάτουν ἔξι ἀργύριλου χρυσοῦ ἀγγεία ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὕτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

17-11-55

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω Ασία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ τμῆματα· τὸ ἐν ἀποτελεῖται ἀπὸ πτυχωσιγενεῖς χώρας (Μικρὰ Ασία, Ἀρμενία, Καυκασία καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εύρωπαϊκὰ ὅρη. Ἐλλ. ἡ διάταξις τῶν ὄρέων δὲν εἶναι τόσον συγκεντρωμένη, δπως εἰς τὴν Εύρωπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλῖμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εύνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχάς ἡδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν, ἡ Πρόσω Ασία ἦτο ἀνέκαθεν πλουσία διαβατικὴ περιοχή. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολὴν» (Μικρὰν Ασίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ασίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εύρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλαὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Ἐπειδὴ δὲ οι χώρα οὗτη ἐκτείνεται ως γέφυρα ἀπὸ

τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον **κοσμοπολιτικὴν** σημασίαν. "Αγγλοι, Ρώσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιφροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλούτη. 17-11-55.

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ασίας.

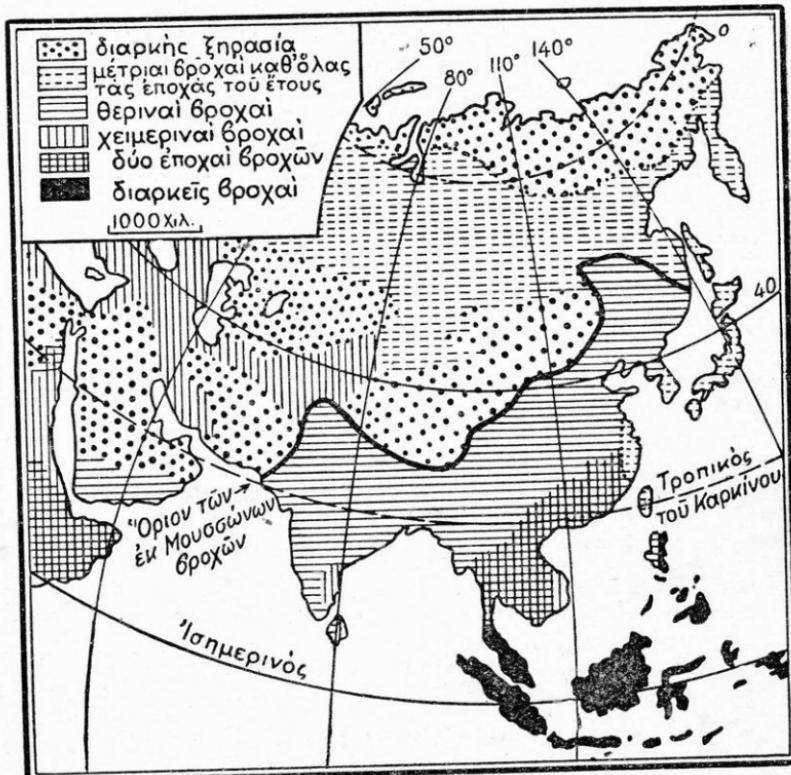
Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Σπουδαιότε- ραι ὁροσειρ. (τὰ ὕψη τῶν ὅρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιό- τερα προϊ- όντα
Ὑπερ- καυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλίς Βακοῦ (400) (450)	πετρέλαιον σιτηρά
Ρωσικὴ Ἀρμενία				Ἐριβάν (111)	χαλκός
Περσία ἢ Ἰράν	1.600.000	Δεμαβέντ (5.670)	15.000 (9)	Τεχεράνη Ταυρίς (350) (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρά
Ἀφγανι- στάν	650.000	Ἰνδοκούχον (5.140)	8.000 (12)	Καβούλ Κανδαχάρ (100) (30)	κτηνοτροφ. ἔριον καπνός
Βελούτ- χιστάν	350.000		800 (2)	Κελάτ (50)	

Ασκήσεις. — Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ασίας καὶ ἵχρογρά-
φησε τὰ πινγανιγερῆ αὐτῆς ὅρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους.— 2. Χωμά-
τισε τὰς ὄπλα ενδωποτάξῃ ἐπιφροὴν χώρας, ὅρισε τὰ ἀνεξάρτητα κρά-
τη καὶ θέσεις τὰς σπουδαιότερας πόλεις.— 3. Σύγκριτε τὸ μέγεθος τῆς
ἐπιφαρείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν
Ἐλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκριτε ποῖα εἶναι μεγά-
λύτερα.— 5. Ποίας ἴερᾶς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ασίαν;—
5. Ταξίδευσε τοερῶς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντι-
νουπόλεως εἰς Μέσκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

17-11-5 (Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά.—Η Νότιος Ασία περιλαμβάνει τάς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ασίας, δηλαδὴ τὰς Ινδίας καὶ τὴν Ινδοκίναν, ὡς καὶ τὰς Ινδικὰς ἢ Μαλαικὰς νήσους. Ἀπ' ἐδῶ

25. Χάρτης τῶν Μουσσώνων.

διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου καὶ Ισημερινός. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θεομῆς Ασίας. Τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἔξαρτωνται κατ' ἔξοχὴν ἀπό

τούς ἀνέμους, οἱ δόποιοι πνέουν ἔδω, τούς μουσσῶνας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει «ἔτησίαι». Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. "Οταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀὴρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὥκεανὸν ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀὴρ γεμάτος ἀπὸ ὑδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὅχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατός καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ἔηράν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμιαία. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἶναι ὁ θερινὸς μουσσῶν, ὁ δόποις, πνέων πρὸς τὴν ἔηράν (βλ. εἰκ. 25), συναντῷ εἰς τὸν δρόμον του ὅρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Οἱ δὲ χειμερινὸς μουσσῶν πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἔηρός πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ δόποια τότε εἶναι θερμοτέρα.

17-11-55

A. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἄποψις. — Τὸ ὅρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὅρη τῆς Ἀριανῆς μετά τοῦ Παμίρ, τὸ δόποιον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ύψιπεδον τῆς Γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. Ν.Α. τούτου ἔκτεινονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὅρη Καρακούμ (8.620 μ.) καὶ Ἰμαλάια, τῶν δόποιών ἡ κορυφὴ "Ἐβερεστ" εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὅρη ταῦτα, τὰ δόποια ὅριζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας, καταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακράν πεδινὴν χώραν, ὅπου διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενῆς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφοριωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἔκτεινεται ὡς δροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσόνησος Δεκάν· αἱ πλευραὶ τοῦ δροπεδίου ὑψοῦνται ὡς ὑψηλαὶ βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ., ὅπου καὶ τὰ ὅρη Δυτικὰ Γαταῖα. Β.Δ. παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ δόποιον ἔχει ἀποσαθρωθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομορίνον, Ν.Α. τοῦ δόποιον εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος Κεϋλάνη, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα.— Αἱ Ἰνδίαι, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλάια ὡς πελώριον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ύγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται τροπικόν. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικράν διακύμασιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὖτος, διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ύψηλά ἀπὸ τὸν ὄρλιζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του διλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἴδια μας γεωγραφικὰ πλάτη, ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνῃ εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς ὅποιους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φοράς κατ' ἔτος. Αὐτὸς δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων, διὰ τῶν ὅποιων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγύκερω.

Οὐ ύγρὸς μουσσῶν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῖς τῶν Ἰμαλαΐων καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν Ἀσσάμ, ἡ ὅποια εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρᾶται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσῶν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸν ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεῖνα.

Βλάστησις.— Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εύνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, αἱ Ἰνδίαι εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. Ἡ δρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαΐων.— Ἰμαλάια σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνιαι χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὀρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ύψη λάσας κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔως τώρα ἥδυνθή νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ "Εβερεστ καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εῦρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξύ τῶν ύψῶν τῶν 5.000 καὶ 4.000 μ. ύπαρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἀνθη. Χαμηλότερον

άκολουθούν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, άκολούθως δὲ ύγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἔκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλουμένη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ἵδοκαλάμους (βαμβού). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄγρια θηρία.

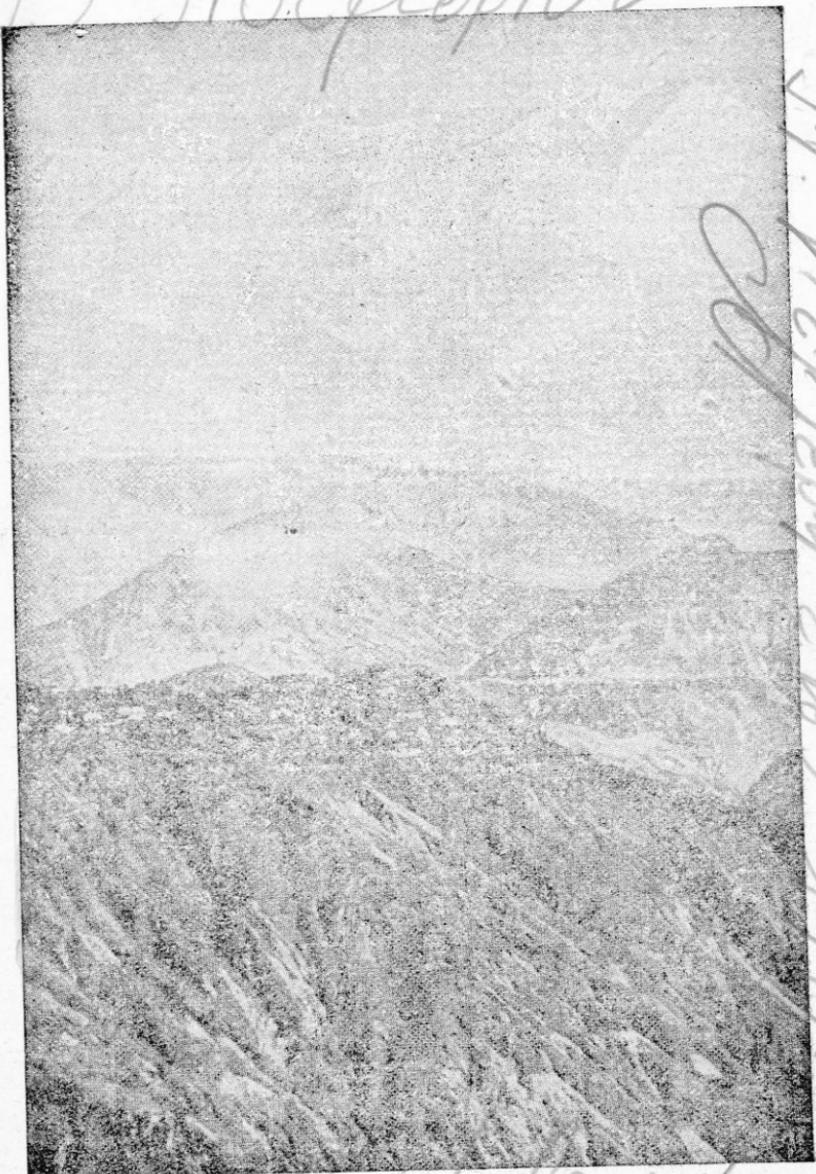
Εἰς τὴν πολίχνην Ντάρντιλιγκ (εἰς ὅψ. 2.200 μ.) ἀναβαῖνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἐγκατεστημένοι Εὔρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ.—Ἡ δρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εύρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπτύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ τεῖσυ τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προϊὸν τοῦτο.

3. Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαῖων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ἡ τὸ Ἰνδοστάν. Ὁμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἐκεῖνο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὅποια κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὅρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτοβολὼν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἥμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῇ ἐδῶ εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὅποιων σπουδαιόταται εἶναι ἡ Ἱερά πόλις τῶν Ἰνδῶν Μπεναρές (210) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν Δελχὶ (450). Εἰς τὸν κάτω ροῦν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαριθμούς βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἐλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ ὅποια σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις Καλκούτα (1.200), πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται δόλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν, τὸ εὐρωπαϊκὸν ὅμως τμῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς δλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ

93 Νοεμβρίου

26. "Αποψίς των Τιμαλάιων και τοῦ Ντάρντσιλιγκ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια καὶ διαρρέουν τὴν χώραν Πενταποταμίαν (Πεντζάμπ), τὴν ὥποιαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὐτὴ παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν Λαχώρην (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὄδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ Καράτσι (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ Δεκάν εἶχει μορφὴν δροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὅρη Δυτικὰ Γαταῖα, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ δροπεδίου εἶναι ξηρά καὶ κατέχονται ἀπὸ σαβάννας, δηλαδὴ ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατωκημένα. Εἰς τὰ εὖφορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη, λίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὥποιος μεταφέρεται δι' ἔξαγωγὴν εἰς τὴν Βούβάην (1.175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραστάσιν μεγας λιμὴν εἶναι ἡ Μαντρὰς (525).

6. Ἡ νῆσος Κεϋλάνη (δηλαδὴ Νῆσος τῶν Λεόντων) εἶναι ἵση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν δρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τεῖου καὶ καουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἔξαγονται ἀπὸ τὸ Κολόμπο. Ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ δόποια πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὔστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὅστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μία σειρὰ νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκάν (Γέφυρα τοῦ Ἄδαμ).

'Η ζούγκλα. — Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εύρισκόμην, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδὴ τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ δόποια φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἦμην μακράν αὐτῆς, ἥδυνάμην ἐπ' ὀλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ,

διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ύψηλὸν χόρτον, τοῦ δποίου ή καλάμη ἔφθανεν ὑπέρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι ἀπέκρυπτον τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

Οἱ ιθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ δποίοι ἀπειλούν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαρίθμους φαρμακεροὺς ὅφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Συμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος λόγω τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός της ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. Ὡσαύτως ὁ ρινόκέρως, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, ὁ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὑρίσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαιτημα.

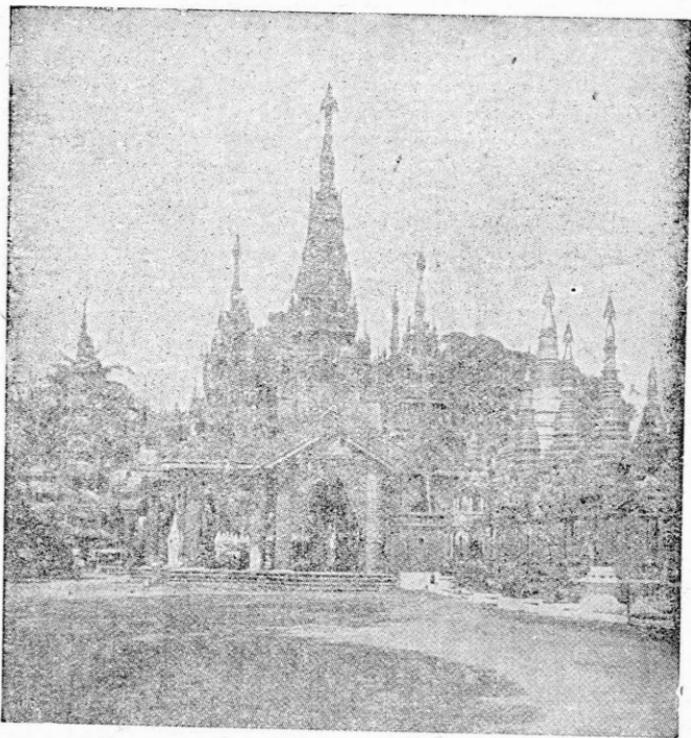
Αἱ ζούγκλαι ἔκτεινονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαῖων καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν Ιδίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμούς ή ζούγκλα ἔδω καὶ ἔκει ἔχει ἀποφιλωθῆ ὑπὸ τῶν ιθαγενῶν, οἱ δποίοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἔδάφους καλλιεργοῦν ὅρυζαν ἢ λαμβάνονταν καρπούς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἴγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρός μεταφοράν.

Πολιτικὴ ἀποψις. 'Ο λαός καὶ ἡ θρησκεία του.— Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεττανικοῦ στέμματος καὶ ἡ πολυτιμοτάτη κτῆσις τῶν "Ἀγγλων. 'Ωνομάζοντο «Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν» καὶ διώκοῦντο ὑπὸ "Ἀγγλου ἀντιβασιλέως, τελευταίως ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν ὡς Κτῆσις, δπως ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Αὔστραλία. 'Ο λαός τῶν διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελῆ κράτη, εἰς τὰ δποία οἱ ἡγεμόνες εἶναι ἐγχώριοι, καλούμενοι μαχαραγιάδες. 'Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 370 ἑκατομμύρια περίπου.

Πρὸς Β. καὶ ΒΔ. κατοικοῦν οἱ "Αριοι Ἰνδοί, οἱ δποῖοι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. 'Απὸ αὐτοὺς π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «ἀραβικοὶ ἀριθμοί», διότι μετεδόθησαν εἰς ήμᾶς ἀπὸ τοὺς "Αραβας. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαφοὶ καὶ κοντοὶ Δρασβίδαι, λαός μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαῖων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς Θιβέτιοι, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ Βέδδαι. 'Ο περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν.

Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ώς ή πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ίδιας τῶν φαρμακερῶν ὅφεων. Προσέτι συμβαίνει νά τοι ἐπέρχεται φοβερός λιμός, ἢν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσών, ή πέσῃ δλιγώτερα τῆς συνήθους βροχή.

Κύριαι θρησκεῖαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ Ἰνδοϊσμὸς ή Βραχ-

27. Ρανγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδικός ναός).

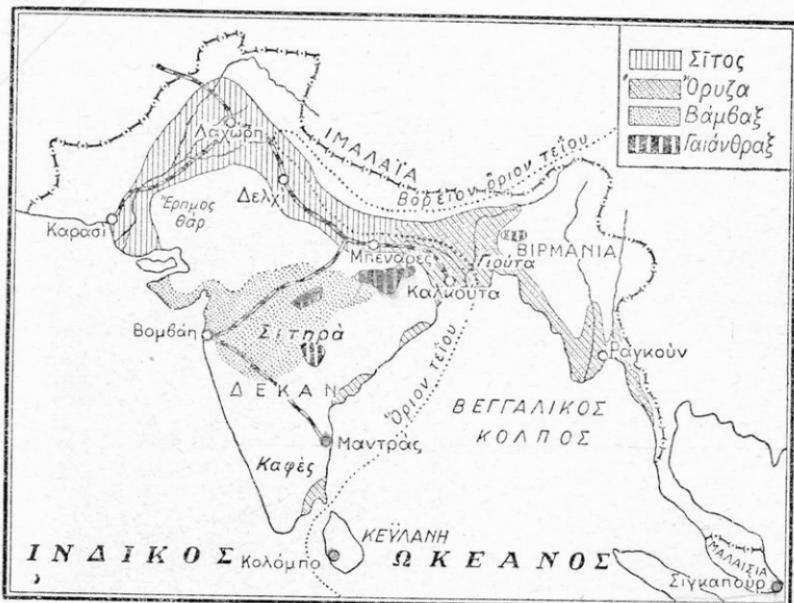
μανισμὸς καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς (Μωαμεθανισμός). Ὁ Βουδδισμὸς συναντᾶται σχεδόν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν θεόν Βραχμᾶνα ώς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ιερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν δημοσιοὶ καὶ εἰς ἄλλας θεότητας καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων

καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν των. Πιστεύουν ὅτι ἡ ψυχὴ των μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἀνθρωπὸν ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτά. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικάς πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς ιεράς των πόλεις, ὅπου ύπαρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲν μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρὲς εἶναι ἐν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ιεροῦ Γάγγου, πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ ὅτι μὲν ἔνα λουτρόν, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου, καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ἀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἱρετικοὶ Πάρσοι, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκρούς των εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὅρνεα.

Πίναξ 3. Αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδίαι.

Περιοχαὶ	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κατοικοῦ εἰς τ.χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυριόταται πόλεις (κάτ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Ἀύτοκρατ. τῶν Ἰνδῶν	5.000.000	370.000	74	Δελχὶ (450) Βομβάη (1175) Καλκούτα (1200) Μαντράς (650) Χαΐδεραβάδ (470) Λαχώρη (430) Καράτσι (265) Μπεναρὲς (210) Ντάρντσιλιγκ (25)	γιούτα βάμβαξ δρυζα τεῖον σιτηρά δέρματα
α) 15. Ἐπαρχίαι	2.000.000	270.000	95		ξεριον ὅπιον καστσούκ διπωρικά ἀρώματα
β) 18. Ἐξηρτημ. κράτη γ) Προστατευόμ. κράτη (ἐπὶ τῶν Ἰμαλαΐων)	1.800.000	81.005	44		
Βουτάν Νεπāλ Κεϋλάνη (ἀποικία)	46.000 140.000 65.000	350 5.600 5.300	8 40 81	Κολόμπο (285)	καστσούκ κανέλλα τέιον ἰνδ.καρύδια

Η κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.— Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλούτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἔξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὔφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμόν, οὕτω δὲ αἱ ἐσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικρὰν πυκνότητα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς

28. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδῶν.

ἀγροὺς κατὰ μικρὰ χωρία, δπου καὶ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἴδε πίνακα 3).

Η γεωργία.— Αἱ εύνοϊκῷτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγραὶ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, σύτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ "Αγγλοι ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὑδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικὰς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν

ιθαγενῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν των, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται εἰς ἔξαγωγὴν καὶ διὰ τὰς ὁποῖας φροντίζουν οἱ "Αγγλοι.

α) Αἱ φυτεῖαι τῶν ιθαγενῶν.— Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὅρυζα, προϊὸν τῶν δέλτα, τροφὴ τῶν πλουσίων· ὁ κέρχρος, προϊὸν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν, προορίζεται διὰ τοὺς πτωχούς· δ σίτος καὶ ὁ ἀραβίσιτος καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ ζαχαροκάλαμον καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἔξ-αγωγῆς.— Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἔξαγονται, εἶναι τοῦ τεῖου, τοῦ καφὲ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ύγρων κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεῖου. 'Ο καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εύδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλή. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λίνον καὶ ἡ γιούτα· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα.

Εἰς τὸ ΝΔ. Δεκάν καὶ τὴν Κεϋλάνην καλλιεργοῦνται τὸ καουντσούκ καὶ τὰ ἀρωματικά, ώς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

Η κτηνοτροφία.— Εἰς χώραν, ὅπου ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρήσιν κρέατος, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται

29. Συναγωγὴ καουντσούκ εἰς Κεϋλάνην.

μόνον βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν δρυζώνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

Ἡ βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὅψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης. Οἱ Ἀγγλοι δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μῆπως τὰ ιθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ίδικά των. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ σάλια τῆς Κασμίρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτά κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ὁρειχάλκου τῆς Μπεναρές.

Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαιανδρακοῦ, ὁ ὅποιος εύρισκεται εἰς ὥρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδίαι ἔχουν προσέτι μαγγάνιον, τοῦ δόπιούν ἡ ἔξαγωγὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μόλυβδον καὶ δλίγον σίδηρον.

Αἱ κύριαι βιομηχανίαι εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδίαι ἔξαγουν περισσότερον παρ' ὅ, τι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἔξαγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἴδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἔξῆς προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν : τέιον, κανέλλα, πέπερι, κάναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὴν ἔκπασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς αὐτοχθονίας τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Εὐρώπην.—2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὅριον τῶν Ἰμαλαΐων (4.000 μ.) πρὸς τὸ ὅριον τῶν ἐλληνικῶν

δρέων (1.800 μ.) καὶ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.—3. Ὁρόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν.—4. Λεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς δυοίας διέοχε σαι.—5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

Β'. ΙΝΔΩΝΗΣΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἑδάφους.—'Η χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιὸν δροπέδιον ἀνῆκον εἰς ἐκτενεστέραν Εγράν, ἡ ὅποια ἄλλοτε ἦνωνε ταύτην μετά τῆς ἡπείρου Αὔστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ δροπέδιον δρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Ἀνναμιτικῶν δρέων (2.500 μ. Ὕψ.), τὰ ὅποια ΝΑ. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τὸ δροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι δροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἔξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὅποια πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ώκεανὸν ἀπὸ τὸν Ειρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικήν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν δροσειρῶν ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὅποια προσχώνονται ύπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν Ἰραβάδη, Σαλουνήν, Μέναμ, Μεκόνγκ καὶ τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ δοποῖον διαρρέει ὁ Ἐρυθρός ποταμός.

'Η χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.—'Η Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὅμοιῶς κλῖμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλῖμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἑδάφος εἶναι ύψηλόν· τὰ ύψηλὰ μέρη τοῦ Βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνων· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσούνες.

“Οπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἐκεῖ ύπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῷ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σάβανναι ἡ αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἔξι Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὁμοιότητα περισσοτέραν πρὸς τοὺς Ἰνδούς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρῆσκείαν ἔχουν τὸν Βουδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαΐοι**, οἱ δόποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιτρίνων καὶ μαύρων.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Μεγάλα μέρη τῆς Ἰνδοκίνας κατέχονται πρὸς Δ. μὲν ύπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας, πρὸς Α. δὲ ύπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κτήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον **Βασίλειον τοῦ Σιάμ**, τὸ δόποιον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατα τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία** ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν θαγενῶν κρατῶν, τὰ δόποια ύπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

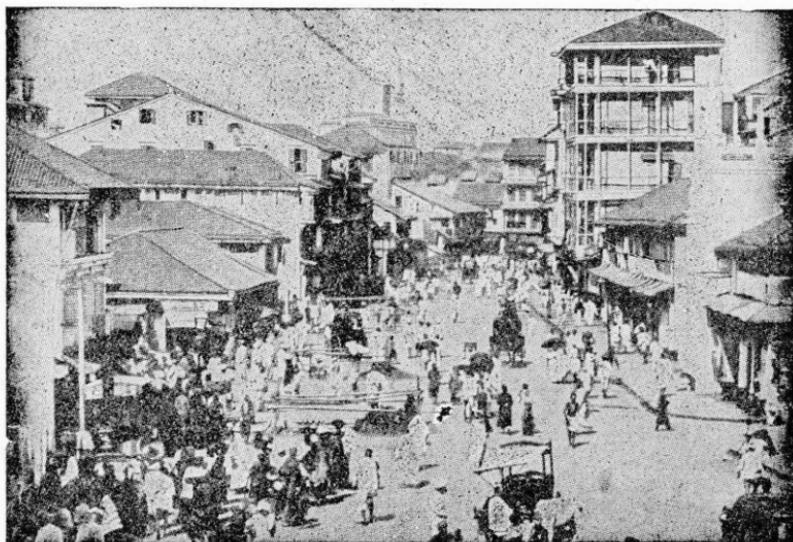
1. Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις.—*a)* **Η Βιρμανία** (600.000 τετρ. χλμ., 13.000.000 κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι μὲν ἔξαρτημα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδῶν, ἀπολαύει δημως εύρειας αὐτονομίας. **Ο μέγας πλοῦτος αὐτῆς εἶναι ἡ ὄρυζα**, ἡ δὲ πόλις **Ρανγκούν** (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορά τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰραβάδη ποταμοῦ, ὁ δόποιος εἶναι πλωτός.

Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον**, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ **κασσίτερος**, καὶ, ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὀρέων, τὸ **τικόξυλον**, τὸ δόποιον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

b) **Η Μαλαισία** ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ **καουτσούκ** καὶ τὸν **κασσίτερον**. Τὸ καουτσούκ ἔξαγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ δόποιου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν δλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς Σιγγαπούρης (450), ἡ ὁποίᾳ κεῖται εἰς νησῖδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς "Απω 'Ανατολῆς, δηλαδὴ μεγίστη ναυτικὴ βάσις τῶν "Ἀγγλῶν.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ (520.000 τετρ. χιλιόμ., 12.000.000 κάτ.)—Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρύζης, ἡ ὁποίᾳ ἔξαγεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ Βανγκόκ (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὁποίᾳ εἶναι καὶ πρωτεύ-

30. Σιγγαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδούς.

ουσα τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον, ἔυλείαν καὶ κασσίτερον. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἔργασίας των.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (737.000 τετρ. χιλιόμ., 22.000.000 κάτ.) περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα ἀποικιῶν καὶ δύο βασίλεια ὑποτελῆ, τὴν Καμβότζαν καὶ τὸ Ἀννάμ, τῶν ὅποιων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἵση πρὸς τὴν τῆς Ἐλλάδος (50 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρύζης, εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτος,

μέταξα, τέιον, ζαχαροκάλαμον κ. α. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοοθόντον ἵχθύων, ἡ ἀλιεία δημοσίευται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ Σιλήνη (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα τῆς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ἀνθυγειενόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι πολλοί.

Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἔξαγομενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὁρύζης (ἀροτρίστσις).

Ἡ ὁρύζα. — "Ισως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, δσην ἡ ὁρυζα. Πλέον τοῦ ἔνδος τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὅρυζαν. Τίς ἔξι ἥμιν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν δποίαν ἐκτελεῖ δ γεωργὸς τῆς δρύζης! Εἰς πολλὰς δρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμιας, αἱ δποίαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπότας ἰχθύς καὶ ἀπορρίμματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἡ δργώνουν μὲ ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἔνα πρὸς ἔνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ δποίοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ίδιατερον φυτώριον. Ὁ ἀγρός, δ ὁ δποίος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὅχθων, πληροῦται ὅδατος. Εἰς δρεινὰς περιοχάς, δποι οἱ δρυζῶνες κείνται κατὰ βαθμίδας, δπως παρ' ἥμιν πολλάκις οἱ ἀμπελῶνες, δ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὅδωρ εἰς τὰ ξηρὰ δρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἡ ὑψωτικῶν ἔγκαταστάσεων. Ὡς μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ ποτισμένοι δρυζῶνες εἰς

τάς θερμάς δικτίνας τοῦ ήλιου. Πολλάκις δ ἀνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δίσσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ ὁρυζῶνας, δόποτε αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν δισρκῆ λίπανσιν. Ο κάλαμος τῆς ἐρύζης αὐξάνει ταχέως. Η ὥραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων ὁρυζώνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ιδίως εἰς τὴν Ἱαπωνίαν. Ολίγας ἔβδομάδας μετά τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχυες ὡριμάζουν. Τότε τὸ οὖρο διοχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχυες ἀποκόπτονται καὶ δένονται εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἕκαστον ὁρυζῶνα κατ' ἕτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. "Ἐν ἑκτάριον ὁρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, δσην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιτα-

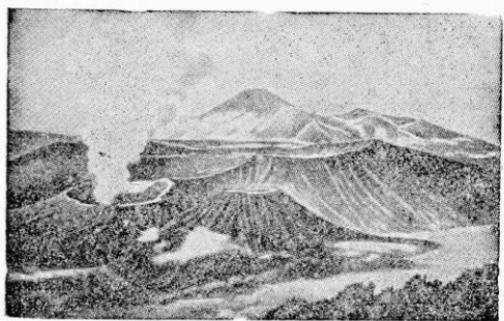
32. Τοπίον ὁρυζῶνος πεδὸν τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

γροῦ. Τοιουτοτρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς ὁρύζης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἀνθρωποι.

"Υπάρχουν πολλὰ εἰδη ὁρύζης, διὰ τὰ δποῖα ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε δμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης ὁρύζα, εἰς δὲ τὰ ὅρη, μέχρις ὅψους 1.200 μ., ἡ ὀρεινὴ ὁρύζα. Αἱ μέγισται ὁρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. "Υπάρχουν προσέτι ὁρυζῶνες καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ δλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. "Ο ὁρυζοβολών τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδοκίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ραγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ' ΙΝΔΙΚΑΙ "Η ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά.—Αἱ Ἰνδικαι νῆσοι, αἱ ὅποιαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὔστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ἔγραφης, τῆς ὅποιας μέρος ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἴγαλον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθῆ θάλασσαν, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὅρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος Βόρεο καὶ ἡ Κελέβη κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῷ αἱ ἄλλαι εύρισκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν Φιλιππῖναι ΒΑ., αἱ δὲ Σουνδαῖαι ΝΔ. "Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11.000 μέτρων.

33. Ἡφαίστεια εἰς Ίάβαν.

πάσχουν ἀπὸ πολλοὺς σεισμούς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς καὶ πολυάριθμα ἡφαίστεια. Ἡ Ίάβα, ἡ ὅποια φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὅποιών τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σουνδῆς, μεταξὺ τῆς Ίάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἡφαίστειον Κρακατάου τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλῖμα καὶ ὁ πληθυσμός.—Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδόν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκές θέρος. "Ἐνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος ἡ ἐξάτμισις

είναι ισχυρά, όθερμός καὶ ύγρός ἀήρ ἀναβαίνει ύψηλά, ὅπου φύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγίστη ύγρασία παρουσιάζεται ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθου. Τὸ κλῖμα τοῦτο λέγεται ύγρὸν τροπικόν. Εἰς τὸ κλῖμα τοῦτο ἡ ἡφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὔφορον.

Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα.— Λόγῳ τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εύδοκιμοῦ ὅλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδὴ ἡ ἐβέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὄρυζα· αἱ νῆσοι είναι ἐπίσης ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «Νῆσοι τῶν ἀρωμάτων».

Πανίς.— Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐραγκοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ δὲ κοιταὶ μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι.— Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλῖμα λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ είναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα είναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲν ἀραιὸν πληθυσμόν. Πυκνότατον πληθυσμὸν ἔχει κατ' ἔξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις Βαταβία (440) καὶ Σουραβάγια (340).

Οἱ πληθυσμὸι συνίσταται ἐκ **Μαλαΐων**, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακράν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἀλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὄρυζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὁδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ **Νιγρῆται**, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμὸν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδους τῆς Κεϋλάνης.

Πολιτική κατάστασις.— Πλήν τῶν Φιλιππίνων νήσων, τμήματος τῆς Βόρεο καὶ τμήματος τῆς Τιμόρης, δλαι αἱ ἄλλαι εἶναι κτήσεις τῶν Ὀλλανδῶν ύπὸ τὸ ὄνομα Ὀλλανδικαὶ Ἰνδίαι. Εἶναι ἡ ὥραιοτάτη καὶ πλουσιωτάτη ἐξ δλῶν τῶν τροπικῶν ἀποικιῶν τῆς Γῆς. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Βαταβία.

Αἱ Φιλιππίναι, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνῆκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνήκουν σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρωτεύουσα Μανίλα ἔχει ὅψιν ἴσπανικῆς πόλεως.

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χλμ.	Κάτοι- κοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις (κάτ. εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότ. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουν- δαίαι νῆσοι (Ὀλλανδ.)	1.500.000	65.000	43		καουτσούκ ζάχαρις καφές καπνός
Σουμάτρα	410.000			Παλλεμβάνγκ (110)	τέιον
Ίάβα	126.000	42.000	315	Βαταβία (440)	ἀρώματα
Βόρεο	735.000			Σουραβάγια (340)	ὅρυζα
Κελέβη	170.000			Μακάσσαρ (50)	πετρέλ. ψευδάργυ. ζάχαρις
Φιλιππίναι (Ἀμερικ.)	300.000	13.000	42	Μανίλα (370)	ὅρυζα καπνός καφές

Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν, λό-
γῳ τῆς εὔκολου συγκοινωνίας, τῶν πλουσίων προϊόντων καὶ τοῦ
πυκνοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέ-
ρος εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ὀλλανδῶν. Τὸ μικρὸν δμως ἐμπόριον
ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβεῖς. Εύρωπαῖοι εἶναι δλίγοι, ἀλλὰ
καὶ ἔδω δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν
ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη, καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλάς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἄσια, ἢ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι, εἶναι αἱ τροπικαὶ
χῶραι τῆς Ἄσιας, δηλαδὴ μὲν θερμὸν κλίμα, μὲν ἀφθόνους βρο-

χάς, μὲ πυκνὰ δάση καὶ μὲ μεγάλα ἄγρια θηρία." Εχουν ἔκτασιν ως καὶ πληθυσμὸν ἵσον σχεδὸν πρὸς τὴν Εύρωπην. Ἀπὸ τοὺς

Ἐύρωπαιοὺς πρῶτοι οἱ "Ἐλληνες ἐγνώρισαν ταῦτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, δόποτε οὗτος εἶχε κατακτή-

σει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ δὲ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἥσαν γνωστά τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ δόποια μετεφέροντο εἰς Εύρωπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὕξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, δόποτε οἱ Εύρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν ὁδὸν διὰ τοῦ περ πλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δὲ ἀφ' ὅτου ἐκόπη ὁ Ισθμὸς τοῦ Σουεζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα εὐρώπαϊκαι κτήσεις τῶν "Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἔχουν ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὅφελος τῶν κατοίκων τῆς Εύρωπης. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς παράγεται τόση ὅρυζα, τόσον τέιον καὶ τόσον καουτσούκ, ὃσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδὲν εύρισκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γῆς τόσος κασσίτερος ὃσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

'Ασκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας διαιρέσεις αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσεις τὰς μεγαλυτέρας πόλεις. — 2. Ὁρόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους. — 3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἡφαίστεια καὶ πᾶς ἐξηγεῖς τὴν ὑπαρξίν τούτων; — 4. Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν. — 5. Ποῦ εἶναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππίναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἡνωμέρας Πολιτείας; — 6. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μαρίκας εἰς τὰς Ἡνωμέρας Πολιτείας.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.— Η Ἀνατολικὴ Ἀσία ἔκτείνεται πρὸς τὸν Ειρηνικὸν ώκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ καταβυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάση τῆς Ἰαπωνίας ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν. Αἱ ἀνατολικαὶ αὖται χώραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ύψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν ἔρημων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Ειρηνικοῦ ώκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἑτῶν εἶχε ἰδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτέρον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὁπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσικῶν, οἱ δόποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψῦχος.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ύπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἥτο ύπό τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου.

A'. ΙΑΠΩΝΙΑ

"Εκτασις καὶ μορφὴ τοῦ ἔδαφους.— Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ **Φορμόζα**, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῷ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα καὶ ἡ Ὁχοτσκική.

Ἐνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἡφαίστεια καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγάλυτέραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν **Χόνσου**, ύψωνεται ἡ χιονοσκεπὴς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἡφαίστειου **Σουντζιγιάμα** (ύψος 3.780 μ.), τοῦ ἵεροῦ δρους τῶν Ἰαπώνων. Οἱ κάτοικοι, διὰ νὰ ἀποφεύγουν δσον ἡμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὅλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τὸ 1923, ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτευούσης Τόκιο εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων.

"Οπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ύπὸ τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἔδαφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἡφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα δρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.— Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεως τῶν νήσων, τὸ κλῖμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμόζαν ύπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῷ εἰς τὸν Βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ δμως πνέουν οἱ μουσσῶνες, δπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἀρκετάς βροχάς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι **τυφῶνες**, οἱ ὅποιοι μὲ τὰς δίνας των καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλον-

τος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα Κουροσίβο, τὸ δόποιον ἔρχεται ἐκ Νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέος κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15 %). Εἰς τὰς πεδιάδας ἔκτείνονται ὀρυζώνες καὶ σιταγροί, οἱ δόποιοι συχνὰ περιβάλλονται μὲν Ἰνδοκαλάμους. Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται

εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπέραντος ἀνθισμένους κῆπος μὲ διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεϊόκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων.

Οἱ κάτοικοι.—'Ο πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμίχθη μετὰ Μαλαίων. Παλαιὸς ἑγχώριος λαός εἶναι οἱ Ἄινώ, λευκῆς φυλῆς, οἱ δόποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν νήσον Ιεσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος μὲ λοξούς δόφθαλμούς καὶ εὐθείας τρίχας.

35. "Αρδευσις ὀρυζώνος.
"Οπου δὲν ὑπάρχουν ἡλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρός κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψησιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲ τὸ βάρος τοῦ ἐργάτου.

τος μὲ λοξούς δόφθαλμούς καὶ εὐθείας τρίχας.

Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—'Η Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία ἔκτὸς τῶν νήσων κατεῖχε, μέχρι τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν ὡς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. 'Ο πληθυσμὸς τῆς εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἔκτασιν 450.000 τετραγ. χιλιομέτρων κατοικοῦν 90.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νά προέλθῃ μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐάν δὲν συνέτρεχε καὶ ἡ ἐπιδε-

ξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὅχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἔχηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικαδοῦ, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας, καὶ 3) διότι οἱ Ἰάπωνες ἦλθον ἐγκατρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον.

Ο γεωργικὸς πλοῦτος.—Οἱ ὄρυζῶνες παρέχουν τὴν συνηθεστέραν τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ᾽ ἡ παραγωγὴ τῆς ὄρυζης δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμόν, καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὁρυζα ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ **τέιον**, τοῦ ὅποιου ἡ παραγωγὴ εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὔκρατῶν κλιμάτων, ως σιτηρά, λαχανικά καὶ ծσπρια.

Άλιεία.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἵδιας εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι δχι μόνον ἀποτελοῦν πολύτιμον τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἢ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

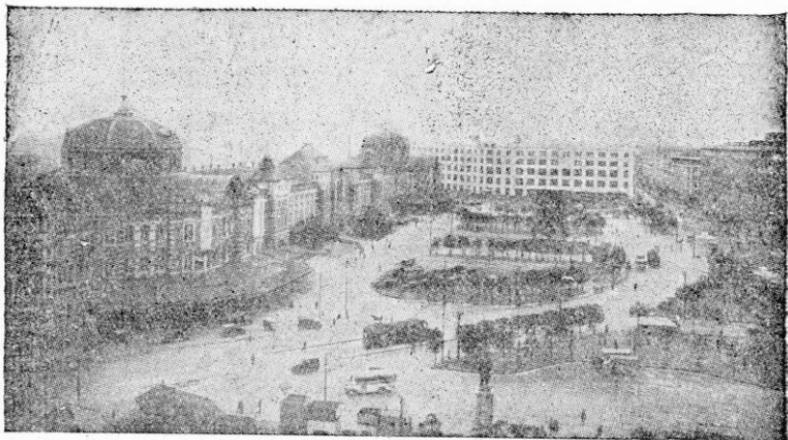
Η βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὄρυκτα δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ο ἔγχωριος γαιάνθραξ δὲν εἶναι

36. Συλλογὴ τεῖον ἐν Ἰαπωνίᾳ.

καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρώνει τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἄνθρακος». Ὁ σίδηρος εἶναι ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει ἔμως ἀρκετὸν χαλκόν, ιδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἔξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἔκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ ὑφαντουργία. Ὁ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων, εἰς τὴν πόλιν Ὀζάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ηὗξηθη ἐσχάτως πολύ, πλῆθος δὲ ἡλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὑρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τό-

37. Τόκιο. Ἀποψίς κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

κιο, τὴν Ὅκοκχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ σιδηρουργία, λόγῳ δὲ τοῦ πλούτου τῶν δασῶν ζωηρά ναυπηγία, ιδίως εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ κεραμευτική, βασιζομένη εἰς τὰ δρυχεῖα καολίνου.

Πόλεις.—'Η ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι: 'Η πρωτεύουσα Τόκιο (7 ἑκατομ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. 'Η Ὅκοκχάμα, ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (620). 'Η Ὀζάκα (2 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ.). 'Η Κόβη (800), δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις.

Ἐμπόριον. — Τὸ κατὰ ξηράν ἑσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐπειδὴ δυσκολεύεται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἑδάφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἑσωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποῖος πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ἱαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ ὀλιγαρκεία τῶν Ἱαπώνων συντελοῦν ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ἔνας ἀγοράς νὰ εἶναι σχετικῶς εὐθηνά, καὶ τοιουτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἱαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὔστραλιαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὅρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίναν. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

Ἀποικίαι. — Ἐνεκα τοῦ ύπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας οἱ Ἱαπωνες μεταναστεύουν εἰς τὴν ἀντικρὺν Ἀσίαν καί, διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν τὰς πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν των, ἴδρυσαν ἀποικίας. Πλῆθος Ἱαπώνων τεχνιτῶν καὶ ἐμπόρων εύρισκεται εἰς Κίναν, μὲ τὴν ὅποιαν ἡ Ἱαπωνία εύρισκετο ἐπὶ ἔτη εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ νὰ ἐκμεταλλεύθῃ αὐτὴ τὸν πλοῦτον τῆς Κίνας.

Ἡ Κορέα. — Ἡ χερσόνησος Κορέα (σχεδὸν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν) ἦτο κτῆσις τῆς Ἱαπωνίας· ὁ ἀποκιμός ὅμως εἰς αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται ὑπὸ τῶν θιαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομμύρια. Ἱαπωνες κατοικοῦν μόνον 200.000. Ἡ χώρα δίδει εἰς τὴν Ἱαπωνίαν ὅρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Σεούλ (130).

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἱαπωνίᾳ. — Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ ὅποια στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὅμου των. Ἔκαστος τοιοῦτος πλανόδιος ἐμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὅποιαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ ὅποιος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ἱαπώ-

νων. Διά τις διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἔξαγγέλλεται ὁ καθαριστής τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτής δύμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ἱαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ὁ σκελετὸς τῆς δύμβρέλλας συνίσταται ἀπό λεπτὸν ἴνδοκάλαμον, ἄνωθεν τοῦ δόποιου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν δποίαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Ἡ Ἱαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἔσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἡ φαιάν. Κιμονὸς μὲ ζωηρὸν

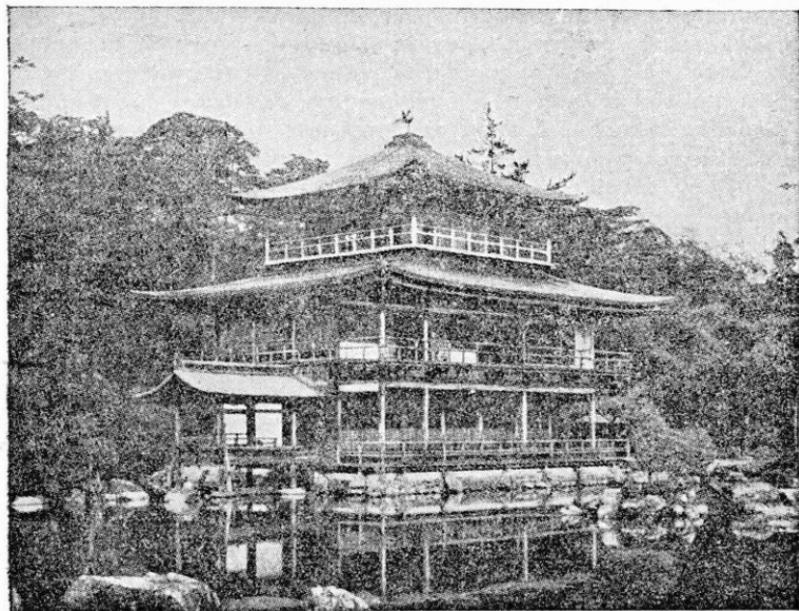
38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἱαπώνων (γεῦμα).

χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδία καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ δποία χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ δποία εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἱάπωνες φέρουν περικημῆδας ἐρραμμένας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ υφάσματος, εἰς τὰς δποίας δέ μέγας δάκτυλος, καθ' δν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ίδιαιτέρων θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται δέ ίμας τῶν σανδάλων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλη-

λα διὰ τὰς ύγράς καὶ λασπώδεις ὁδούς, εἰναι ὅμως ἡναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργά καὶ μὲ μικρὰ βήματα. "Οταν περιπατοῦν εἰς τοὺς σι-δηροδρομικούς σταθμούς, οἱ ὄποιοι εἰναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν δὲ Ἰάπων φέρει σανδάλια ἔξι ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰναι δγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφομένας θύρας, οὔτε ὑαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἰναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ ὄποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια,

39. Ἱαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδα).

εἰναι κινητοί, ώς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι. "Ολα τὰ δωμάτια εἰναι ἐστρωμένα μὲ λευκάς φάθας ἔξι ἀχύρου δρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἰναι ἐντελῶς κενά, διότι δὲ Ἰάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέζιον (σοφράς), αἱ κλίναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακά σκεύη, διότι δὲν χρησιμοποιοῦνται, εἰναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Η κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἕνα ἐφάπλωμα, τὸ δροῦον δὲ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου δὲ Ἰάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα ὅμοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ δροῦού εἰναι προσκεκολλημένον στρῶμα βάμβακος.

Διά τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυνον, τὸ δόποιον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲν ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ ιαπωνικαὶ οἰκίαι μὲν τὴν ἐλαφράν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμιποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν ὅμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἔκαστην ιαπωνικήν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἔνας κῆπος. Συνήθως εἰναι τόσον μικρός, ὥστε δέν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἰναι δενδρύλλια μετὰ φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὠραῖα Ἱερά ἄλση ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικά ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ δόποιοι στολίζονται ὑπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων, τεῖοποτείων καὶ γοητευτικῶν ἀνθέων. Σχεδὸν εἰς ἔκαστον μῆνα ἀνθοῦν δρισμένα εἰδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲν τὴν ἀνθησιν τῆς δαμασκηνέας, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθησις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθησις τῆς κερασέας, ἡ δόπια ἔορτάζεται πανηγυρικῶς, ώς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοίξεως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετὰ τὸν βίκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ δόπια θεωροῦνται ὡς αὐτοκρατορικά ἄνθη.

Ἡ ιαπωνικὴ τροφὴ εἰναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαὸς ζῇ κυρίως ἀπὸ ὅρυζαν καὶ ἵχθυς, τοὺς δόποίους ή θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὅρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέγχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ Ιάπωνες ἀντὶ πηρουνίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, τὰ δόπια στηρίζονται μεταξὺ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Ἡ ιαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμός τῶν εἰναι πλήρης διατυπώσεων. "Οταν δὲ Ιάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους δόδου τοῦτο φυσικῶς εἰναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του διὰ τῶν χειρῶν. Ἔπειτα ροφᾶ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν δδόντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικός ἥχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ιάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δέν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία ιαπωνίς ὑπηρέτρια ἐζήτησε ποτε μὲν γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν κηδείαν τῆς μητρός της. "Οταν ἡγανακτισμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν διὰ τὸ ὄφος της, ἐκείνη ἀπήνησε.: «Πῶς εἰναι δυνατὸν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως; ».

(Κατὰ τὸν E. Arnhold)

Β'. ΚΙΝΑ "Η ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)

Θέσις καὶ ὅρια.— Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμῆμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἔκτείνεται ἡ Κίνα, ἥ, ως λέγουν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν Κράτος». Αλλοτε, ὅταν ᾧτο αὐτοκρατορία, κατεῖχε καὶ ὀλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ᾧτο κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἵση πρὸς τὴν Εύρωπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Βιρμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ Κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἀποψίς.— 'Ως πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα, διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίναν** καὶ **Νότιον Κίναν**.

1. **Η Βόρειος Κίνα** ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁρεινὸν τμῆμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ἴδιως τοῦ **Χοανγγχό**, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὄνομάζεται τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς Ἰλύος, τὴν ὅποιαν φέρει' τὴν δόνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκβάλλει, δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Η σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ χιλιάδων ἑτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσῶν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρών, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ ρέοντα ὄδατα σχηματίζουν φάραγγας μὲ καθέτους ὅχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὔκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθῆ κοίτην καί, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὅψους.

'Η Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ξηρός, ἐνῷ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χοῦς εἶναι τόσον εὔθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ-

ἔδαφος εἶναι καταληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὅρυζα, σιτηρά, κέγχρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα τοῦ χορός. — Μεταξὺ χαμηλῶν δρεινῶν ἀλύσεων ἔκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χορός. Εἶναι στέπη, ἔχει δύμας καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. "Ολον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπιπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὑρισκόμεθα πρὸ χείλους βαθείας φάραγγος μὲ κατακορύφους ὅχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιά καὶ ἀριστερά, ἄλλα καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ δόμοία ὁχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβάμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὄρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο δύμας εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος δόηγός. Οὗτος μᾶς δόηγει διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου δόδοι, ή ὅποια διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτέμων καὶ δλισθηρῶν, καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φέρνομεν εἰς εὐρύχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθιμῶν τῶν κλιτύων ἐπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνὰς διμάδας ἄνθρες, γυναῖκες καὶ παιδία.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οἰτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπουμεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει δό δόηγός, δεικνύων μίαν σειρὰν ὅπων εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χορός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργούμενων βαθμίδων. Αἱ ὅπαι εἶναι αἱ εἰσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκήσεις, αἱ ὅποιαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀσβεστο-αργιλλῶδες καὶ ἔξαιρετικά λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χορός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εισέλθωμεν, ἀλλ' ή δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πλήθος παίδων πρὸ τῶν σπηλαιῶν βομβεῖ ὡς σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὅπης κυψέλης.

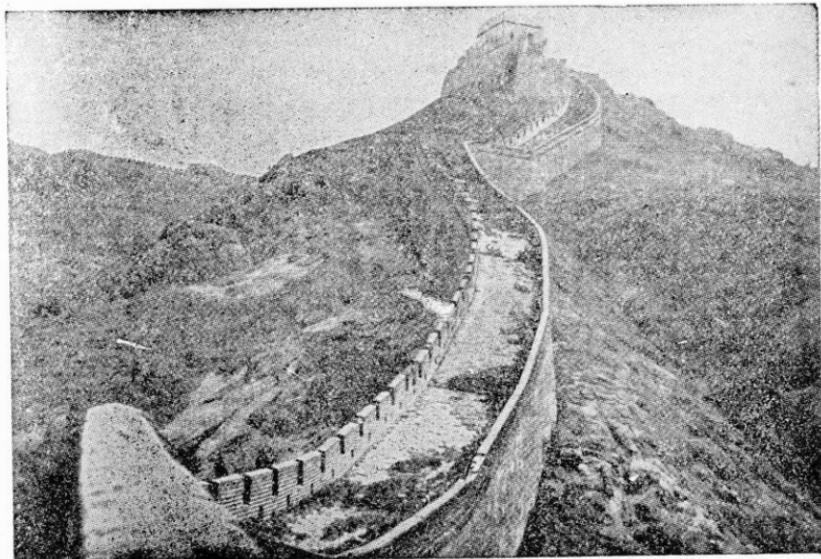
(Κατὰ τὸν S. Passarde)

2. Ἡ Νότιος Κίνα, ή δόποια δρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὄρους Τσίν - Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ κατὰ τὸ κλῖμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν δρέων, τὰ ὅποια ἔκτείνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιάνγκ - τσε - κιάνγκ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), δ ὅποιος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολάς του.

Τὸ κλῖμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον

διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ό ψυχρὸς ὅμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι, ίδιως κατὰ τὸ θέρος. "Ἐνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλαι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων ἴνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη, δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἔξοχὴν ἡ ὅρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλαι δὲ φυτεῖαι μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

Οἱ κάτοικοι. — 'Ο πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυ-

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

κνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εύρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρῆνα σιμήν, δόφθαλμούς λοξούς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροινοὶ καὶ εὐκινητότεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. "Ολοι ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν καὶ τὴν παροιμιώδη τῶν ὀλιγάρκειαν. 'Ο Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ίδιως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ

Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εύρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πόρσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ιστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

‘Η κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ προγονολατρεία. Αὕτη ὡς πρὸς τοὺς ἔξωτερικοὺς τύπους εύρισκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν βιουδδισμὸν καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν κομφουσισμόν. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε

41. Πεζίνον. Ἀποιγις βιορείου τμήματος τῆς πόλεως.

θὰ ἔχῃ ἡ συχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωήν, ὅταν οἱ ἀπόγονοί του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι’ αὐτὸν νυμφεύεται ἐνωρίς, διὰ νὰ ἔχῃ πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὔφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν

42. Έμπορική οδός είς τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κῆποι, εἰμὲ μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα εἰ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὑάλου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

των εἰς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος, τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος ἥμποδιζεν ἐπὶ αἰῶνας τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσ-δράμουν εἰς τὴν χώραν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2.400 χιλιόμ., τὸ δὲ ὑψος του εἰς πολλὰ μέρη φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ

43. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Κίνας.

τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἦναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ εἰς τοὺς ξένους ὠρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἔξιδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντο-πίαν βιομηχανίαν.

Η κατανομή του πληθυσμού. Πόλεις.—'Ο μέγας πληθυσμός της Κίνας δὲν εἶναι κατανεμημένος ἐξ Ἰσου· ἐνῷ τὸ ἑσωτερικὸν εἶναι σχεδόν κενόν, αἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1.400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χλμ. Λόγῳ τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικιαὶ γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἢ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κλῆροι ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὥστε αἱ οἰκογένειαι δὲν ἔπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας των ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 10.000.000 Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

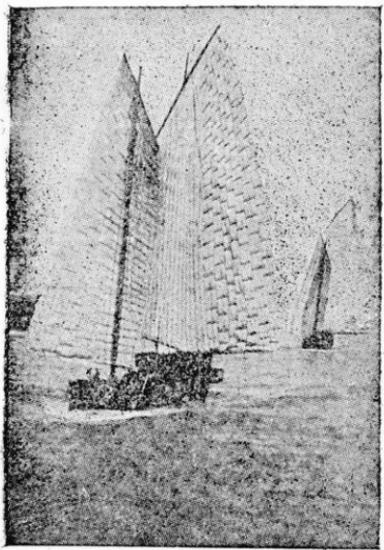
Η Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ Πεκίνον (ἢ Πείπίγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ.). Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ Τιεν-τσίν (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εύρισκεται ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς δημοκρατικῆς Κίνας Νανκὶν (1 ἑκατ. κάτ.). "Οταν ἡ χώρα κατείχετο ὑπὸ τῶν Ιαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἑσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσούγκκιγκ (520), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ-τσὲ-κιάνγκ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις Χανκόου (1 ἑκατ.), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολάς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ Σαγκίη (ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ.), τὸ κέντρον τῶν ξενιῶν ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκὴν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εύρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ Καντῶν (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται Χόγκ-κόγκ καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς "Αγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ Βικτορία.

Η γεωργία.—Οἱ Κινέζοι, διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς, μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. Ἡ τροφὴ των εἶναι κυρίως φυτική. Καταναλίσκουν πολλὴν δρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθῦς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἔθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία δημιο-

είναι μετρίας ποιότητος και χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξώτα ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἔξαγωγὴ γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἔξαγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἡ κτηνοτροφία.—Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν είναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνά διὰ τροφήν, καὶ βούβαλοι, οἱ δποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

Ἡ ἀλιεία.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθῦς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθῦς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἔξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄγρους διὰ λιπάσματα.

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

τα, καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴν Καντᾶνα.

Ἡ μεγάλη ὅμως βιομηχανία ύστερεῖ, ὅχι τόσον ἔνεκα ἐλείψεως δρυκτῶν, ὅσον ἔνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκετάλλευσις τῶν δρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιωρισμένη. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἄφθονος ΝΔ. τοῦ Πεκί-

νου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ ύπεδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. 'Υπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιέν - τσίν.

Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. — 'Η ἑσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. 'Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ὑπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιέν - τσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. 'Η πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκόου, δπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάνγκ-τσέ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντών, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιέν - τσίν. 'Ο λιμὴν Τσίνγκ-τάουν ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἔξαγει βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὡὰ καὶ τέισον, εἰσάγει δὲ ὅρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἰδη. 'Η εἰσαγωγὴ εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἔξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, ιαπωνικῶν καὶ ἀμερικανικῶν.

Ζ. MANTZOYRIA

'Η βορειοτέρα χώρα Μαντζουρία ἀνήκει ἄλλοτε εἰς τὴν Κίναν. 'Εκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιάο - τούνγκ. 'Η Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιεργείας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν των. Ζοῦν σήμερον ἔδω 30.000.000 Κινέζοι καὶ μόνον 350.000 Ἰαπωνες. Κατὰ τὸ 1934, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ἰαπωνῶν, ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα Μαντζουνού. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Σίγκιγκ (125). 'Η κεντρικὴ πόλις Χαρμπίν (140) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. "Εχει ὅψιν ρωσικήν, διότι ίδρυθη ἀπό

Ρώσους, δταν οῦτοι κατεσκεύασαν τὸν 'Υπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὅποῖος διῆλθε διά τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ, τὸ δόποῖον εἶναι εἰς τὸν Ειρηνικὸν Ωκεανόν. Ἐδῶ ὁ χειμῶν εἶναι τόσον ψυχρός, ὥστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικά πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστόκ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ Ἱάπωνες κατεῖχον τὸ ἄκρον τῆς Λιάο-τούνγκ, ὅπου ἡ πόλις Νταϊρέν, τὸ ἐπίνειον τῆς Μαντζουρίας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἡ "Απω Ἀνατολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν δόποίων ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἵσος πρὸς τὸν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμῆμα αὐτῆς, τὴν Κίναν. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οῦτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἱάπωνες ἔλαβον ὡς πρό-

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι.

Χῶραι	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ ¹ χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.	Πρωτεύουσαι καὶ ² σπουδαιότ. πόλεις μὲ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότ. προϊόντα
Κυρίως Κίνα	420.000	124	Νανκὶν Σαγκάη Πεκίνον Τιὲν-τσὶν Καντὸν Τσούγκ-κὶγκ	(1000) (3260) (1530) (1330) (860) (520)
Μαντζού- κουο	34.000	22	Σιγκίγκ Χαρμπὶν Οὐργα Λάσσα	(125) (410) (100) (20)
Μογγολία Θιβέτ Ἀνατ. Τουρ- κεστάν	1.000 6.500 2.200	1 3 1	Κασγάρη	(80)
				δέρματα φασόλια σιτηρά ἔριον δέρματα

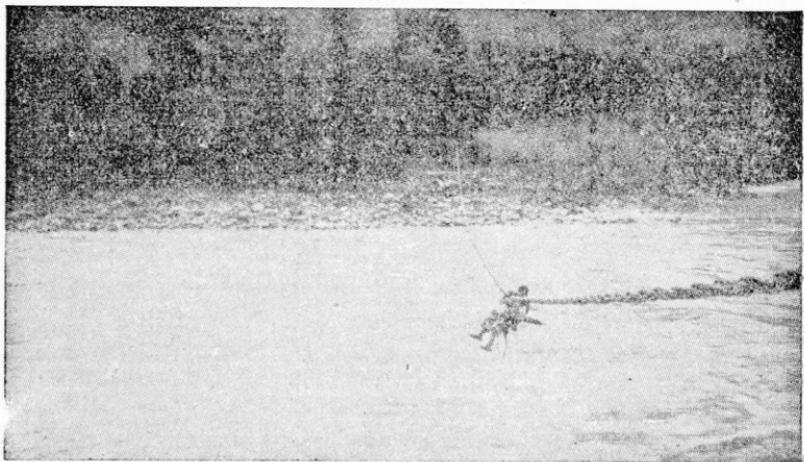
τυπον τοὺς Εύρωπαίους καὶ ηὕξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἱάπωνες ἐπιζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιφροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε γάρτην τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν ἀπέραντη Kírar. Ὁρόμασε τὰς νήσους Χόρσου, Υεσώ, Σικὸν καὶ Κιοὺ· Σιὸν καὶ θέσεις τὰς γρωστάς σου πόλεις.— 2. Λιὰ ποίας θαλασσίας ἡ ἡπειρωτικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καρτᾶνα;— 3. Ποῖα εἶραι τὰ κυριώτερα προϊόντα: a) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Kíras;

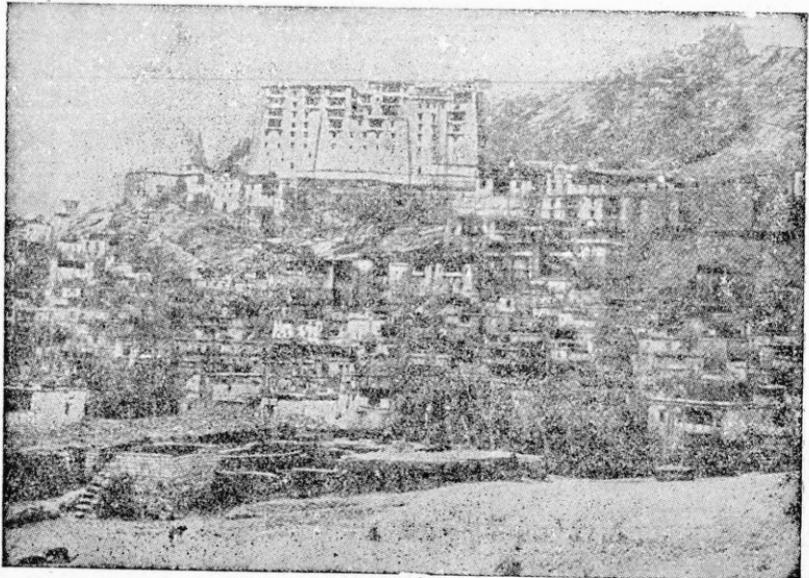
4. ΥΨΗΛΗ Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.— Εἰς τὸ ύψιπεδον Παμίρ (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὁρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὁροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείοσυν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὅρη ἐκ τῶν βορείων ὁροσειρῶν εἶναι τὰ Τιὲν·Σὰν (δηλαδὴ Οὐράνια ὅρη) καὶ τὰ Ἀλταϊκά, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δέ κεντρικὴ ὁροσειρά Κουὲν-Λοὺν χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ολόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἔξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὅρη ὀλίγην ύγρασίαν ἀφίνουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

1. Τὸ Θιβέτ, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαΐων, τοῦ Κουὲν-Λοὺν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ψηλοτέρα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 - 5.000 μ. ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηροσοσία τοῦ κλιματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ Ἰμαλαΐα ὅρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὄροπέ-

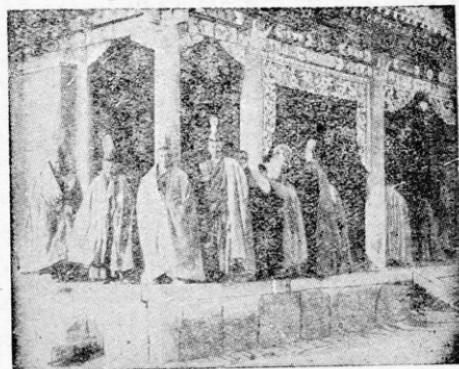

45. Τύπος γεφύρως ἀπὸ κάλαμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα Κίνας καὶ Θιβέτ.

46. Μοναστήριον καὶ ἀνάκτορον τοῦ Δαλάϊ-Λάμα ἐν Θιβέτ.

διον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, δπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἑρήμων καὶ τῶν στεππῶν, δπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. "Αν ἔξαιρέσωμεν μερικοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶναι χώρα τῶν μοναστηρίων, διότι οἱ ἀνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδισμοῦ, δηλαδὴ μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδα, ἡ ὁποία ἦλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζοῦν ώς λάμαι εἰς ὁρεινὰ μοναστήρια, τῶν ὁ-

47. Τερεῖς (λάμαι) μὲ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν των.

ποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχούς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εύρισκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Δαλάι - Λάμα, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει εἰς τὴν πόλιν Λίσαν (δηλαδὴ Τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν ἔκαστοτε Δαλάι - Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδα.

2. Τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν, ἡ Λεκανοπέδιον Ταρίμ, συνίσταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμμώδην ἢ χαλικώδην ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Οἱ μόνοι ποταμὸι εἶναι ὁ Ταρίμ, παρὰ τὸν διποίον ὑπάρχουν παχέα λιβάδια καὶ λεῦκαι. Εἰς δάσεις κείνεται αἱ πόλεις Ιαρκάνδη καὶ Κασγάρη. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εύρισκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἑρήμου.

3. Η Μογγολία, ἡ Γόβη (δηλαδὴ "Ερημος"), θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β. καὶ Α. αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχάς, λίαν χρησίμους

διά τὰ λιβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ τοῦ 1921 μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ δόποιον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἡνῶθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ Οὔργα. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς καρα-

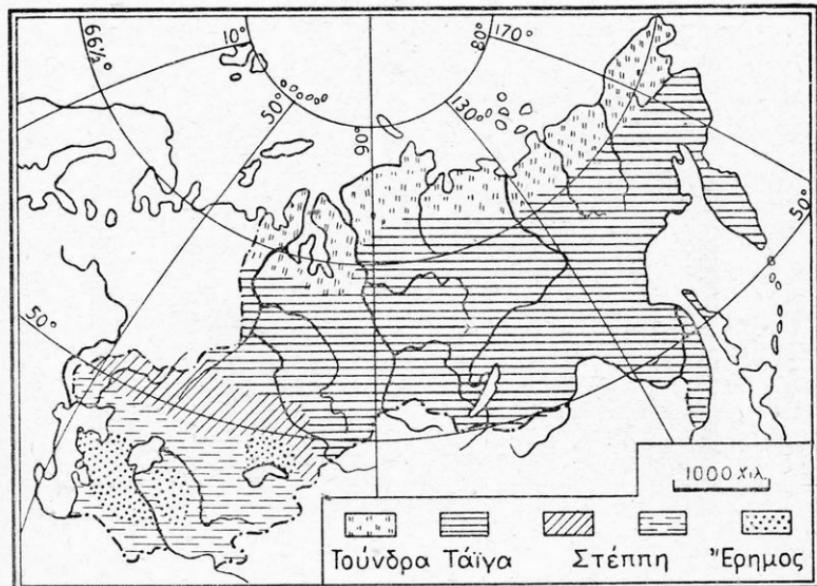
48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

βανίων, διὰ τῆς δόποιας μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὶν γίνη ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ρεύματα τῶν δόποιών, εἰς διαφόρους ἔποχάς, ἔξεχύθησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Τσουγκαρίας καὶ τοῦ Κασπικοῦ οἴκηματος.

'Ασκήσεις.— 1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν δόποιαν ἐποχήμων οἱ λαοὶ διὰ τὰ εἰσβάλλοντα εἰς τὴν Εὐρώπην. — 2. Ποῦ ενδισοῦνται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ ("Η ΣΙΒΗΡΙΑ")

Γενικά.— Ή Βόρειος Ασία, ή Σιβηρία, ή όποια ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἀχανῆς ἔκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Ούραλίων ὁρέων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικόν, παρὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ωκεανοῦ, ὁ όποῖος, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύ-

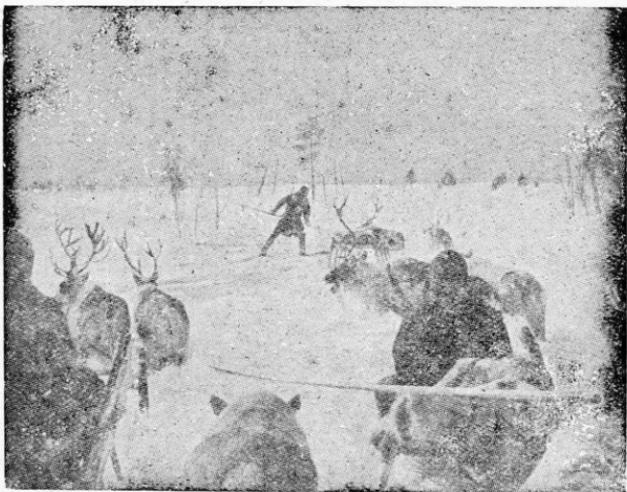

49. Φυσικὰ περιοχὰ τῆς Β. καὶ Δ. Ασίας.

χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοῖαν. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ειρηνικοῦ ωκεανοῦ· ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Καμτσάτκα. Ή Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν "Οβ, Γεννισέι καὶ Λένα. "Αν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν δύσον καὶ ἡ Εύρωπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

Κλίμα.— Ή κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλίμα της. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ωκεανὸς φέρει ξηρὸν ψῦχος, πλὴν τοῦ θέρους,

τὸ ὅποιον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἡ πειρωτικόν, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. "Ἐν χωρίον της, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, ὅπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου:—51°). Ἀλλά τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχή, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἔξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρός ἀήρ κάμνουν τὸ ψῦχος ύποφερτόν,

50. Ταξίδια μὲν ἔλκυθρα συρόμενα ὑπὸ ταράνδων,
εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

τὸ δὲ ἀπαλόν στρῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ δποῖοι γίνονται οὕτω βατοί, εὔκολύνουν τὴν κίνησιν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ως πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ Δυτικὸν βαθύπεδον, τὴν Κεντρικὴν ὁρεινὴν χώραν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν. Μεγαλύτεραι ὅμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., προ-ερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εύρωπην, ἐπικρατεῖ ἡ **τούνδρα**: ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ **τάϊγα**, δηλαδὴ ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν

στεππών. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύρην γῆν», καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν ἐπεκτάθῇ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα — Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι θαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἔκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα των (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ.ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι **ξυλεία, σιτηρά, ώά, βούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα**. Ή κυρίᾳ ἀρτηρίᾳ τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Παρὰ τοῦτον εύρισκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα **Νόβο Σιβίρσκη** (275), ἡ ἀγορά τῶν σιτηρῶν **"Ομσκη** καὶ ἡ ἀγορά τῶν δερμάτων **'Ιρκούτσκη**. Ή τελευταία εύρισκεται πλησίον τῆς λίμνης **Βαϊκάλης** (33.000 τετρ. χιλιομ., ἵση μὲ τὴν **'Ελληνικὴν Μακεδονίαν**), ἡ ὁποία εἶναι ἡ βαθυτέρα ὄλων τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὁποίας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εύρισκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις **Τόμσκη**, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγαμένον ὡκεανόν, καὶ ἐκτὸς τούτου εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγαμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεραι ὄδοι διὰ τὰ ἔλκυθρα.

Αριθμεῖς. — 1. — *Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμοτέρου μῆνὸς τοῦ ἔτους;* — 2. *Σύγχρονε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας.* — 3. *Εἰς ποίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ;* — 4. *Ταξίδευσε τοεδῶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ τοῦ Σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.*

Πίναξ 6. Σιβηρία και Ρωσική Ἀπω. Ἀνατολὴ

Χῶρα	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Πηγότης πληθυ- ούσιοῦ	Πρωτεύουσαι και σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότερα προϊόντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβίρο-σκη (275) ”Ομσκη (175) ’Ιρκούτσκη (125) Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ(160)	ξυλεία σιτηρά δέρματα
Ἀπω. Ἀνατολὴ	2.500	1.800	0,7		

6. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

(Ἡ ΤΟΥΡΑΝ)

Γενικά.— Νοτιοδυτικῶς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας, ἔκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουράν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν ὁρέων Τιέν - Σάν ӯδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς **Ἀμούν** - **Ντάρια** (πάλαι Ὡξος) καὶ **Σὺρ** - **Ντάρια** (παλαιὶ Ιαξάρτης), οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην **Ἀράλην**. "Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς ὅποιας λείψανα εἶναι ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα, λόγῳ μεγάλης ἐξατμίσεως τῶν ӯδάτων τῆς, μικραίνει σύν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εύρισκεται 26 μέτρα υπό τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ κεντρικὸν Παμίρ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις — Εξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὡκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τοῦ διόποιου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται χλοερὰ στέπη, ἀλμυρὰ στέπη καὶ ἔρημος.

Λαοὶ καὶ οἰκήσεις.— Οἱ Κιργήσιοι καὶ οἱ Τουρκομάνοι (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἑρήμου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον ὀάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἥσαν αἱ χώραι Βακτριανὴ καὶ Σογδιανὴ, τὰς ὅποιας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον δλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ σήμερον λέγεται Τουρκεστάν (χώρα τῶν Τούρκων). Ὁμοιάζει, τόσον κατὰ τὰς στέππας, δσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους της, πρὸς τὰς ἑρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ασίας. Τὰ ἐκ τῶν ὀρέων ὕδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, δπωρῶν καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὅρη. Η Τασκένδη (460), τὴν ὅποιαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εύρισκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὃπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Υψηλῆς Ασίας.

Η Σαμαρακάνδη (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρὰ τζαμιά· ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εύρωπαϊκόν. Η Βουχάρα (75), ἡ Χίβα (30) καὶ ἡ Μέροβ εύρισκονται εἰς ποταμίους ὀάσεις. Οἱ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομμύρια. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτῆσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρεττανικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

52. Στάθμευσις καραβανίου, μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ἔνδων τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ασκήσεις. — 1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουρὰν κατὰ τὸ μέγεθος. — 2. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατονύμου καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μὲν ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

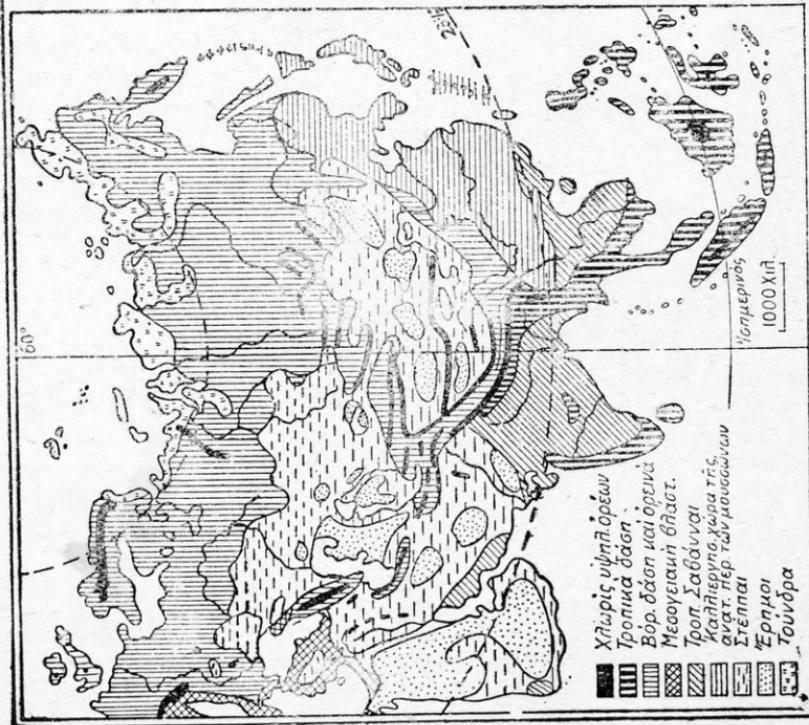
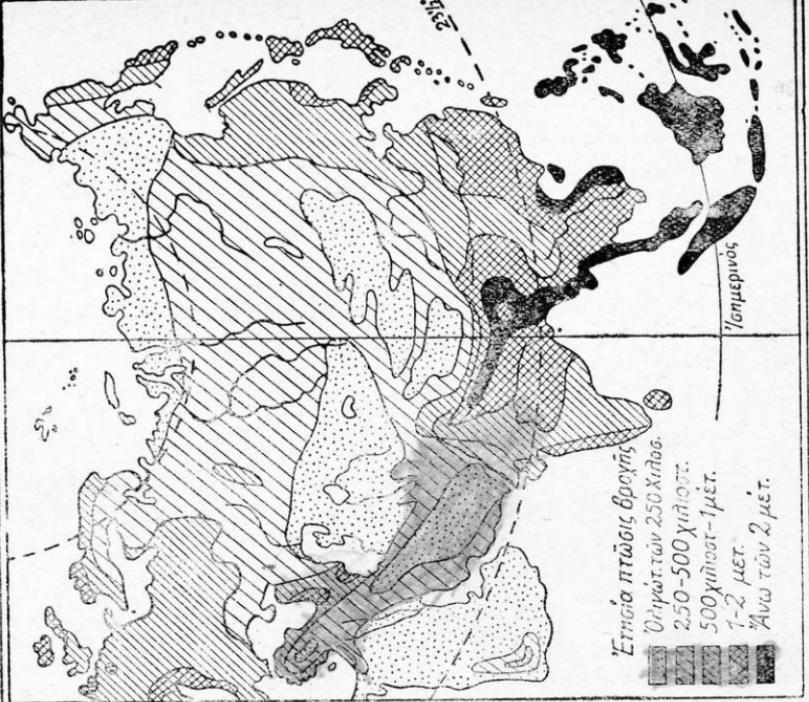
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Η σημασία τῆς θέσεως. — Η Εύρωπη εἶναι στενά ἡνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἡπειροὶ ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινοὺς γεωγραφικοὺς χαρακτήρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέπαις τῆς ΒΑ. Εύρωπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὁρέων, τὰ δὲ εύρωπαὶ πτυχωσιγενῆ ὅρη προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπάς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Υψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ' ἔκτασιν καὶ ὑψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτούς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μὲ τὸ δνομα Ε ὡρα α σ ι α. Αἱ ὁροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὔστραλίαν, αἱ δὲ ὁροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Αμερικήν.

Η Ἀσία ἔχει μὲ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτήρα, τὰς ἐρήμους. Η μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ ὅποια ἐκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ως συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Η κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἔξηγεται τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὅποιαι προήλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Αμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος. — "Ολαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὅποιαι ἔχουν πολλὰ ἔκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδισμός, ὁ ἰουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Η Πρόσω Ασία, αἱ Ἰνδίαι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ασία εἶναι ἡ πατρὶς τῶν παλαιοτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὅποιοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Εύρωπην. Η Εύρωπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα διπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δὲ παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα,

54. Έργα πτώσης βροχής εἰς την Ασίαν.

55. Χάρτης της γέωργιδος της Ασίας.

ώς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία διδει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέιον, ὅρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμιν (καουτσούκ), μέταξαν, γιούταν καὶ κασσίτερον.

Γενικά.—'Απὸ ὅλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ ὑψηλα σόρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὃπου πίπτει τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγολικῆς ἡ κιτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἐκεῖ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων της ὀλίγον μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Νοτίου Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, εἶναι λίσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ 500 ἑκατομμύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ο κινεζικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ μωαμεθανικός καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἡμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

'Η Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα κατ' ἔκτασιν. 'Η Αγγλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμῆμα.

Ἀσκήσεις.— 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἡ μικρὰν πιᾶσιν τῆς βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας, καὶ ἐξήγησε τοῦτο.— 2. Ποίας ἰερὰς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; — 3. Περίγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. — 4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χωραμάτισε τὰς βρετανικὰς καὶ ωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ ποὺς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγίνετο ἡ συγκοινωνία "Απω Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

Συζήσοντες σιαγων
προτρέπονται να γνωρίσουν
αύριον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.—'Η Αφρική εἶναι ή τρίτη ἡπειρος τῆς Γῆς κα-
τά τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμ.); κατα-
τασσομένη μετά τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Διακρίνεται
ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν ὀγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν
τῆς κατὰ τὸν Ισημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔγνωριζον μόνον τὴν Βόρειον Αφρι-
κήν, δονομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ
Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Αφρικὴν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν
εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡθέλησαν
οἱ ἔξερευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εῦρουν τὰς
πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου.
Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν δ σκῶτος Λίβυκοτον καὶ δ ἀμερικανὸς
Στάνλεϋ.

Ἀσκήσεις.— 1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Αφρικῆς, αἱ
δοῦιαι ἔχουν τὸν υεσημηρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.—2. Εἰς ποίαν ζώην τῆς
Γῆς ενδίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου; — 3. Ενδὲ πόσας
φοράς σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ.
χλμ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130.000 τ. χλμ.). — 4. Ενδὲ εἰς
τὸν χάρτην τὸν τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Αφρικῆς καὶ δρισε εἰς
ποίαν θάλασσαν ἢ ὠκεανὸν ἐκβάλλοντ.

"Ορια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις —Τὰ ὄρια τῆς Αφρικῆς
διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τοῦ Ἰν-
δικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ο Ισθμὸς τοῦ
Σουέζ, δ. ὁποῖος ἦνωνεν αὐτὴν μετά τῆς Ἀσίας, ἔχει κοπῆ ύπο

διώρυγος άπό τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις της εἶναι αἱ ἔξῆς : 8.100 χιλιόμετρα ἀπό τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκοῦ (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Βελονῶν, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλιόμ. ἀπό τοῦ δυτικωτάτου ἀκρω-

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικῆς.

τηρίου Πρασίνου μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου Γοναρδαφούνι.

Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἔξῆς : 1) Βόρειος Ἀφρική, 2) Τροπικὴ Ἀφρική, 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρική καὶ 4) Νότιος Ἀφρική.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

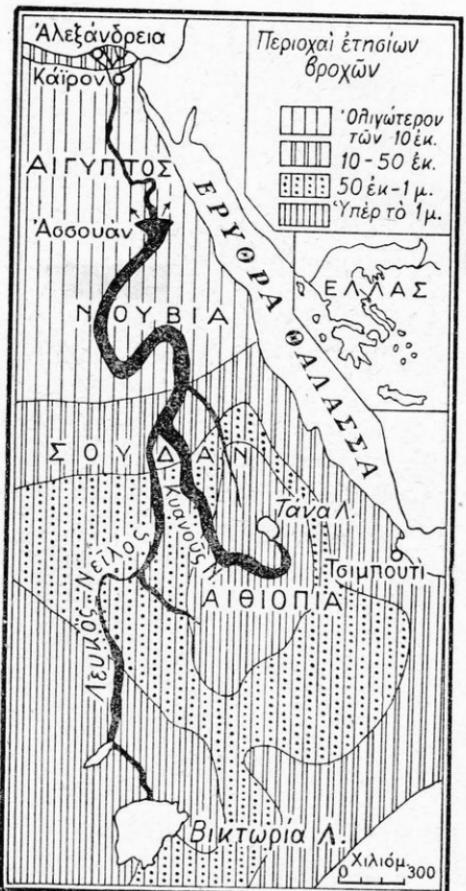
Γενικά.— Η Βόρειος Αφρική περιλαμβάνει τάς χώρας, αι δόποιαι βρέχονται ύπο τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν δόποιον παρουσιάζουν τὰ εύρωπαϊκά, αἱ βόρειαι ὅμως ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ὄλλας μεσογειακάς. Τὸ δρεινὸν σύστημα, τὸ δόποιον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰθηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδὴ ὁ "Ατλας, εἶναι συνέχεια τοῦ δρεινοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλῖμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρὶς εἶναι ὁμοια. Η τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἔχηγοιν τὸν ιστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εύρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ιστορίας συνδέονται κατ' ἔξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

Α'. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης.— Η Αἴγυπτος, ἡ δόποια κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς δόποιας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουεζ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα της, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι ναοί, προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς εύρωπαίους περιηγητάς. Η δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς δόποιους ὁ Ἐλληνισμὸς εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ο Νεῖλος καὶ τὸ κλῖμα.— Η εύφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει, καὶ διὰ τοῦτο, ἀν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο δλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιουτοτρόπως, ἡ ύπο τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις δομοίζει πρὸς γιγαντιαίαν ὅσαιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ύψωνονται ἀπότομα οἱ ἐρυθρωποὶ

ἢ κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταταμὸς τῆς Γῆς (μήκους 6.500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἴδιως ἀπὸ τὴν βροχερὰν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ύδωρ, ὡστε διέρχεται ὅλην τὴν "Ἐρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων του, ὁ ὄποιος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται **Λευκὸς Νεῖλος**, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας **Κυανοῦς Νεῖλος**. Ὁ Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα ύδατων, δταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ ὄποιαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ύψωνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἔως τὸν Ὀκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολάς του σχηματίζεται τὸ μέγα καὶ εὔφορωτατον Δέλτα, ἵσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

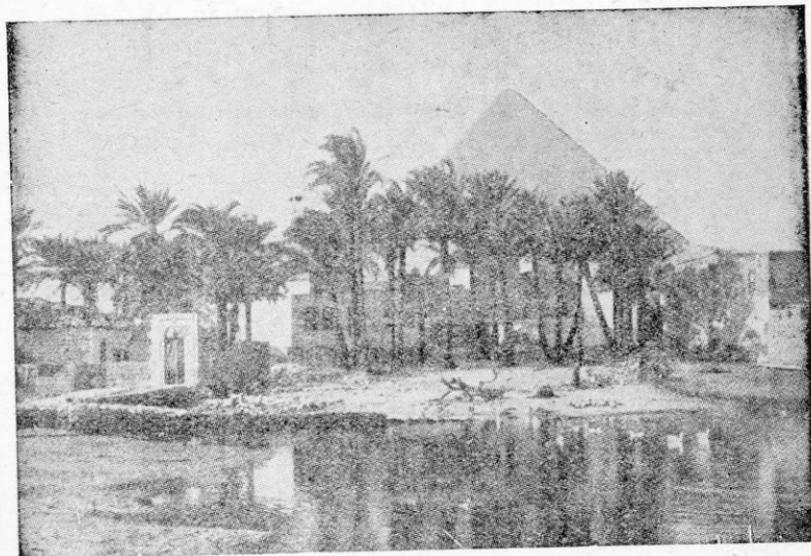

56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ύδατων τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ἀσσουάν καὶ ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ϰοῦν αὐτοῦ.

Τὸ Αἴγυπτιακὸν κράτος.— Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ ὄποιον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., ἐκ τῆς ὄποιας ὅμως κατοικοῦνται μόνον αἱ 35.000 τετραγων. χιλιόμετρα, δηλαδὴ ἡ πα-

ραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν δασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἵση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατομμύρια κάτοικοι. Τοιουτοτρόπως, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδόν τοὺς 400 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Κάτοικοι.— Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας, τὰς ὁποίας

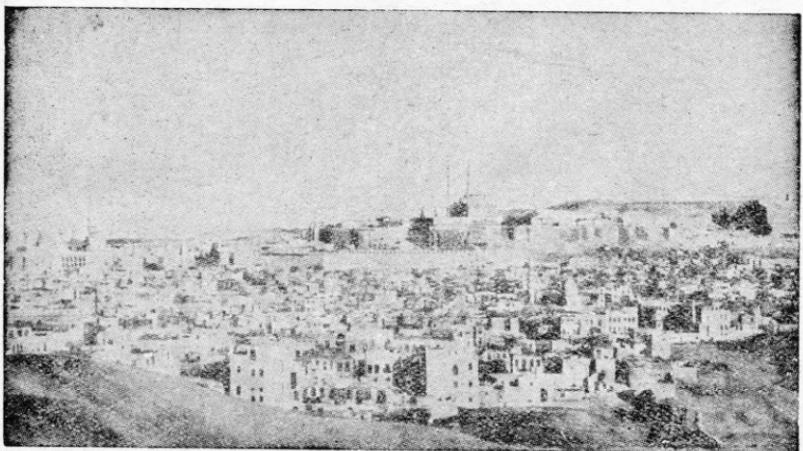

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (ὅψις 137 μ.)

κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. "Οσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ "Αραβεῖς, ἐνῷ Εύρωπαῖοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν ὁποίων 100.000 εἶναι "Ελληνες.

Πόλεις.— Πρωτεύουσα τῆς Αἴγυπτου εἶναι τὸ **Κάϊρον** (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. "Εχει δψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά

του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (600), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἴγυπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἐκεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρχε μία τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, μετά τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ δοποῖοι κατοικοῦν ἐκεῖ σήμερον (μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ "Ελληνες, ὑπὸ δρθόδοξον Πατριάρχην"), δίδουν εἰς αὐτὴν ὅψιν εὐρωπαϊ-

58. Κάιρον. Γενικὴ ἀποψις.

κῆς πόλεως. Διὰ τοὺς "Αγγλους πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν δοποῖαν ἥνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859 - 1867. Αἱ πόλεις Πόρτ Σάΐντ καὶ Σουέζ εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ Δαμιέτη καὶ ἡ Ροζέττη εύρισκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. "Αλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ Τάντα, τὸ Ζαγαζίκ καὶ ἡ Μανσούρα.

"Απομεμακρυσμένη δασις, πρὸς Δ., εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον, εἶναι ἡ Σιβά, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ "Αμμωνος Διός. "Απὸ ταύτην ἔξαγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Η γεωργία.— Πρίν ελθουν οι "Αγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰώνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἔγνωριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ "Αγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ύδατοφράγματα παρὰ τὸ Ἀσουὰν (μήκους 2 χιλιομ.) καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατῆται τὸ ὕδωρ· διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Η συνεχὴς ἀρδευσίς καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν

59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

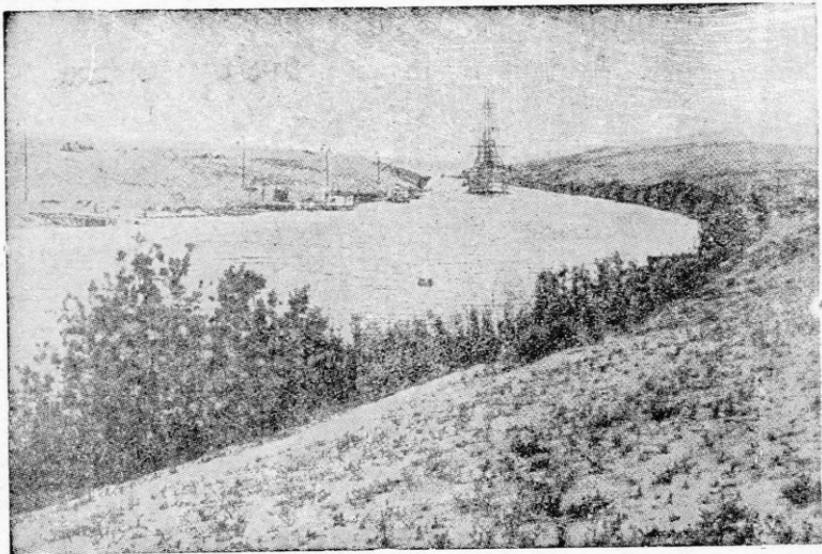
κλῖμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φορᾶς ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν περιορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, σῆρυζα, μπιζέλια, φακαΐ, κρόμμυα, πεπόνια), αἱ δὲ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἔξαγωγὴν (ξαχαροκάλαμον καὶ ίδια βάμβαξ). Ο βάμβαξ εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Η κτηνοτροφία.— Η κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἔνε-

κα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων' τρέφονται ὅμως ὅνοι, χρήσιμοι διὰ τὴν μεταφοράν, καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄροσιν. Ὑπάρχουν προσέτι πολλά πτηνά, ἴνδιάνοι καὶ ὅρνιθες, τῶν ὅποιών τὰ ὡὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρός ἔξαγωγήν.

Ἡ βιομηχανία.— Εἰς ὀρυκτὰ ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχάρεως ἐκ τοῦ ζαχαροκαλάμου καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνός εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἡ συγκοινωνία.— Αὕτη ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

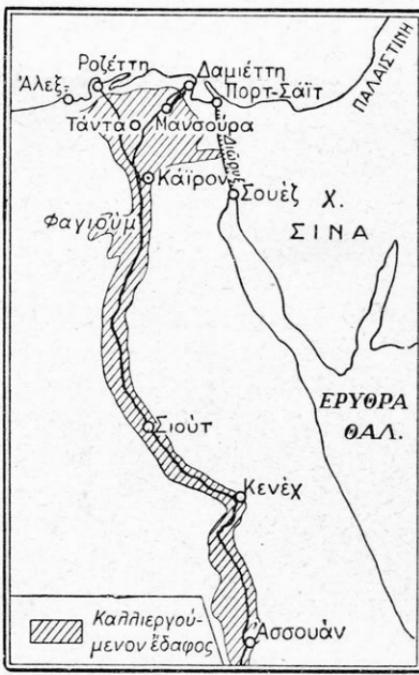
Οὐελληνισμὸς ἐν Αἴγυπτῳ.— Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικράς πόλεις τῆς Αἴγυπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 "Ελληνες, οἱ ὁποῖοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτε-

λούν παροικίας ύπό τὴν προστασίαν τοῦ "Ελληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ. τ. λ. "Έχουν ίδρυσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικά καὶ ἐκπαιδευτικά καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἑθνικάς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ δοποῖαι ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὅρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σησάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπιων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χημικά λιπάσματα.

Β'. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ δοποία ύπηρετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν Τριπολίτιδα, ἡ δοποία εἶναι χαμηλή καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Κυρηναϊκήν αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι ὁροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς δάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τρίπολις (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκήν, ἡ δοποία πάλαι ἦτο ἑλληνικὴ ἀποικία (δωρική), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ Βεγγάζη (45) καὶ ἡ Δέρνα. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ύπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς

61. Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἴγυπτῳ.

όποίους άλιεύουν "Ελληνες σπογγαλιεῖς (ίδιως Δωδεκανήσιοι).

Οἱ Ἰταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ὁδοὺς διὰ μέσου τῆς Ἐρήμου μέχρι τοῦ Αἴγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

Γ'. ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ (κοινώς Μπαρμπαριά)

Σέσις.— Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανου. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα "Ἐρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἄποψις.— Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὁροσειραὶ τοῦ "Ἀτλαντος. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον. (μέχρι 4.500 μέτρων ὑψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸς φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. "Οπου δῆμως κλείονται ὁροπέδια μεταξὺ ὁροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ δλίγας βροχάς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυράς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα οὐάδι (ξεροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εύδοκιμοῦν ὅλα τὰ μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος χάλφα, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποίιαν.

Κάτοικοι.— Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἄποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυριτανία). Σήμερον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ίδιας στέππας ζοῦν **Βέρβεροι**, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. "Ἐχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὅποιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Αραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, ὃ ὅποιος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰώνος εἶχεν ἔξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι Μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ "Αραβες, εἶναι δὲ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ύφασμάτων

62. "Οασις εις τὴν Ν. Τυνησίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Κύριοι δὲ πόλεις σχεδόν τῶν χωρῶν τοῦ "Ατλαντος εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ δύποιοι, ἀνερχόμενοι περίου εἰς 800.000, ἐν μέσῳ ὀλικοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἰδρυσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν Ἑγράν νοτίαν περιοχὴν τοῦ "Ατλαντος αὐξάνονται μὲν ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲν ὄδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. "Οπου εύρισκονται μεταλλεῖα, λαμβάνονται ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακράν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρώιμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.— Αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντος διακρίνονται εἰς τὴν Τυνησίαν, τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἴδε πίνακα 7).

1) **Η Τυνησία** κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευράν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἔδω καὶ 90.000 Ἰταλοί, διότι ἡ χώρα αὐτὴ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Η παράλιος πόλις Τύνις εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακράν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων της ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἐβραίους καὶ Ἰταλούς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ Μπιζέρτα.

2) **Η Ἀλγερία** εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ πόλεις Ὁρὰν καὶ Ἀλγέριον, εύρισκόμεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εύρωπαὶκὴν ὄψιν, γίνονται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλαι ἔξαγωγαι προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ Κωνσταντίνη εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον.** Η ἀφρικανικὴ πλευρά τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ παρ' αὐτὸν πόλις Ταγγέρη, μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτᾶνος εἶναι μόνον κατ' ὄνομα κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἶναι τὸ Φέζ, ιερὰ πόλις τῶν Ἀράβων, μὲ 300 τζαμιά. Η πόλις Μαρόκον εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ "Ατλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν εἶναι ἡ Καζαμπλάνκα.

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον βορειοαφρικανικὰ χῶρα.

Xώραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χλιόμ.	Κύποροι εἰς ήμ.	Κάτ. εἰς ήμ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. Ἐνδιωτῶν)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	6	Κάΐρον 1.100 (80) Ἄλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάιντ 100 (13)	σῖτος δρυζά βάμβαξ
Αιβύη: α) Τριπολίτις β) Κυρηναϊκή	900.800 740.000	550 500	0.6 —	Τρίπολις 85 Βεγγάζη 45	χουρμάδες σπόγγοι θύννοι
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνις 200 (80) Ἀλγέριον 260 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	χάλφα σιτηρά οίνος δέρματα μέταλλα σιτηρά ἔριον
Μαρόκον (Γαλλικόν) Ισπ. Μαρόκον Ταγγέρη	420.000 28.000 580	5.000 140 80	13 13	Φὲζ 110 (35) Μαρόκον 150 Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	σιτηρά λιπάσματα

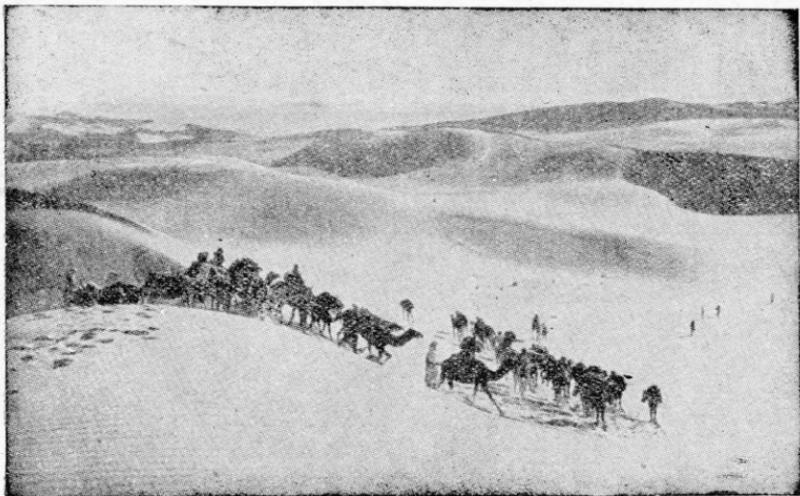
Ασκήσεις. — 1. "Ορισε τὰ ποινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχήν. — 2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κνογογαϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Δέργαν) μέχρι τῆς Κοήτης. — 3. Ποῖος γαλλικὸς λαμῆν εἶναι ὁ καταλληλότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ιστορίας, ἵδιως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀπιάς; — 5. Ταξιδεύεις ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

Δ'. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά. — Η Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἵση σχεδὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. "Αρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποιὸν τοῦ ἔδάφους. Οἰκήσεις. — Η Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὄροπέδιον, τὸ ὅποιον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὅρη μὲν ἐσβεσμένα ἡφαίστεια, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκά-

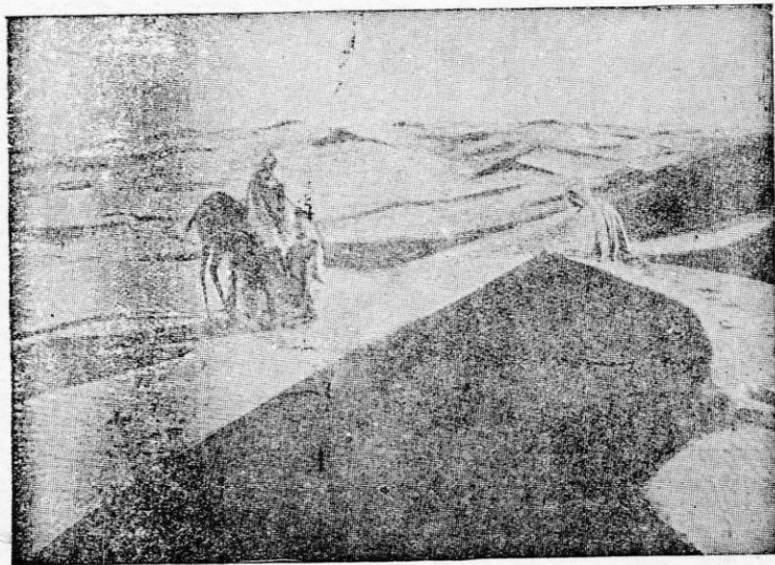
νας τόσον χαμηλάς, ώστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ώς καὶ πολλὰς οὔλλας ἐρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουν τροπικὰς ἐρήμους. "Οχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχάς, διότι συμβαίνει ἔδω οἱ ἀπὸ τὸν ὥκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸν ή βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύον-

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ται. Οὕτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ήμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἔκτασεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λιθών. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί, ὡστε χρησιμεύουν ως σημεῖα πορείας εἰς τὰ

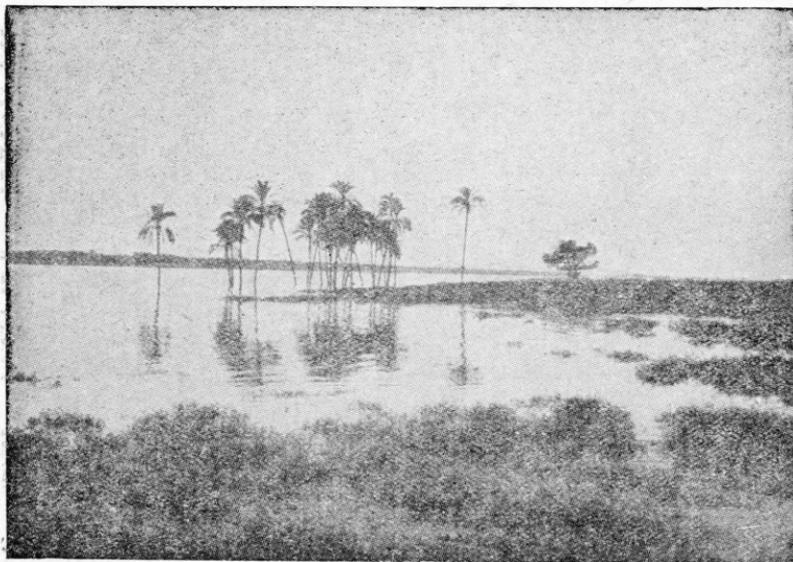
καραβάνια. Αἱ περιφέρειαι αὗται λέγονται **πετρώδεις ἢ χαλικώδεις ἔρημοι**. "Οπου δ ἄνευμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ψηλούς καὶ κιτρινωποὺς θῖνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ ἀμμώδεις ἔρημοι. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξῃ καθόλου. "Οταν δύμας βρέξῃ, βρέχει τόσον ἀφθονα καὶ ὁρμητικά, ὥστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸν τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως. 'Υγρασία δύμας ύπαρχει εἰς τὰς ὁρεινὰς χώ-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

ρας, ὅπου πίπτουν σπάνιαι μέν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ύπαρχουν **δάσεις**, ὅπου εύρισκεται **ὕδωρ** ὃχι εἰς πολὺ βάθος ύπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς δάσεις ύπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὅποιων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ύπαρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). "Αλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου, καὶ τρέφουν καμήλους, ίππους καὶ πρόβατα. 'Ο πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς $1 \frac{1}{2}$

έκατομμύριον, ἐν μέσῳ ἐπιφανείας 8 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπό δάσεως εἰς δασιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων ὁδῶν εἶναι ή Τρίπολις καὶ ή Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλούς κινδύνους, διότι ληστρικὰ καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξιδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος σιμούν, ὁ ὄποιος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕως τὸ Τομβου-

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

κτού. Οἱ Γάλλοι ἔξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτού, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὅποιαι εἶναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικὰ τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ὑπὸ

τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Al-γυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

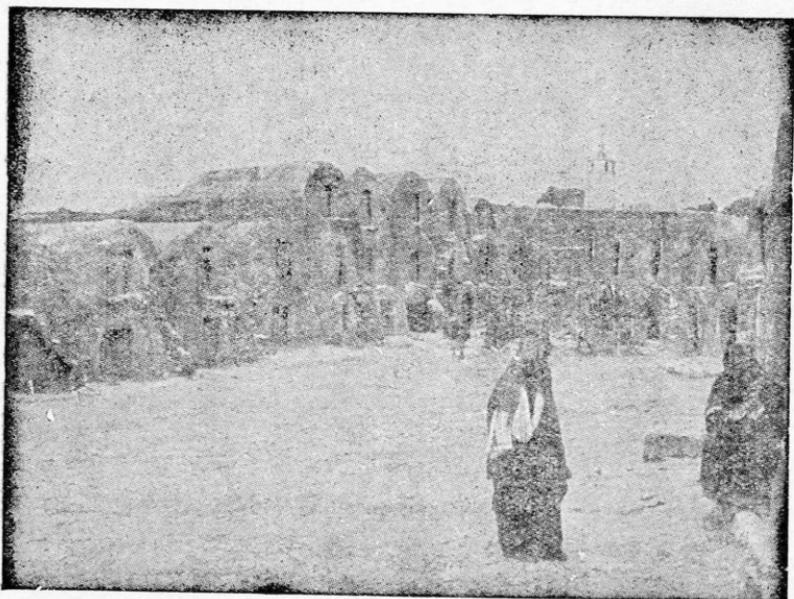
Εἰς ἓν καραβάνιον τῆς Ἐρήμου.—Ο τρομερός σιμούν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν ὁ ἡλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτίνας του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπήνεμον θινός, ὅπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ ὅποια εἶχον ἐκφορτωθῆ, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἀσκοὶ ὕδατος ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῆ. Χείλη καὶ δέρματα, ἔνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ο θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ ὅποιοι ἔκ τῆς ὁδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαισε πλέον. Τώρα εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ ὅποια εἶχον καταβιβάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπάς, ὅπως φθάσουν εἰς τὴν πλησιεστέραν ὅσπιν.

"Οπου καὶ ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἡ ἐρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θερμάς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους δόφθαλμούς ὡς χρυσῆ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἔκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἡ χλόη, εἰμὴ κάπου πτωχὴ τις ἄκανθα, δύπου τὸ πτηνὸν ὑφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ο ἀήρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων δόφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: ὅσις μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα, καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καραβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. 'Αλλ' ἀμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ καταβάίνουν προσεκτικαί. Ο ἡλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμενα σκιαὶ ἔγουν μηκυνθῆ. Αἴφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων ὁσφραίνονται ὕδωρ. 'Υπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὄψωμα, δόπτε ἐμφανίζεται πράσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κίτρινοερύθρου ἄμμου· εἶναι ὅσις, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. "Επειτα τὰ πεινῶντα ζῷα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενιχρά λιβάδια. Ο θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. "Επειτα οἱ μὲν ἀγωγιάται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δ' ἄλλοι ταξιδιώται μεταβαίνουν πρὸ τῶν πλινθίνων καλυβῶν παλαιοτάτου χωρίου, δύπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ή σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρουν φῶς της εἰς τοὺς φαῖδρους δμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς δάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν πορείαν τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῆ ὅχι μόνον αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἡ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν ἔμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χῶραι τοῦ "Ἀτλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκή. Αἱ λοιπαὶ χῶραι δύμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὴν Πρόσω Ασίαν. "Οπως ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ τῆς ξηρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς ἡγαλῆς τροπικῆς ἔρήμου Σαχάρας. Ἡ ἔξαιρετικὴ εὐφορία τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὸν Εύφρατην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαίνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ως «δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ δύμοιότης εἶναι γενική· καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ

αἱ κιβωτοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικήν ὅψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἀγγλοὶ εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικήν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἰταλοὶ κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. “Ενεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ εύρωπαϊκὴ ἐπιδρασίς.

Ἀσκήσεις.— 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.— 2. Ἐκ τοῦ πίρακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταῦτης.— 3. Σχεδίασε τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ χωμάτισε ἴδιαιτέρως τὰς γαλλικὰς κτήσεις.— 4. Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιορ καὶ τὸ Ἀσσονάρ.

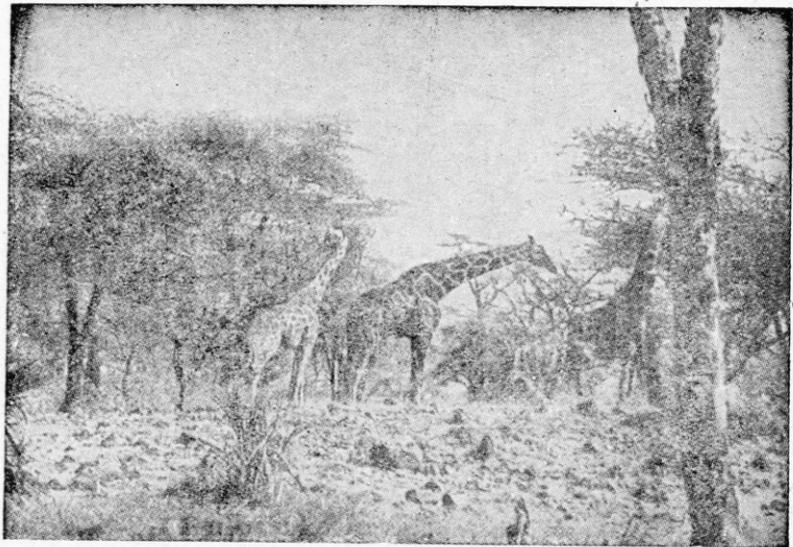
2. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.— Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμῆμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμόν, ὑγρὸν καὶ ἀνθυγειενόν, γεμάτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγρητική), ἡ δοπία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μαντού. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται Σουδάν, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερικὸν Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

A. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἀποψις.— “Οπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἔκτείνεται ως ζώνη ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενές ὁροπέδιον, παρουσιάζον βαθύδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἐκ τούτων εύρισκεται ἡ λίμνη Τσάδα (ύψομ. 240 μ.), εἰς τὴν δόπιαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτήν, ἡ δοπία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν Ἀνω Γουινέαν. “Οσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλούσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ Ἑγραὶ στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδὸν εἰς χλοερὰς στέππας. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον

άκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν "Ανω ὅμως Γουινέαν, ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτῦς τῶν δρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικά δάση. 'Υπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτην. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἔκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς δποῖας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

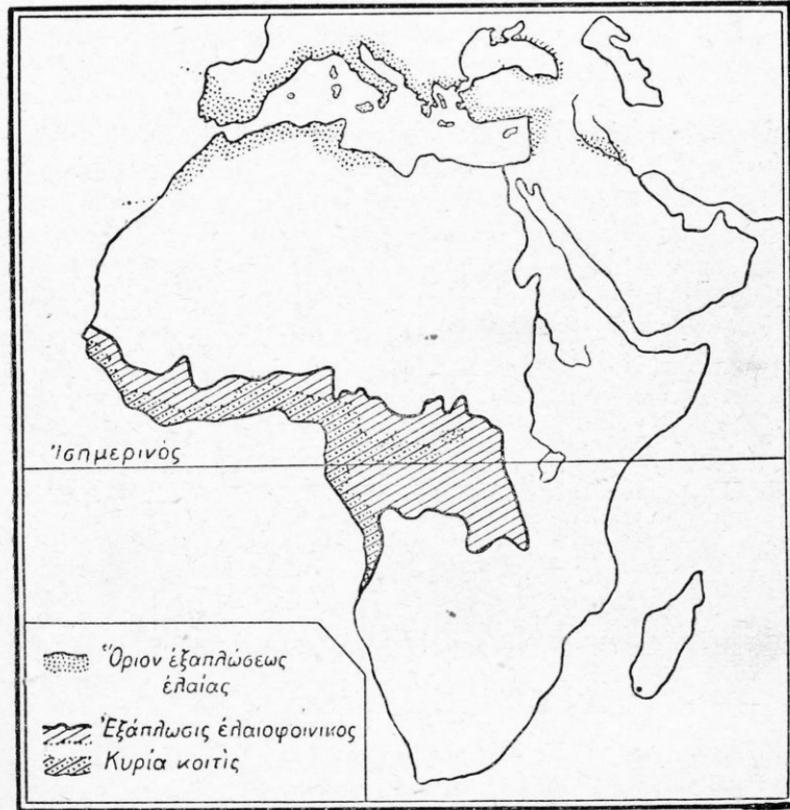

67. Καμηλαπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

Πανίς.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εύχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. 'Αλλ' εἰς τὰ ύγρα καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μυῖγα τσετσέ, ἡ δποία βασανίζει τὰ ζῷα. "Ἐν εἴδος αὐτῆς τιμπᾶ τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα.—Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται πυκνῶς ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς. Οὗτοι εἶναι

μωαμεθανοί καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγχρον, ὁ ὄποιος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφὴ τῶν Νιγρητῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὄποια καίουν

68. Ἡ ἔξαπλωσις τῆς ἑλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικά δάση τῆς "Ανω Γουινέας δίδουν φοινικέλαιον καὶ καουτσούκ, ἔξαγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία (ἔβενος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς "Ανω Γουινέας ύπαρχουν μεγάλαι φυτεῖται κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς Γῆς παραγωγὴ τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατομμυρίων Νιγηρητῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμβάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 "Ελληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Ντακάρ, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ Τομβουκτού. Εἰς τὰς ὅχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς "Αγγλους. Τοιοῦτον τμῆμα εἶναι ἡ Νιγηρία (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Νιγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης Λάγος γίνεται ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αίγυπτου κατέχει καὶ τὸ Αίγυπτιακὸν Σουδάν, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Πίνακας 8. Σουδάν

X Ὁραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιομέτρα	Κάτοικοι εἰς γιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χιλιομέτρον	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότερ. προϊόντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τομβουκτού (6)	φιστίκια ἀ- ράτικα φοινικέλ. δέρματα
Βρετταν. Σουδάν:					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθύρροτ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρητάουν (44)	κακάον
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	Ακκρα (38)	χρυσὸν
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Λάγος (100)	φοινικέλ.
ε) Αἴγ. Σουδάν	2.600	5.700	2	Ιμπαντάν (150)	καουτσούκ
Λιβερία	95	2.000	21	Χαρτούμ (50) Ομντουρμάν (100) Μονροβία (10)	βάμβαξ καουτσούκ φοινικέλ.

Εἰς τὴν "Ανω Γουινέαν ύπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγριτῶν, ἡ Λιβερία, ίδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰώνα. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας κασουτσού.

Τὸ κακάον.— "Οταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεία κακάου.

"Η κακαοφυτεία δομοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἰναι ἔως 8 μέτρα ὑψηλά καὶ ἵστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἔως 6 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ήλίου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδενδρον ἀγαπᾷ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλῖμα, εύδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρὰ τροπικὰ μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὄψη χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ὁ συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχήν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἰναι οἱ σπόροι, τῶν ὅποιων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρὰ ἐπεξεργασιῶν ὅπως παρασκευασθῆ ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακαόδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

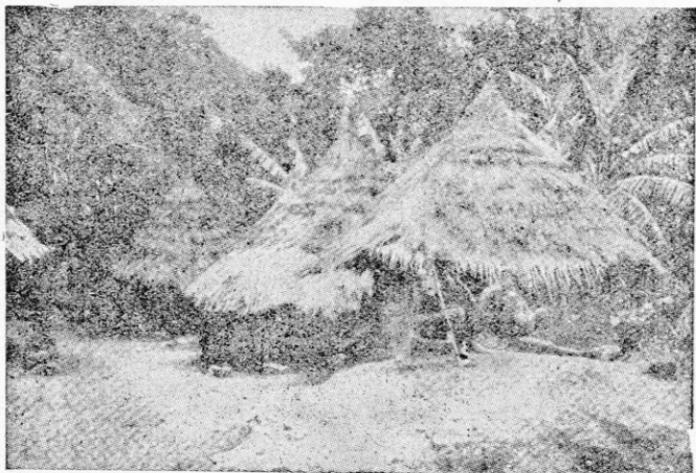

69. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικήν.

B'. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.— "Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἔδουάρδου, ἔκτείνεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ ὁποίᾳ εἰναι ἡ θερμοτάτη καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὅρος

Καμερούν, τὸ δόποῖον εἶναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, τίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). "Ενεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ δόποῖος ρέει εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ ὕδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλῖμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν δόποίων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὅφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνά καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα.

70. Καλύβαι ίθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ἔύλα τῶν στεγῶν).

Κάτοικοι.—Ο ύγρος καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγιεινὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εύρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετούς καὶ δυσεντερίαν, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ίθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαντού. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρόν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ ὅρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, μὲ ἀνάστημα 1 μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Πολιτική κατάστασις καὶ προϊόντα.— Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον Βελγικὸν Κόρυγον, ἃν καὶ εἶναι ἔξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει 10 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὅποιών λευκοὶ εἶναι μόνον 4.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Λεοπόλδιβιλ (40). Οἱ Μπαντού εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθιστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφὲ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεῦρον ἔδω πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν Κατάγκαν, ὅπου ιδρύθη νέα πόλις, ἡ Ἐλισάβετβιλ (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Στάνλεϋ-βιλ, κατὰ τὸν μέσον ροῦν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία Ἀγγόλα κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ύπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἔκτεινονται σαβάνναι. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει 2.700.000 κατοίκους· Ἀπό τὴν πόλιν Βεγγουέλαν ἐστρώθη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲν ἀγγλικὰ ἔξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὔκολον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

Συγκοινωνία.— Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόρυγου γίνεται μὲν πλοῖα, τὰ ὅποια πλέουν μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐνταῦθα ἐγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ύπάρχουν καὶ Ἑλληνες.

Τὸ παρθένον δάσος.— Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἔδω κανονικῶτα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην

71. Πασσαλόπηκτοι καλύβαι ιθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

ύγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος.⁹ Η βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτά. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρά δένδρα. ¹⁰ Υπεράνω αὐτῶν δένδρα 20—30 μέτρων ὅψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἄπειρα ἐλισσόμενα φυτὰ καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. ¹¹ Υπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνοντα εἰς ὅψος 60 ἥ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν «λιάνων» περισφίγγουν τοὺς κορμοὺς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὡς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικάθηνται πλήθος παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι οκοτειναῖ, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ύγρὰ τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικὰ δύμως χαρακτηριστικά εἶναι γενικά πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ Ισχυρὰς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν δμοιάζουν, ἀν καὶ ἀνήκει ἑκαστον δένδρον εἰς ἕδιον γένος· παρὰ τὰς ὅχθας τῶν ποταμῶν ἡ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὀχυροῦ τείχους εἶναι γενική, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν ὁποίαν ἔναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκής πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς δλίγα ζῶα. ¹² Η ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωίαν καὶ τὴν ἐσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων. ¹³ Αγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνά ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὁ δόποιος ἔχει ὅψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ ἀντιλόπαι, νανώδεις μόσχοι, μώνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἵππαρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, ὅπως γλιστροῦν καὶ οἱ ὅφεις, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαῦραι. ¹⁴ Αφροντις ὁ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχυμης καὶ τῶν περιπελεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ δόποιον ὁ ἀνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Πίναξ 9. Ισημερινή Αφρική.

Xώρα	Επιφάνεια εἰς τετράγ. χλμόν.	Κάτοικοι εἰς γηλάδια	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ οπουδαῖαι πόλεις (κάτοικοι εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότατα προϊόντα γενικῶς
Γαλλ. Ισημ. Αφρ.	3.370.000	3.200	1,4		φοινικέλ. κακάον χαλκός καουτσούκ κακάον φοινικέλ. καπνός
Βελγικὸν Κόγγον	2.385.000	10.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (40) Έλισάβετβιλ (50) Άγ. Παύλος τῆς Λοάνδης (20)	
Αγγόλα	1.250.000	2.500	1		
Καμερούν (Γαλλικὴ ἐντολὴ)	430.000	2.200	5	Δουάλα (20)	κακάον

* Ασκήσεις.—1. Σύγκριτε τὸ παρθένον δάσος ποδὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.—2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ισημερινῆς Αφρικῆς διάγραψε τὰς ἀκτάς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ ὅρια. Χωράπτισε τὰ πυκνὰ δάση.—3. "Ορισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ισημερινῆς Αφρικῆς.

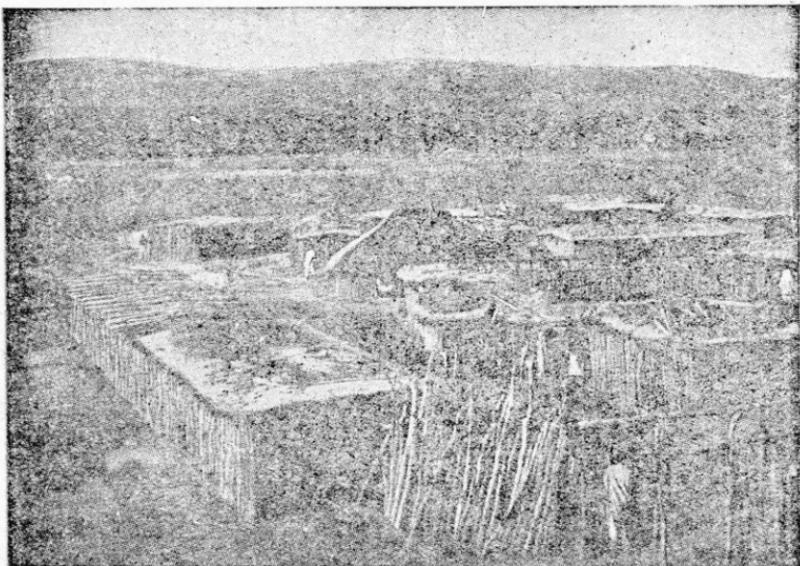
3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

~~+~~ Φυσικὴ ἄποψις.—Η Ανατολικὴ Αφρικὴ εἶναι ύψηλὴ χώρα, χωριζόμενη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὁρέων καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν. Ο κόλπος τοῦ "Αδεν" χωρίζει τὴν Αραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν Σομαλίαν.

Η Ανατολικὴ Αφρικὴ εἶναι γενικῶς ύψιπεδον μέσου ύψους 1.000 μέτρων, τὸ ὅποῖον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθίζησεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὁρέων· ἡ καθίζησις, ἡ ὅποια ἔκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλείει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευράς αὐτοῦ ύψώνονται ἐσβεσμένα ἡ καὶ ἐνεργά ἡφαίστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἡφαίστειον Κιλιμάντζαρον (ύψος 6.000 μέτρων) εἶναι τὸ ψηφιστὸν ὅρος τῆς Αφρικῆς· ἀν καὶ εύρισκεται πλησίον τοῦ Ισημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. Υψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὅρη τῆς Αιθιοπίας ("Αβησσουνιακαὶ" Αλπεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὁροπέδιον, τὸ ὅποῖον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἡφαίστειών. Έκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης Τάνας

ἔχει τάς πηγάς του δ ἀνατολικός βραχίων τοῦ Νείλου, δ **Κυανοῦς Νείλος**. Ο μακρότερος βραχίων αύτοῦ, δ **Λευκός Νείλος**, ἔξερχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης Βικτωρίας, ἡ ὅποια εύρισκεται εἰς ὕψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικήν. Η Σομαλία μάλιστα, ἡ ὅποια ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

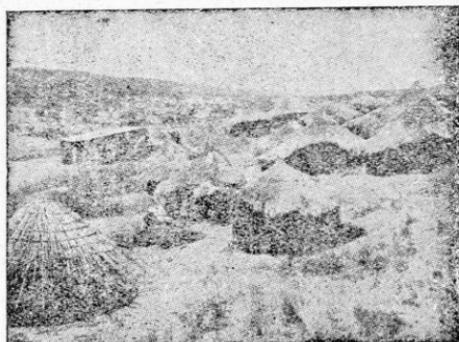
βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἔκει εἶναι στεππώδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τάς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τάς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν δρέων. Η Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ δροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική. Πλὴν τῶν Νιγηρητῶν

ένταῦθα κατοικοῦν καὶ Εύρωπαῖοι, οἵ ὅποῖοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας δμοίας πρὸς τὰς φυτείας τοῦ Σουδάν.

Πολιτικὴ κατάστασις.—'Η Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἥτο μέχρι τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἡ μὲν Ἀβησσηνία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, αἱ δὲ τέως ἵταλικαι ἀποικίαι πρόκειται νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως. 'Η κτῆσις τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομάλης Γαλλικὴ Σομαλία, παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ- - ἐλ - Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς Τζιμπούντι ἔχει σπουδαιότητα. 'Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας Ἀδδίς - Ἀμπέμπα (90).

1. **'Η Αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ Ἀβησσηνίας (900.000 τετραγ. χιλιόμ.)** ἔχει 10 ἑκατομμύρια κατοίκους. Τὰ ἐδάφη αὐτῆς ἔκτεινονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ὄψην· διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμόν, εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ καθίσταται εὔκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εύδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὅρυζα καὶ ὁ βάμβαξ. 'Ψηλότερον τῶν 1.000 μέτρων εύδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνός καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὑψηλότερον τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχὴ ὅπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθιόπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγρήτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικοὺς λαούς. Μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εύρισκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ "Ἑλληνας ἴεραποστό-

73. Χωρίον τῆς Ἀβησσηνίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν των).

λους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι δημοφιλέστεροι, δπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἴγυπτου.

‘Η Αἰθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἔξαγωγὴν καφὲ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπουτί. Οἱ Ἰταλοί, οἵ ὅποῖοι εἶχον κατακτήσει διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς **Μασσάβας**, ἡ ὧδη εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἐρυθραίαν’ ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἥτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

‘Η χερσόνησος **Σομάλη**, θερμὴ καὶ σκεππάδης χώρα, ἔχει μικράν οἰκονομικὴν σημασίαν. Ὅτο διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

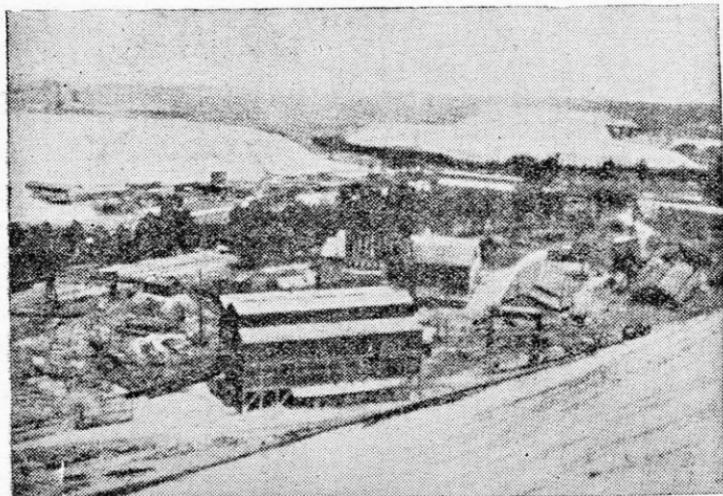
2. Η Βρεττανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ συνέχεται μεσογείως ἀφ’ ἐνὸς μετὰ τοῦ Αἴγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ’ ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὔτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις φθάνουν ἔως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ **Μουμβάζα**, ἔξαγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ’ αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Ούγανδα, δπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν **Δαρεσαλάμ** ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

3. Η Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη ἔκτείνεται νοτιώτερον. Ἐχει κλῖμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἔδω πολὺ δλίγοι Εύρωπαῖοι. Ἀν καὶ εἶναι πορτογαλικὴ, εύρισκεται ύπὸ ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικάς κτήσεις, τὴν **Ροδεσίαν** καὶ τὸ **Τράνσβααλ**.

Ασκήσεις. — 1. Λιατί ὁ λιμὴν Τζιμπουτί ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν; — 2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γοναρδαρούν. — 3. Ποῦτα τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

4. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.—Η Νότιος Αφρική έχει σχήμα τριγώνου, τού δρποίου αί δύο παράλιοι πλευραί λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εύρισκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἵσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ελπίδος. Η νοτία αὐτῆς ἀκτὴ ἔχρησίμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἴσθμοῦ τοῦ

74. Τὸ μέγιστον χρυσωρυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιοζάννεσμπουργκ.

Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χώραν εὐρωπαίων ἀποίκων εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὅποιοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Η Νότιος Αφρικὴ εἶναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς "Αγγλους.

17-3-55
Φυσικὴ ἄποψις.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὅρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὀκεανῶν, οὕτω δὲ η Νότιος Αφρικὴ λαμβάνει μορφὴν πινακίου. "Ε-

νεκα τῆς θέσεως αύτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλῖμα δύμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν ὁρέων τῆς ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρέει τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ δόποίου δὲ ἡρῷ ψυχρόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρός.

Δι' αὐτὸν ἡ παραλία χώρα Νάμιπ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι. Αὗται πρὸς

75. Οἰκογένεια Βουμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην.

τὰ πλευρικὰ ὅρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ιδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτάς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἴγες, πρόβατα). "Οπου εἶναι δυνατή ἡ ἄρδευσις ἀπὸ ποταδὸν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

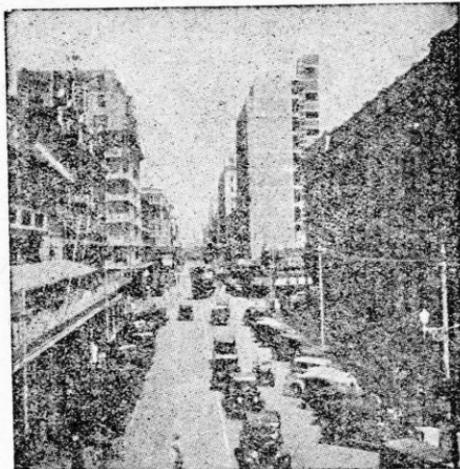
Γενικῶς αἱ ἔξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὁρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαὶ, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὄψος

καλλιεργούνται σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλά αλγοπρόβατα.

Πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικά προϊόντα, γαιάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ἴδιως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσωρυχίας εἶναι ἡ Γιοχάννεσμπουργκ, καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Άδαμαντες ἔξορύσσονται παρὰ τὸ Κιμπερλέν, τὴν Πραιτωρίαν καὶ εἰς τὴν ἔρημον Νάμιπ.

Πολιτική κατάστασις.—'Η κυριωτέρα ἀγγλικὴ κτῆσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ Νοτία Αφρικανικὴ "Ενωσις. 'Αποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ 'Ακρωτηρίου, τῆς 'Οράγγης, τοῦ Νατάλ καὶ τοῦ Τράνσβααλ. "Έχει δύο πρωτευούσας, τὴν Πραιτωρίαν (85) καὶ τὴν Κεϋπτάουν (δηλαδὴ Πόλιν τοῦ 'Ακρωτηρίου, 220). Λόγῳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Αφρικῇ. Εἰς δλικὸν ἀριθμὸν 9 ἔκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἔκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξὺ τῶν ὅποιων 1.500 "Ελλήνες.

"Υπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ιθαγενεῖς 'Οτεντόττοι καὶ Κάφροι

ζοῦν ἥ ως κτηνοτρόφοι, 76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ. ἥ ως ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην ὑπάρχουν λείψανα παλαιοτάτης φυλῆς, οἱ Βουσμάνοι· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ως κυνηγοί εἰς τὰς ἔντρας στέπηας.

'Η Νότιος Αφρική εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ήμίσεος τῆς παγκοσμίου παρα-

γωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Κεϋπτάουν, ὁ Λιμὴν Ἐλισάβετ καὶ τὸ Ντῶριπαν (200).

5. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικά.—Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλάς καὶ μεγάλας νήσους δπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὥκεανῷ, ἡ Μαδαγασκάρη, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι εἶναι μικροί, οὐδεμία δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ Κανάριοι, αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῷ ἄλλαι, αἱ Ἀζόραι, ἡ Ἀσσενσιόν καὶ ἡ Ἀγία Ἐλένη, γνωστὴ ἐκ τῆς ἔξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, εἶναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἄγγλων.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.—Αἱ νῆσοι Μαδέρα καὶ Ἀζόραι ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ Κανάριοι εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἐχουν ύγιεινὸν κλῖμα καὶ θαυμασίας φυσικάς καλλονάς καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτάς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστίμους καρπούς καὶ πρώιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ Λὰς Πάλμας καὶ ἡ Τενερέφα χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι πορτογαλικαὶ· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν δύοιων δύο εἶναι ἀγγλικαὶ καὶ δύο πορτογαλικαί. Ἐχουν τὸ ύγροτατον καὶ θερμότατον κλῖμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσενσιόν καὶ Ἀγία Ἐλένη ἔχουν ἀποτόμους ἀκτάς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

173-55

Ἡ Μαδαγασκάρη.—Ἡ νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν

Έκτασιν άπό τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἔχει ύψηλάς δόροσειράς πρὸς τὴν Α. πλευράν, καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχάς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρὰ αὗτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τούναντίον, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ξηρὸν καὶ πλήρες στεππῶν (3 ἑκατομ. κάτ.) Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν διὰ ἄλλοτε ἡ νῆσος συνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσῶν ρευμάτων, ἥλθον μὲ τὰ ἀκάτια τῶν Μαλαῖτοι ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιοτέρα τούτων εἶναι ἡ νῆσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὁποία ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ **Μομβάζα**.

***Ασκήσεις.**—1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — 2. Ἰχνογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰς θαλασσίας ὁδούς, αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

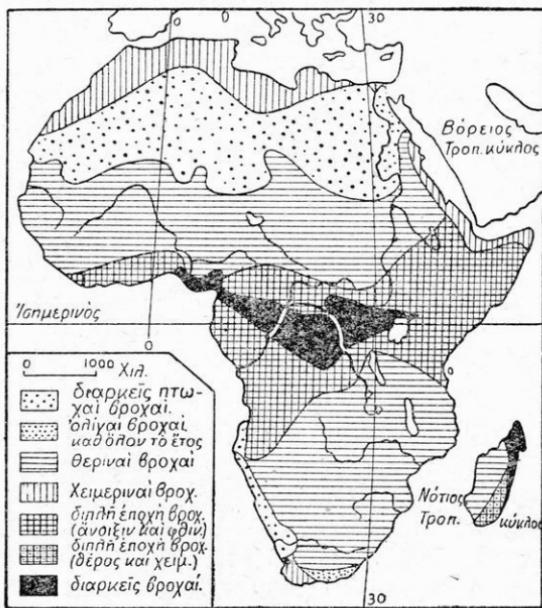
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγρῶν**. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως δμάδας, τοὺς **Σουδανοὺς** καὶ τοὺς **Μπαντού**. Ἐκάστη ἔξι αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἡπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς ἔξουσιάζουν οἱ "Αγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὁλίγοι δώμας λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτὴν, 3 περίπου ἑκατομ. ἐπὶ δλικοῦ ἀριθμοῦ 140 ἑκατομ. ("Ελληνες 110.000). Οἱ Νιγρῆται τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατώρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τοῦ **τροπικοῦ κλίματος**. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐ-

τῆς μέρος εύρισκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλῖμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ ύγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτού ἡ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδὴ 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ) πίπτουν διαφορετικοὶ βροχαί.

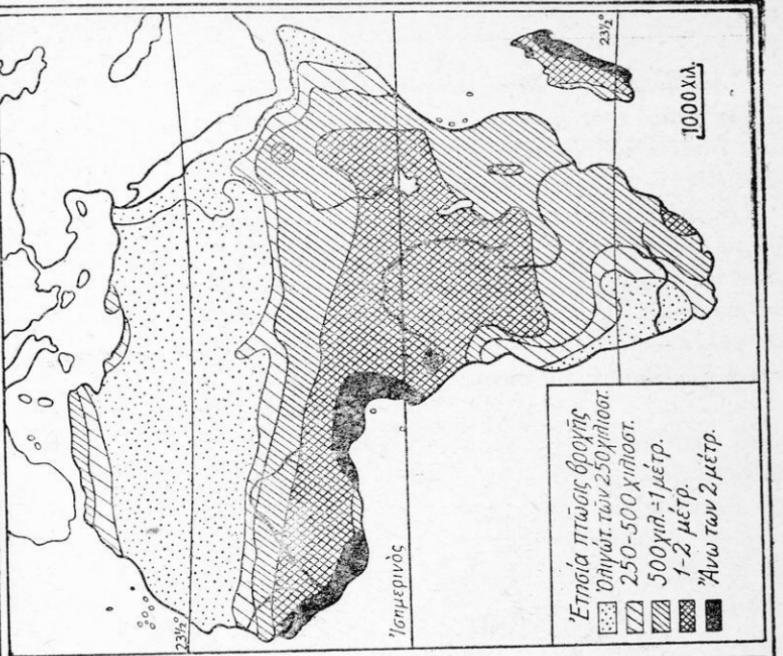
Τοῦτο εἶναι τὸ ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα. Οἱ κατὰ τὸ κλῖμα

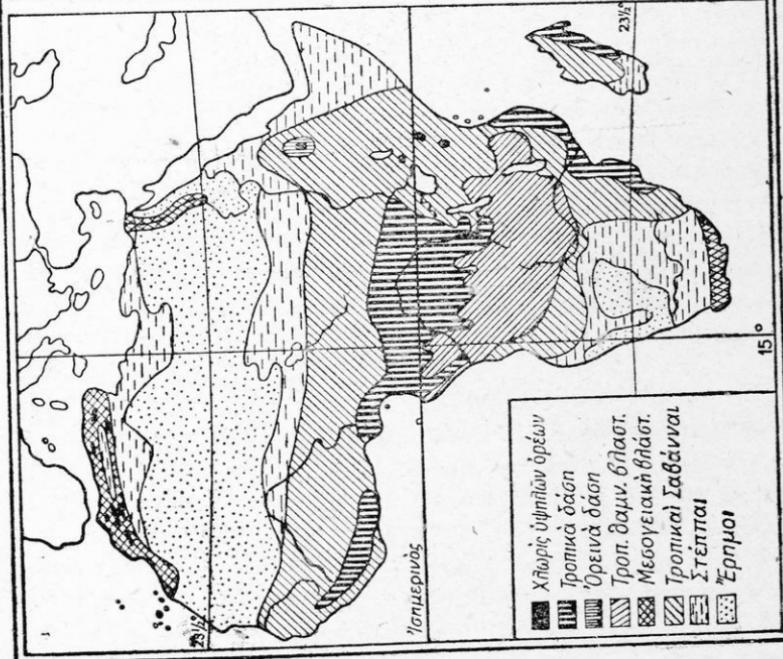
77. Η διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται ἀληγεῖς. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλῖμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (**ξηρὸν τροπικὸν κλῖμα**). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἵδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννα, ἡ στέπη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ δασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἀποφέρει τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα, ως κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

79. Ψηφιαία πτυχώσεις βροχής εις τὸν Ἀργολίαν.

78. Χάρτης τῆς Αργολίδος τῆς Ἀρχαίας.

Ασκήσεις.— 1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἑξαπλώσεως τῶν φυτῶν.— 2. Πότε δὲ ὁ ἥλιος ἵσταται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγαίου;— 3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαιρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κοάτη καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις.— 4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα.— 5. Ὁρισε εἰς ἔκαστον ἀφρικανικὸν τμῆμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλήν.— 6. Ποῖαι εἶναι αἱ κατάλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά.—'Η Αύστραλία είναι όχι μόνον ή μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ή τελευταῖον ἀνακαλυφθεῖσα ἥπειρος. Τοῦτο προῆλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ύπὸ τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ήμισφαιρίου. Πρώτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ὀλλανδός Τάσμαν τὸ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. Ἐλλ' ἔκεινος, ὁ δόποιος ἐξηρεύνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ 1768, εἶναι δὲ Ἀγγλος Κούν. Ἀπὸ τότε ἥρχισαν οἱ Ἀγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζωνται ἀποικίαι.

'Η Αύστραλία μεταξὺ τῶν ἥπειρων παρουσιάζει τὰ περὶσσότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὄρνιθρρυγχος, ὁ μυρμηκοφάγος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὰς ἀλλας ἥπειρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 60.000) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ιθαγενεῖς οὗτοι Αύστραλοι εἶναι δὲ περισσότερον ἀρχέγονος λαός ἀπὸ δύσους γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

'Απὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφὴν ἐξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αύστραλία ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν δόποιαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἀλπεων, ἡ Αύστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς. Ὡσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ δόποιον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν νήσων Φίτζι, ἦτο ἄλλοτε ἡνωμένον μετὰ τῆς

Αύστραλίας· τούτο φαίνεται άπό τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ δόποίου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτήν τῆς Αύστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγαν σκοπελώδη φράκτην, ὁ δόποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

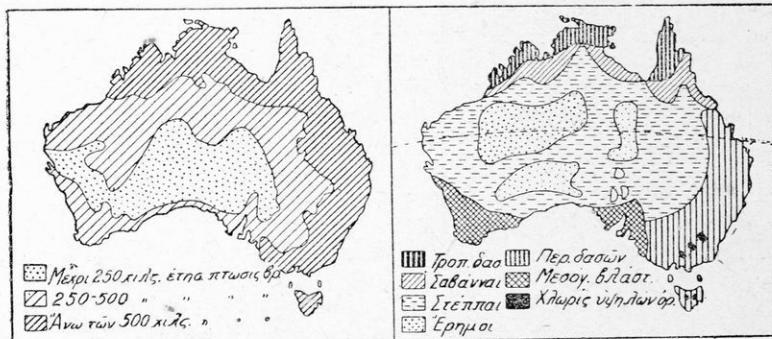
Ο ἀρχέγονος Αύστραλος.— Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεῖ εἰς τὸ ἄνοιγμα τῆς λόχης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν ὅμαδα θιαγενῶν, οἵ δόποῖοι ἔγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στῆθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιούς εὐκαλύπτουν καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερεώνουν ζεῦγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίων ἐκ χόρτου καὶ ἀκολούθως τοποθετοῦν κατ' εύθειαν κλάδον ἀπὸ διασταύρωσεως εἰς διάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύβη εἶναι ἔτοιμη.

Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκήσουν καὶ, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεῖ πρὸ τῆς καλύψης κάθηται ἀνήρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακράν ράβδον, ἡ δόποία εἰσχωρεῖ εἰς δπὴν τεμαχίου ξύλου, ἔσακολουθεῖ δὲ στρέφων αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρώνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾶ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν τότε θέτει ἐπάνω ἔηρά κλαδία καὶ ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη. Ἔνας γενειοφόρος Αύστραλος φθάνει σύρων μίαν καγκουρώ, τὴν δόποίαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλον του, τὸ « μπούμεραγκ », ἥτοι τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ δόποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς δόποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναίκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός.— Ο θιαγενής πληθυσμὸς εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἵ δόποίοι, ὅλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἥρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰώνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἐδῶ χρυσός. Ἡδη ὅμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὠλιγύστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδόν σταματήσει. Ἡ ἡπειρος, ἀν καὶ ἡ ἔκτασίς τῆς εἶναι 50 φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἵσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατομμύρια). Ο μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἔξηγεται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικάς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ δόποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αύστραλοί, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ἔ-

νων· πρὸ πάντων ἀποκλείοντων τοὺς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμὸν εἰς τὰ χειροτεχνικὰ προϊόντα τῶν. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν ὅσων ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ "Ἐλληνες, περὶ τὰς 20.000.

Θαλάσσιος διαμελισμός.—Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται διάλυγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

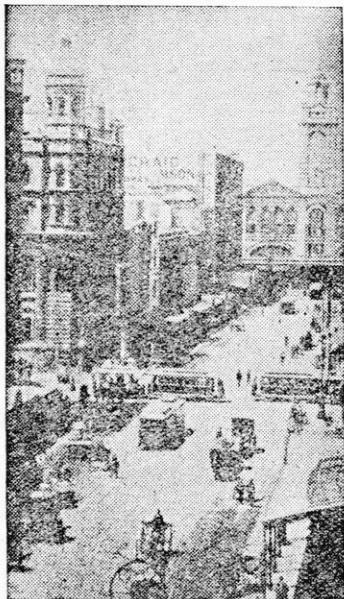
80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ γήινος τῆς Αὐστραλίας.

Φυσικὴ διαίρεσις.—Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἔξι τρία μέρη:

1) Τὸ δυτικὸν ἥμισυ εἶναι χαμηλὸν ὁροπέδιον, πληρες ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους. Τοῦτο συμβαίνει, διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιανὰ ὄρη, ὅπου χάνουν τὴν ὑγρασίαν τῶν, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ὑψώνουν εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλους θῖνας.

2) Τὸ ΝΑ. τμῆμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλουν ὅμως καὶ στέππαι καὶ ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ Μώρος καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Ντάρλιγκ, τῶν ὅποιων τὸ ὄδωρο χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

3) Ή τρίτη περιοχή είναι τὰ πτυχωσιγενῆ Αύστραλιακά
ὅρη, τὰ όποια ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πε-
διάδα. Λόγω τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ὥραῖς δάση.
Βροχοὶ πολλαῖ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπεί-
ρου, τὰ όποια ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλῖμα· διὰ τοῦ-
το ἐνταῦθα ύπαρχουν τροπικά
δάση.

81. Μελβούρνη. Η κίνησις εἰς κεν-
τρικὴν ὁδόν.

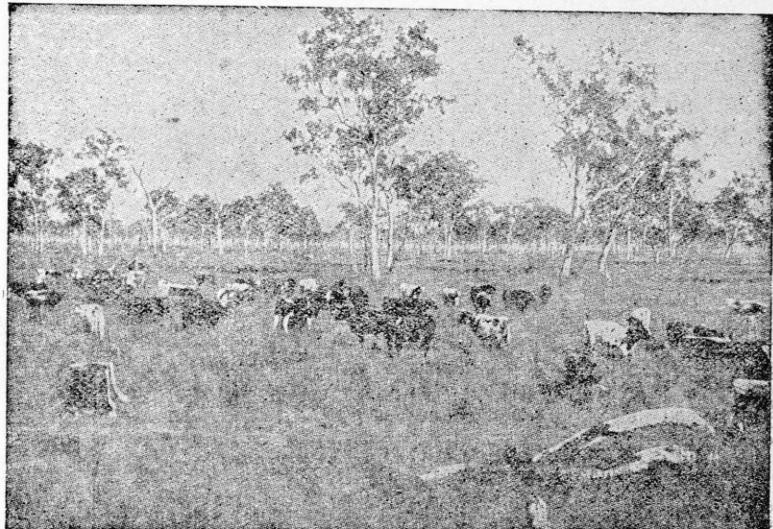
ἀπὸ ἔξ ἀποικίας, τῶν όποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἔδρεύει εἰς
τὴν πολίχνην Καμπέραν (7), ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτη-
νοτροφική καὶ γεωργική μᾶλλον ἡ χώρα τῶν μετάλλων καὶ τῆς
βιομηχανίας. "Ολα τὰ χρήσιμα φυτά καὶ ἡμερα ζῶα εἰσήχθη-
σαν ἐδῶ ύπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία.—Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτε-
ρικῶν πεδιάδων εύνοοῦν τὴν διατροφὴν προβάτων· ἐν εἶδος
τούτων, τὸ όποιον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσοτέρας τῶν

Πόλεις.— "Ολος σχεδὸν ὁ
πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρω-
μένος εἰς τὸ εύφορώτερον καὶ
εὐκραέστερον μέρος τῆς ἡπεί-
ρου, δηλαδὴ τὸ ΝΑ. Τὸ ἡμισυ
τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγά-
λας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ
Σίδνεϋ (1.260) καὶ ἡ Μελβούρ-
νη (1.030). Η Βρισβάνη (317)
εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας
τοῦ ζαχαροκαλάμου. Η Ἀδε-
λαΐς (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἔξ-
αγωγῆς τοῦ σίτου. Η Πέρθη
(200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς
ἀκτῆς.

**Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ
ἀποψίς.**— Η Αύστραλια ἀπο-
τελεῖ αὐτόνομον δόμοσπονδίαν

100 έκατομμυρίων κεφαλών. Ή έπερχομένη δημιουργία πολλάκις ξηρασία έπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. Ἐπὶ πλέον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὥστε ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέπης. Τὸ ἔριον τῆς Αύστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέπη μὲ εὐκαλύπτους εἰς Αύστραλίαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία.—Η γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιν καὶ Ντάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπελοι, κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην, τὴν τροπικήν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ δραὶ τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφοι τῶν ἰδικῶν μας, ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὔστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον· τοιουτότροπως ἡμπορεῖ ἡ Εύρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σῖτον.

'Ορυκτά.— Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὔστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἔξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῷ σήμερον εἶναι ἡ ἐβδόμη. Ὁ χρυσὸς ἔξορύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὃπου ἰδρύθησαν καὶ πολίχνην διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅρη εύρεθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἴδια ψευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ψευδαργύρου, ἡ Αὔστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

Βιομηχανία.— 'Η βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ύπαρχουν ύφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.— Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετάται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ. ἀκτῆς.

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρώτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

'Η Αὔστραλία εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ ὁποία ἐξ ὀλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ. Λόγω τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεώς της ἔχει ἀραιάν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπειρων· ἐπὶ πλέον, οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοί της κεῖνται ΝΑ., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου.

"Ενεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὔστραλια ἐμφανίζει τόσα πολλά περίεργα, ώστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. 'Υπάρχουν ἴδιαζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ίθαγενῆς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ως πρωτόγονος.

'Αλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἥρχισαν νὰ σχηματίζωνται ὑπὸ τῶν "Αγγλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. 'Απὸ τοῦ 1848, ὅπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. 'Αργότερον, δτε ταῦτα σχεδόν ἔξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυσωρύχοι ἔγιναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὔστραλια ἔγινεν ἀποθήκη ἑρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολώνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εύρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποικισις ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἔγκατασταθοῦν ως ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. "Ενεκα τούτου ἡ Αὔστραλια εἶναι ἀραιότατα κατώκημένη, δι πληθυσμός της ὅμως εἶναι ὅμοιογενής, δσον εἰς ούδεμίαν ἄλλην ἥπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὄρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ ὅποια εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ δοποῖαι ἔχουν καθορισθῆ κατὰ γεωγραφικὰ μῆκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

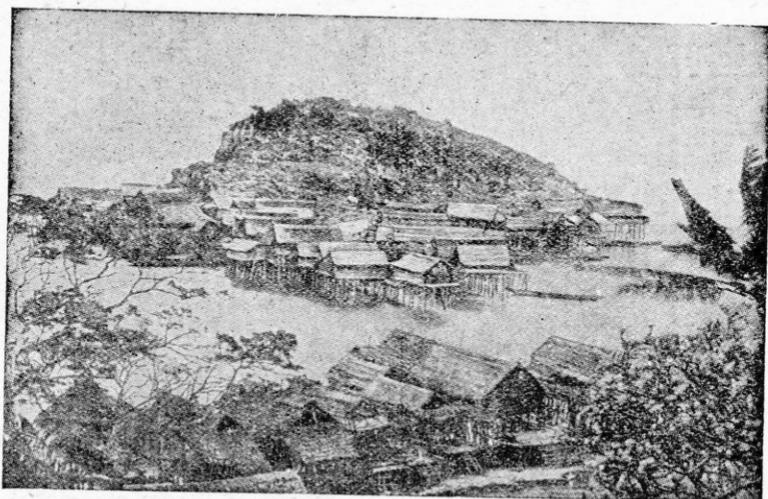
Ασκήσεις.—1. Ἀπομημόρευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.—2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν ουακὴν αὐστραλιακὴν ἔρημον;—3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλῖμα ὅμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος;

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά.—'Υπὸ τὸ ὄνομα 'Ωκεανία ἔννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ νέαν Γουινέαν, ως καὶ τὸ πλήθος τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ δοποῖαι εἶναι ἔγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Ειρηνικῷ ὥκεανῳ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ δοπία πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὔστραλια, δλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγάλης Βρεττα-

νίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Αμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὡκεανίας εἰς τὰς ἔξης τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα **Μελανησία** (λόγῳ τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων της) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἐβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ύπαχθῇ καὶ ἡ νέα Ζηλανδία. 2) **Μικρονησία** ὄνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὅποιαι κεῖνται πρὸς Β. τῆς Μελανησίας. 3) **Πολυνησία** δὲ τὸ

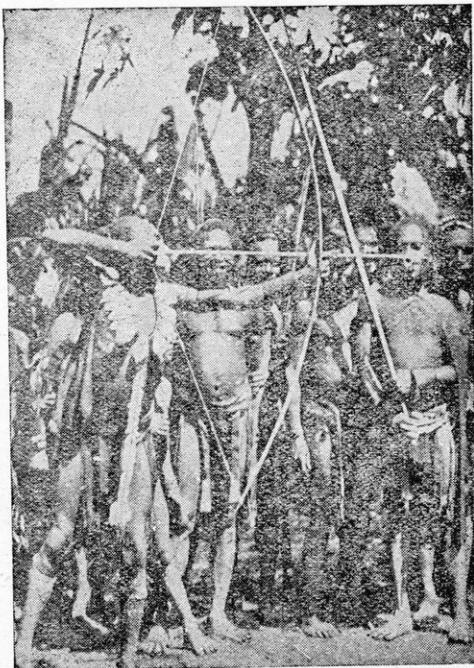

83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

πλῆθος τῶν νήσων, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

Αἱ νῆσοι ἰδιαιτέρως.—**Ἡ Νέα Ζηλανδία** εἶναι δρεινή, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. Ὁπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ηφαίστεια καὶ θερμάς πηγάς. Τὰ ἀπότομα φιόρδ ἐνθυμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὔκρατον ζώνην, καὶ

τῶν ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχάς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικόν εύδοκιμούν τὰ σιτηρά καὶ τὸ λίνον, ἐνῷ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ύπαρχουν στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποιμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. 'Ο ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνά 20 πρὸς ἑκαστον κάτοικον. "Οθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἔξαγονται ἀπό τὸν λιμένα Ωκλάνδην (220). Οἱ ιθαγενεῖς Μαόρι (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ὡραία χαρακτηριστικὰ καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοί (κυρίως "Αγγλοί"). Η Νέα Ζηλανδία, δὲ λίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀποτελεῖ ίδιαίτερον αὐτόνομον τμῆμα ύπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μὲ πληθυσμὸν $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίου κατοίκων.

84. Τὸ μοναδικὸν ὅπλον τῶν Παπούων.
μεγαλυτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μὲ πληθυσμὸν $1\frac{1}{2}$

'Η Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς (πρώτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι δὲ λίγον ἔξηρευνημένη. Αἴτια τούτου εἶναι τὰ ἔλωδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικά δάση ἔκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλά

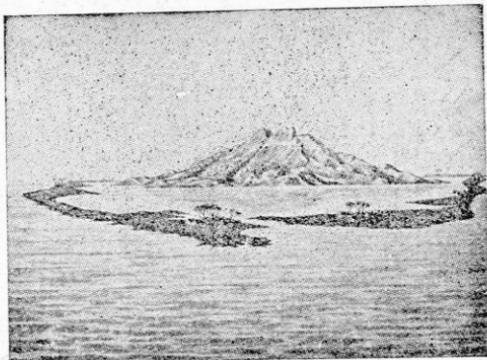
85. Μαγγούβαι εἰς τὰς ἀπάλας τῆς Νέας Γουινέας.

86. Χωρίον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Νέας Γουινέας.

ὅρη της, τὰ δόποια φθάνουν τὸ ὑψος τῶν εὔρωπαικῶν "Αλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετῶντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ιθαγενεῖς, οἱ Παποῦαι, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρῆνα, καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς δόποιας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν "Αγγλων καὶ τῶν 'Ολλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἔξαγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κατοικοὶ τῶν λοιπῶν νήσων. 'Ο κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς αὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν τῶν. 'Ο καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται καὶ ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόπρα.

87. Κοραλλιογενῆς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία.— Αἱ πολυάριθμοι αὔται νησοὶ εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὁρέων ἢ ἡφαιστείων. Αἱ περισσότεραι ἔξι αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενές πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὅλην, τὴν ὃποιαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὅχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. "Οταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὐτὴ λέγεται ἀτόλη καὶ ὁμοιάζει μὲ δασιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὥκεανοῦ. 'Επὶ τοῦ κοραλλιο-

γενούς ἔδαφους εύδοκιμοῦν ύψηλοὶ κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ Σαμοᾶνοι, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὥραῖς χαρακτηριστικά. "Ολοὶ εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψά πλοιάριά των πλέουν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

'Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ Χαβάι, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτάς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰώνος οἱ Ἀμερικανοί. 'Η μεγαλυτέρα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Χαβάι. 'Ο λιμὴν τῆς εἶναι τόσον εύρυχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ δόλοκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ήφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εύρισκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἔξαιρετικῶς μεγάλας βροχᾶς (12,5 μ. ὄψ.). 'Εκτεταμέναι φυτεῖαι ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδάς. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Χονολουλοῦ**. 'Η ἔξαγωγὴ γίνεται πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. 'Ο πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ ἔν δωδέκατον ιθαγενεῖς.

Πίναξ 10. Ωκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικά χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς ημέραν	Πληθυσμὸς εἰς ημέραν	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουϊνέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0,7	Γρανιβίλλη Νουμέα (10)	κόπρα
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		κακάον
Νέαι Ἐβρίδες	15.000	50	3		βάμβακ
Φίτζι	18.000	157	8		καουτσούκ
Ν. Σολομῶντος	28.000	150	5,5		
Σαμόαι	3.000	42	14		ζάχαρις
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	διπώρ. καφές

Εἰς μίαν νήσον τῆς Μελανησίας.—'Απὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ὁ καρός εἶναι ὥραῖς, ἡ ἀποψίς εἶναι ἔξόχως μαγευτική. Εἰς τὴν κατω-

φέρειαν ίστανται δλίγα μεγάλα δένδρα με δύοντωτά φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανὴν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα δονειρώδης, τόσον γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι δὲν εὔρισκεται πλέον εἰς γήινον τοπίον.

Ἡ θέα ἀπὸ τοῦ ἔξωστου μου εἶναι καὶ τὴν νύκτα ὠσαύτως γοητευτική. Ἀπὸ ἐν ἡφαίστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφως παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ως νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐν εἴδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, δὲ λειμῶν. Καὶ αὐτὸς χαμηλά τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ ὅποιου τὸ σχῆμα,

88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

εὐκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ’ ἔμφανίζεται μὲ ἀργυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἄπὸ τὴν παραλίαν ἀκούεται ὁ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυομένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι τραγουδοῦν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἔνας πετῶν σκύλος καὶ μὲ κουρασμένα πτερυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, ὅπου κάθηται. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τούτοις, ἐὰν ἔντείνη τις τὴν προσοχήν, ἀκροδταὶ πανταχοῦ ἥχους, σημεῖα μυστηρίων τοιούτων. Ἀπὸ αὐτούς γεννῶνται ὅλα ἔκεινα τὰ τρομερά φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ ὅποια γνωρίζουν οἱ Ιθαγενεῖς: γίγαντες μὲ λαβίδας καραβίδος, ἄνθρωποι μὲ πυρίνους δόφαλμούς, γυναῖκες, αἱ ὅποιαι μεταβάλλονται εἰς ὄφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον,

αἱ νεφελώδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ ὁποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἡ οἰκία· τρίζει καὶ σείεται. Ἀμέσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ ἔκει καὶ εἰς τοὺς δόφθαλμούς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾶ λάμψις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ήφαίστειον. Θολόν, ἐρυ-

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

Θροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὕψος του βαθμηδὸν αὐξάνει, καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ δποίου ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβήνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὁποίαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σεληνόφως.

(Περὶ ληπτῆς κατὰ τὸν F. Speiser)

Ασκήσεις. — 1. Σχημάτισε χάριτην τῆς Ὡκεανίας καὶ δύρμασε τὰς κυνιωτέρας νήσους καὶ νησοσυστάδας. — 2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτήν; — 3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβάι;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

"Ολαι αἱ ἡπειροι τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ ὅποῖος θὰ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριελαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὔστραλια. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγολυτέραν ἔκτσισιν τῆς γηίνης Ἑρᾶς, τῆς ὅποιας μεγάλαι ὅμοιόμορφοι ζῶνται ἔκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἔκτενονδε βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν δρη καὶ δροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλαι δροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν δρέων, αἱ ὅποιαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικήν διὰ τοῦ "Ατλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουν εἰς τὴν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν. Τὰ δρη ταῦτα προσδίδουν ὅμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

'Ωσαύτως αἱ ζῶνται τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ τούνδρα, τὴν ὅποιαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα εὐδασιατικὸν δάσος. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ καλλιεργημένης ἐκτάσεως. Τέλος ἔξαφανίζεται καὶ αὐτὴ καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη ἐρήμων, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν ἕως τὴν εὔφορον πλευράν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολούθως εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔξαπλοιται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν τροπικῶν δασῶν. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαιρίου ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὔστραλιας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὖται ζῶνται, αἱ ὅποιαι ἀντιστοιχοὶ εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν ώρισμένα εἴδη ζώων καὶ ώρισμένους λαούς.

'Ομοίως καὶ τὸ κλῖμα διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακράς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὔκρατοι καὶ ἡ τροπική. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὥκεανος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. 'Ως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετική. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσ-

σαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ δόποια κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκῇ, ἡ κιτρίνῃ, ἡ μαύρῃ καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλή. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλῖμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνός πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικά, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς περιοχάς εύρισκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἔξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εύρωπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἔγκατασταθῆ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἔξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν "Αγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ "Αγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν (Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Αφρικῆς καὶ τῆς Αὔστραλίας. Ἡ εἰσοδος δὲ εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ διδρυξ τοῦ Σουέζ.

- *Ἀσκήσεις.—** 1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλονταν τὸν παλαιὸν κόσμον; — 2. Ποῖαι στέγαι θάλασσαι χωρίζονταν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὥκεανοι τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον; — 3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἴσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς; — 4. Ὁνόμασε τὰ ὑψηλότερα ὅρη, τὸν μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου. — 5. Ποῖα θαλάσσαι φεύματα γρούζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ παλαιοῦ κόσμου; — 6. Πόσον μακρὰν τὸν ἴσημερινὸν κεῖνται τὸ βροειότατον ἀκρωτήριον καὶ τὸ νοτιώτατον; — 7. Ποῖον τὸ δυτικότατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικότατον; — 8. Τί κλῖμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους; — 9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους; — 10. Διατί αἱ Ἰνδίαι εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική είσαγωγή.— Παρατηρούντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλῆν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδὴ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, εύρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὀκεάνων τῆς Γῆς. Τὸ βόρειο δυτικόν της ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῷ δὲ μακρὸς αὐτῆς κορυδός πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ἴδιας τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἡ ὅποια ἔχει μάλιστα εύνοηθῆ καὶ περισσότερον ύπὸ τῆς φύσεως, εύκολύνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς μὲ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὀκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα, καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν ὁδούς. Ἐπὶ πλέον, αἱ ΒΑ. νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κείνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεία ὅμως θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλῖμα των φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρώπινους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἡδη πρὸ τοῦ 100 μ. Χ., οἱ Νορμανδοί, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἄλλὰ τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τὸ 1492 δὲ Κολόμβος, πλέων πρὸς Δυσμάς διὰ νὰ εῦρῃ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μεσηγῆς Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, ὅτι ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ ὅποιαι ἀνῆκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὐταὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδιάνοι. Ἡ ἥπειρος ὅμως ἔλαβε τὸ δνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, δὲ ὅποιος πρῶ-

τος ἔδημοσίευσεν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἔξηρεύνησαν τὴν ἡπειρὸν Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολούθως ὁ Πορτογάλος **Μαγελλάνος** ἐπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, δὲ Κορτέζ, ζητῶν θησαυρούς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσε τὸ Μεξικόν. Ὁλίγον ἀργότερον ὁ **Πιζάρρος** κατέλαβε τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔξηρευνθῆ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, "Αγγλῶν, Γάλλων καὶ Ολλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ο Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἔκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικήν, Μέσην Ἀμερικήν καὶ Νότιον Ἀμερικήν.

I. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγὴ.—Ἡ Βόρειος Ἀμερική, δλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ. τετρ. χλμ.). Πρὸς Β. βρέχεται ύπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, δπου εύρισκονται καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ο ὥκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη, τὰ δόποια ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὄρέων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ύψοιμνται παλαιά μέτρια

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. ὅρη, τὰ **Ἀππαλάχια**, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εύρύτατον βαθύπεδον. Τοιουτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εύρισκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμπο-

ροῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

Ο πληθυσμὸς τῆς Βορείου Αμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἔνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ἴθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ δλοκλήρου ἔξαφανισθῆ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγρῆται, οἱ ὅποιοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Αφρικῆς διὰ τὰς φυτείας.

Ασκήσεις.—1. Ενῷε ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὅρων καὶ ὁρίσε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος;—2. Ενῷε ἄλλην παρὰ τὸν Ἐλληνικὸν ὥκεανὸν ἔχονσαν τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ.π.).—3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὅρων καὶ Χάβρης, ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Τόκιο.—4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Αμερική;—5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης;—6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις.—Εἰς τὴν Βόρειον Αμερικὴν διακρίνονται αἱ ἔξης φυσικαὶ περιοχαὶ: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Αμερική, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ ὁροπέδιον τῶν λειμώνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα.

Ἡ Βόρειος Αμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

A.' ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

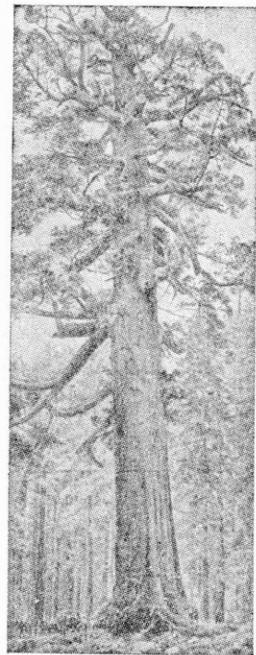
1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εύρωσίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, δμοία πρὸς τὴν Βαλτικήν,

καὶ αἱ περὶ τοῦτον περιοχαὶ ἐνθυμίζουν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ύπὸ τῶν παγετώνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυαριθμούς λίμνας, ἥλη καὶ ποταμούς πλήρεις ἰχθύων. "Αν καὶ ἡ Ἀρκτικὴ εύρισκεται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικόν πλά-

τος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλῖμα τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἀνεμοὶ τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ δὲν εύρισκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς Νότον καὶ ὁ ἐπὶ ἔξαμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χῶντσον εἶναι ὡς «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον, ρεῦμα ὥκεανειον, τὸ δόποιον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ρέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾶ τὴν χερσόνησον Λαβραδόρ ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς δύμως ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς Νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονιφύλλων δένδρων, τὰ δόποια κατέχουν ἔκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἀφθονον ἐξείλαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτὰ ζῶα, ὡς καὶ πολυάριθμοι λαγώποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ ὑπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσσιοι ἵπποι.

91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὑψους 146 μ.

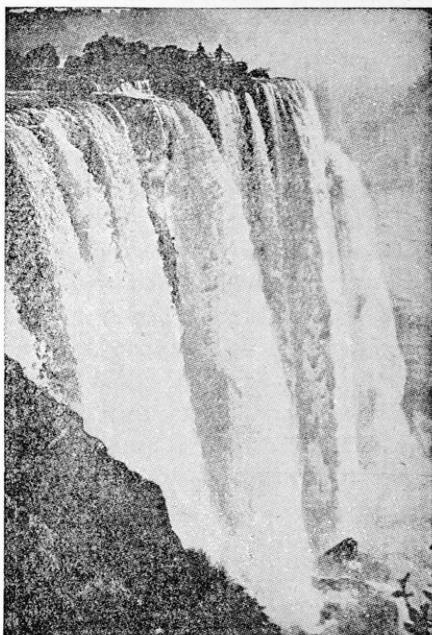
Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι δλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ύπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουν δλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ δόποιοι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἔδω μερικούς σταθμούς, ὅπου οἱ ίθαγενεῖς

τούς δίδουν δέρματα και λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα και φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλαι λίμναι, δηλαδὴ ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μίσιγκαν, ἡ Υοῦρον, ἡ Ὀντάριο καὶ ἡ Ἡρη εἰναι δημιουργήματα τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἔκαστης ἔξι αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος, κεῖνται δὲ εἰς διάφορα ὕψη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται. Περίφημος εἶναι δὲ Νιαγάρας, δὲ ὁποῖος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ. μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὀντάριο καὶ Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὅδωρ τῷ λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν Ἀγιον Λαυρέντιον, δὲ ὁποῖος ἐκβάλλει ΒΑ. διὰ μεγάλου στομίου.

Ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεππώδες ἔδαφος αὕτης εἶναι καταλληλότατον πρὸς καλλιέργειαν, καὶ, πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζώων, συγκεντροῦται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ξυλεία. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Δι’ αὐτὸν εἴναι λίμναι εἶναι χωροὶ συγκεντρώσεως πολλοῦ πλούτου καὶ μέγας ἐμπορικὸς στόλος πλέει εἰς αὐτὰς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

92. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

Παρά τάς λίμνας και τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ δρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ Δουλούνθη ἦτο χωρίον, καὶ σήμερον εἶναι ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἑσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ Σικάγον, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορά τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοειδύστας καὶ τὰς ὠραίας ἐπαύλεις του τὸ Σικάγον εἶναι ἔφαμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην· 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ Μπούφφαλο συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔξοδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διά πολλῶν διωρύγων, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν Μοντρεάλ (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α') Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην, καὶ διὰ τοῦτο κατῷκήθη ἔξ ἀρχῆς ὑπὸ πυκνοῦ εύρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἴδρυσαν ἐπὶ νησῖδος πόλιν, δονομάσαντες αὐτὴν **Νέον Ἀμστερδαμ**. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοί καὶ τὴν μετωνόμασαν **Νέαν Ὑόρκην**. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰώνος πολυυάριθμοι Ἀγγλοί μετηνάστευσαν εἰς τὴν BA. ἀκτὴν, καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμμώδης καὶ ἀλιμενος.

'Από τάς ἀκτάς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὄρέων ἔκτείνεται πεδιὰς πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακας. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὅρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ δόποι οἳ ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ δόποι αἱ εύρισκονται πλησίον.

β') Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὅρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, ὅμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ ὁμαλὰς θολοειδεῖς ράχεις· αῦται πρὸς Ν. ἦχουν μεγαλοπρεπῆ δάση ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλαὶ γραφίκαι κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὅρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς. Ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βορειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυρούς δρυκτῶν. Ἐδῶ εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς Γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὅρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις.—Ο πλοῦτος τοῦ ύπεδάφους, ἡ εὔκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατωκημένη· καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ύπωρείας τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ Πίττσμπουργκ (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ Βαλτιμόρη (820), ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ Φιλαδέλφεια (2 ἑκατ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Γῆς Νέα Υόρκη, καὶ ἄλλαι.

Η Νέα Υόρκη (10 ἑκατ.), κειμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Χῶντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀφ' ὅσους ἔχει δόλοκληρος ἡ Ἑλλὰς ἢ ἡ Σουηδία. "Οπως ὅλαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ Νέα Υόρκη ἔχει ὀδούς κανονικάς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). Ἡ ρυμοτομία ὅμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μο-

νότονον δψιν. Εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμῆμα τῆς πόλεως ύψωνονται οἱ «οὐρανοξύσται», ύψηλαι οἰκίαι μὲ 20—60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα 'Υόρκη, Μπρούκλιν, Νέα 'Υερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἵσταται ἐπὶ ύψηλοῦ βάθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἀνθρώποι διαφόρου καταγωγῆς· Ἰταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν ὅσοι καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἑλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρῆται

93. Ἀποψίς τῆς Νέας 'Υόρκης.

(ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες ἄλλοτε ὡς διοῦλοι, καὶ ἀργότερον ἑλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἔκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀπότομως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Τὰ δροπέδια, τὰ δόποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ἔηραι βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναυικὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλῖμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ

Πίναξ 11. Άριθμός κατοίκων πάλεών τινων κατά διάφορα έτη
(εις χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Αθήναι	10	40	600
Βερολίνον	700	900	4.300
Λονδίνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Υόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δέν ύπηρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

πέντε μῆνας οἱ ποταμοὶ μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ Χάλιφαξ, ὁ ὅποῖος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδᾶν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντάται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρόν ρεῦμα τοῦ Λαβραδόρ, τὸ ὅποῖον παρασύρει καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ δύμιχλη, ἡ ὅποια, μαζὶ μὲ τὰ παγόβουνα, εἶναι μέγας κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ διτοῦ οἱ ἰχθύες τοῦ Βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικὸν πεδίον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἀστακοί).

"Αφέτις εἰς Νέαν Υόρκην.— Τὸ ύπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὅποῖον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν Υόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθιά μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον, ὁ ὅποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Υερσένην. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειράν μας, ὅπως ύποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγανοήρχοντο, περισσότερα εἰς δριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζούς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἔκεινα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περίεργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ύπερωκεάνειον, τὸ ὅποῖον μὲ τὰ πολλά του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

Ἀπὸ τὸ ύπερωκεάνειον ἀπεβιβάσθημεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὅλα κιτρίνου χρώματος, ἥρχοντο μὲ σειρὰν πρὸ τῆς ἔξοδου τοῦ

τελωνείου καὶ παρελάμβανον τούς ἐπιβάτας. "Οσοι ἦσαν ἔλευθεροι ἀποσκευῶν, ἡμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἄν πρώτην φορὰν ἥρχοντὸ εἰς τὴν Νέαν 'Υόρκην' διότι ἡ δονομασία τῶν δόδων μὲ ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. "Οταν εὑρίσκωματα εἰς τὴν 49ην δόδον καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως διτὶ ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιούτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὅλον σχεδόν τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς Νέας 'Υόρκης. Φαντασθῆτε ἔνα μακρόστενον ἐπίπεδον χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμάς καὶ δονομάσατε τὰς λεωφόρους ἑν, 2αν κλπ. μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμάς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν δονομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς δόδούς τοιουτοτρόπως θά ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανχάταν**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας 'Υόρκης. "Αν καὶ ἦτο νύε, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλαὶ φωτισμέναι οἰκίαι μοῦ ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἦσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ψηλότερα λόγου χάριν, ἀν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἔνα δεκαώροφον ἡ εἰκοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ ὅποιον μεταβαίνω, εἶναι τοῦ συμπατριῶτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾶ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ ἀνελκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ ὁ δηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπὸ ἀριθμὸν 2.933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπηρέτην, τὸν «γκρούμ», ἃν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατὶ ρωτᾶτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἡμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἔδω, ἄν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾶ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἃν γίνη ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, δόποτε πάλιν θὰ ἡμπορήτε εὔκολα νὰ κατεβῆτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἔνα τέταρτον ἔως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἔξακόσια σκαλοπάτια.

(Κατὰ τὸν Α. Ασημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν 'Αππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν δρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἵσον πρὸς τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν, τοῦ ὅποιου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. 'Η ἴλυς, τὴν ὅποιαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του παραποτάμους Μισουρῆν καὶ Ὀχάιο, προσχώ-

νουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολὴ του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ύπερ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὅρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται **Πραίρι**, δηλαδὴ λειμών, διότι ἔως ἔδω φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὡστε νὰ φυτρώνῃ χόρτον. Δυτικώτερον δῆμος ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἔδω βαθμίδες εἶναι στέπη παι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροὺς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὄποιοι ἔρχονται ἀπὸ Νότου.

"Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα γεωργικὴ καὶ **κτηνοτροφικὴ** περιοχὴ τῆς Βορείου Αμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν **Βορείαν Ντακότα** καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν **Μανιτόμπαν**, διότι ἔδω ἡ ύγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερίας, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι καπνοφυτεῖαι καὶ βαμβακοφυτεῖαι τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰ κατέχουν **ὅρυζωνες**.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἔξαγωγὴ πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν "Ανω Μισισιπῆν" καὶ εἰς τὴν Πραίρι.

"Ο πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισιπῆ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, δύσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Αππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ. διλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εύρισκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικά ἡ μεταφορικά κέντρα. Ἡ **Ούίννιπεγκ** (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακόν κέντρον καὶ ἡ σιταγορά τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλῇ πόλις **"Αγιος Παῦλος - Μιννεάπολις** ἔχει πολυαριθμούς ὑδροπόρων καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ **"Αγιος Λουδοβίκος** (Σαΐν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εἰς μεγίστην βιομηχανικήν πόλιν. Ἡ **Νέα Ορλεάνη** εἶναι ἡ δευτέρα ἀγορά βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ **Κάνσας Σίτυ**, εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

‘Η παρακειμένη χερσόνησος Φλωρίς έχει κατά μέγα μέρος παραλίαν έλωδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταῖνίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικά μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

‘Η δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὄρεινὴ χώρα, τῆς ὁποίας αἱ μακραὶ ὁροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων. Τὸ τόξον τῶν Ἀλεούτων νήσων εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπειρων καὶ, ὅπως αἱ Σουνδαῖαι νῆσοι, εἶναι γεμάται ἀπὸ ἥφαίστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμῆμα, ἡ Ἀλάσκα, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς παγετῶνας χώρας τῆς Γῆς. “Ἄν ἔξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὡκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὡκεανὸν φιόρδ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κουρδοσίβο, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰ ὠριμάζουν τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦν ἀρκετοὶ Εύρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἔδω, διότι προσείλκυσαν τούτους τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχουν ἔξαντληθη.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὄρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ Βραχώδη ὅρη, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράλληλοι ὁροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὁρέων καὶ τῶν Βραχώδων ἐκτείνεται τρίτη περιοχὴ, ἡ ὁποία εἶναι κλεισμένον ὄψιπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Κολομβίας καὶ Κολοράδο.

α') Τὰ Βραχώδη ὅρη, ἵσα κατὰ τὸ ὑψος πρὸς τὰς Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὡκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ, λόγῳ τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. ‘Ἀλλ’ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχάς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν δλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλούτον μετάλλων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ ἥφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ δποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων τῶν καὶ τῶν θερμῶν τηγῶν. ‘Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λί-

μνην 'Υελλοστόουν, έχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν δύοιων θερμοπίδακας (γκέλζερ).

β') Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχάς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὅρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγαι δάσεις. Εἰς μίαν ὥστιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἔρημου εἶναι ἡ Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης.

'Ο ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδόν 2.000 μέτρων καὶ μήκους 300 χιλιομέτρων. Τοιαῦται φάραγγες, μὲ ἀποτόμους ὄχθας, λέγονται κανυδὸν (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ') Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας "Αλπεις (6.000 μ.) καὶ τὰ Κασκάδια ὅρη (4.400 μ.). Τὰ πρώτα εύρισκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, δύοιων μὲ τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓν τοιούτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες Βανκούβερ εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ Σήτελη εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρὸς Νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ "Αγιος Φραγκίσκος, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ δύοις κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, ὅπου τὸ κλῖμα γίνεται θερμότερον, δύοις τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λὸς "Αντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς δύοιους, ὡς τεράστια δένδρα, ὑψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ Χόλλυγουντ, προάστειον τοῦ Λὸς "Αντζελες. "Ολη ἡ δυτικὴ αὔτη χώρα λέγεται Καλιφρογία. 'Η ἔξαιρετικῶς ἔηρά χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ήμερημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὅρη.—Απὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραίρι, τὰ Βραχώδη ὅρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναίων ἢ τῶν "Αλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ δύοιον στηρίζονται, εἶναι ἥδη ὀρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. "Αλλοτε μὲν τὰ ὅρη ὀρθοῦνται μὲ ἀποτόμους βράχους ἄνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἀλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὁμαλῶν κλιτύων, αἱ δύοις φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθὺ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς

φάραγγας συγχέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν ὅριον τελευτᾶ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἔγυμνώθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ἥδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηκτιγενεῖς ἐρυθρούς, κυανοῦς ἢ πρασίνους βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν ὁρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραίρι μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του' αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικῶτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινὴν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὄαλίνης θυρίδος, ἢ ὅποια εὑρίσκεται εἰς τὸ ὄψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρητὴ ἐξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὅποια κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὅποιους ἢ ἀμαξοστοιχία φαίνεται ὅτι ὑπερπηδᾶ, τὰς βραχώδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὅποιοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ήμέραν, ἐν ὄχημα - παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐράν τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιηγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νότιον φεύγοντα τοπία, τὰ ὅποια ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνασυντίθενται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἢ ὅποια, ἀνατρεπομένη ἀλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὠραιούτητος.

(Κατὰ τὸν Charles Gestre)

Β'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. Ο ΚΑΝΑΔΑΣ

Ο Καναδᾶς, ἢ Βόρειος Βρετανικὴ Ἀμερική, εἶναι κτῆσις βρεττανική, ὅπως καὶ αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδίαι, ἢ Αὔστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἐπταετῆ πόλεμον περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἀγγλους. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἢ γλώσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

Αποτελεῖ διμοσπονδίαν ἐξ ἐννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν ὅποιών κοινὴ πρωτεύουσσα εἶναι ἡ Ὁττάβα (130). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι $9\frac{1}{2}$ ἑκατ. τετρ. χλμ. Εἰς τὴν ἔκτασιν ταύτην,

Ισην σχεδόν πρός τὴν Εύρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 έκατ. κάτοικοι, λόγω τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὔφορον καὶ δὲ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει στὸς πολὺς, ὁ δῆποιος ἔξαγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εύρώπην. Ἰδιαίτερως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ύλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ δὲ πλούτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον δὲ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστά τῆς δῆλης ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιανθρακας κλπ.

Λόγω ἀνεπαρκείας ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἱ τοῦ Ἄγιου Λαυρεντίου καὶ τοῦ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ Βανκούβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σίτους καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταγροὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία.— Οἱ μεγάλοι λειψῶνες (Πραίρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ δῆποιοι ἔκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐδίνηπεγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν δρέων, περιλαμβάνουν πλέον τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἔκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειψῶν, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειψῶν, ὁ δῆποια, λόγω τοῦ ἀυτοφυοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

"Οταν φαντασθῇ τις εὑρείας πεδιάδας, εἰς ἕκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μὲν ὑψηλὸν χόρτον, αἱ δῆποιαι νὰ διακόπτωνται ἔδω καὶ ἔκει ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλια, θὰ λάβῃ ἀμυδράν ιδέαν τῶν καναδικῶν Πραίρι. "Εδαφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἔξαιρετικής εύφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ίδού ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

"Εκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ιδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκατῶν ὑπάρχουν ὅμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν δῆποιων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορά τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἔξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ έδρύουν σιδηροδρομικάς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἕκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταπο-

θῆκαι, εἰς τὰς δοπίας τὰς δχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθέας μὲ τὴν βοήθειαν σωλήνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιεργείας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεία καὶ βουτυροποιεία, ὑφίστανται δὲ ὡσαύτως τοιαῦται ἔγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἕκαστην τὴν μεταφοράν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδριῶν, σιδηροδρομικῶς, ἐξ ἀποστάσεως πολλάκις 30 ἔως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruroun)

2. Η ΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά.— Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἥσαν ἄλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, "Αγγλων καὶ Ισπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατά τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰώνος ἐκτεύχθησαν ἀνε-

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ δόποιαι σήμερον ἀνέρχονται εἰς 49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν δμοσπονδίαν. Πρωτεύουσσα αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων, μεγίστη ὅμως πόλις ἡ Νέα Υόρκη.

Ἄπὸ τοῦ 19ου αἰώνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς

Εύρωπης ηὕξησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῷ ἀφ' ἔτέρου οἱ παλαιοὶ ιθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔξετοπίσθησαν εἰς ὥρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς δλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἦσαν καὶ Ἐλληνες, οἱ δοποῖοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, ὅποτε ἔχει περιορισθῆ ἡ μετανάστευσις, μένουν ἐκεῖ ἐγκατεστημένοι πολλοί "Ἐλληνες. Μετὰ τοὺς Εύρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν **Νιγητῶν** (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμάς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουν ὡς «μαύρον κίνδυνον». Πρὸς Δ. ζοῦν δὲ λίγοι μετανάσται **Ιάπωνες** καὶ **Κινέζοι** (200.000). "Ολοὶ οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικήν των κατάστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως καὶ ύποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτη οἰκονομικὴ ἀποθήκη ὅλου τοῦ κόσμου.

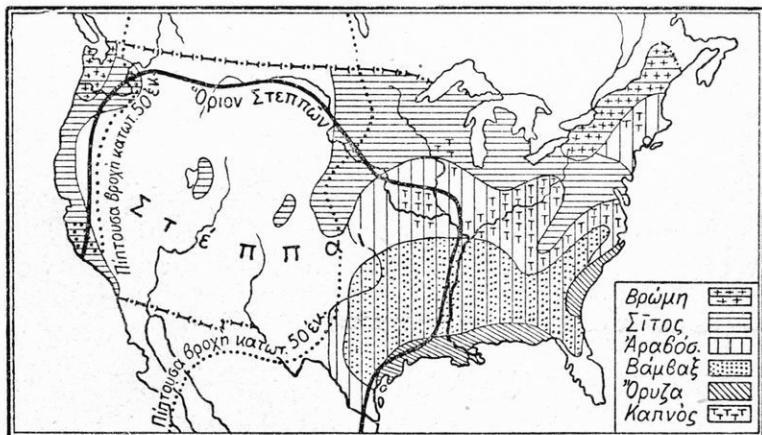
'Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατομμύρια καὶ διαρκῶς αὐξάνει. Εἶναι ὅμως ἀκόμη, δι' ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς δὲ λίγος. 'Η μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρον.

Ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις.—'Ο πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχάς μεταξὺ τοῦ Μισισιπῆ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου εύρισκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, παρουσιάζεται πολλάκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι, μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. 'Ο πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνός καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικήν περιοχήν, πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν δοποίων ἀνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ύπερ τὰς 100.000 κατοίκους. 'Η τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων προήλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέριξ ὁρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις

τόσον ταχέως, ώστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι ὁδοὶ αὐτῶν δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ γνωσθοῦν μὲ ὀνόματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμούς.

Ἡ Οὐάσιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν εἰσβολήν, καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ: ἡ Νέα Υόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντητρόιτ, τὸ Λός "Αντζελες καὶ ἡ Κλήβελαντ.

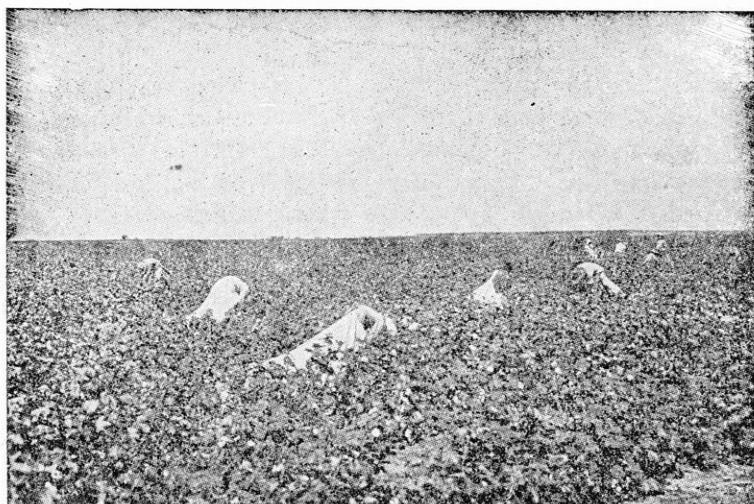
95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ γεωργία.—"Αν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔκτασεις ἄγονοι, ώς παρὰ τὰ Βραχώδη ὅρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἔδαφη, τὰ ὅποια καλλιεργοῦνται ὅχι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἔκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἔκτασεις, ὥστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδό-

σεις. Ή καλλιέργεια αὕτη δύνομάζεται ἐκτατική. Διακρίνεται δὲ ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

"Αλλοτε, ὅτε ὁ πληθυθμὸς ἦτο ὀλίγος, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἐξῆγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῷ σήμερον ἐξάγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

α') Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι.—Η ζώνη τοῦ σίτου εἶναι εἰς τὰς Πραίρι, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδᾶ. "Αν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παρα-

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

γωγὴ τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἔκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργοῦνται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἔκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ δόποιος εύνοεῖται ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμά καὶ ύγρα μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ώς τροφὴ ἀνθρώπων καὶ ζώων (ἴδιως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

‘Η νοτία ζώνη, όπου αἱ πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ὄρυζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπαῖα, ώς καὶ ποικίλαι ὀπώραι. ‘Ως πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β') **Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι.**—‘Η ἀξιολογωτέρα τούτων εἶναι ἡ τοῦ βάμβακος, εὐδοκιμούσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην ἀπὸ τῶν Βραχωδῶν ὁρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀπαπλαχίων. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. ‘Η ἄλλοτε μεγάλῃ ἔξαγωγῇ αὐτοῦ διλιγοστεύει σὺν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ύφαντουργεῖα, τὰ ὅποια διαρκῶς αὐξάνουν. ‘Ωσαύτως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὅποιου αἱ φυτεῖαι εύρισκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀπαπλαχίων.

‘Η κτηνοτροφία.—Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὅποιας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἔξαγωγήν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. ‘Εκεῖ δηὖτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασσοι, ώς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι βιῶν καὶ ἀγελάδων. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβισίτου περιορίζονται οἱ χοῖροι, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται πρόβατα.

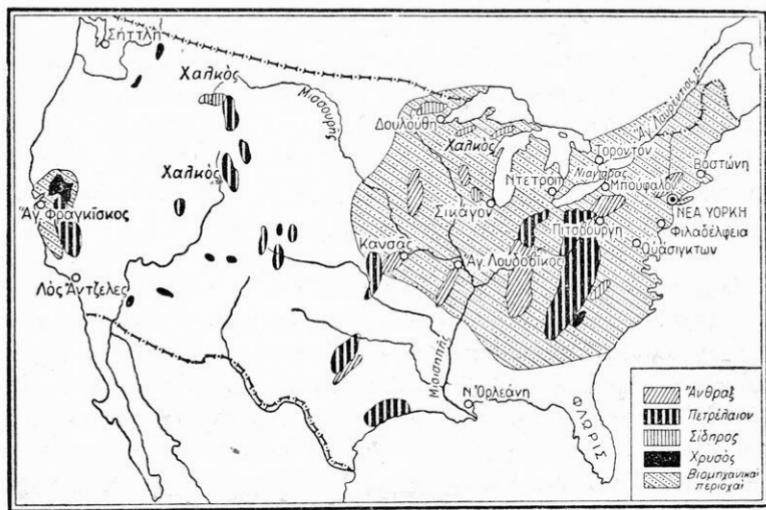
Τὰ ζῶα ταῦτα δόηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ώρισμένας πόλεις, Ἰδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, δηὖτε καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

‘Η ἀλιεία.—‘Η πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας καὶ σκόμβρους. ‘Ἐν τούτοις αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἵχθυς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Βιομηχανικὰ ὄρυκτά.—Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ

πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἔξης ὄρυκτῶν : τοῦ γαιάνθρακος, τοῦ σιδήρου, τοῦ χαλκοῦ, τοῦ μολύβδου, τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ θείου καὶ τοῦ πετρελαίου· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν βω· ξίτην.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρωπος εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλλινόις, νοτίως τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγή του εἶναι τόσον

97. Χάρτης μεταλλείων και βιομηχανίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

ἀφθονος, ὥστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικόν. 'Ο σίδηρος παρέχει τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εύρισκεται παρὰ τὴν 'Υπερτέραν λίμνην καὶ τὰ 'Αππαλάχια. Τὸ πετρόλαιον, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας 'Υόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κλπ. Προσέτι αἱ 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικόν καὶ τὴν Κεντρικήν 'Αμερικήν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν πρὸς καθαρισμόν.

‘Η βιομηχανία.— ‘Η μεταλλουργία συγκεντρούται μεταξύ των Καναδικών λιμνών καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ύψικαμίνων. Συναντᾶται ὅμως καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν αἱ ἀναγκαιοῦσαι εἰς αὐτὴν πρῶται ὅλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μεταξουργία, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ βαμβακουργία, εἰς τὴν δόποιαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καταπληκτικὴ εἶναι προσέτι ἡ παραγωγὴ τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85%, τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλονται πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

‘Η ἔσωτερικὴ συγκοινωνία.— Πλῆθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελαντ, τὸ Νητρόιτ κ.ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ· ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2^{1/2}, ἡμέρας. Πρὸς τούτοις πολλαὶ ὁδοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων. “Εκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 Ἀμερικανόν (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἐλληνας).

Τὸ ἔμπόριον.— Τὸ ἔξωτερικὸν ἔμπόριον διενεργεῖται δι’ ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι: ὁ τῆς Νέας Υόρκης, τῆς ὅποιας τὸ Χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδία τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς ζωῆς· ἡ Βοστώνη· ἡ Τσάρλεστον καὶ ἡ Νέα Ορλεάνη, λιμένες ἔξαγωγῆς τοῦ βάμβακος· ὁ “Ἄγιος Φραγκίσκος, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετάξης καὶ τείου ἀπὸ τὴν Ἀπωλετολήν.

Τὰ ἔξαγόμενα εἶδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουν τὰ 54% τοῦ παγκοσμίου ἔμπορίου· ἀποτελοῦνται ἰδίως ἀπὸ ἄν-

θρακα, πετρέλαιον, ύφασματα βαμβακερά, ἄλευρα καὶ κονσέρβας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὅλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν, ὡς ἔριον, κασουτσούκ καὶ μέταξι.

Ἄπο τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλευρα, λίπη ζωικά καὶ ὀρυκτά, κατειργασμένα δέρματα κ.ἄ., στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρά σῦκα, ἐλαῖαι καὶ πυρηνέλαιον, τάπτες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

Κτήσεις.— Αἱ ἔξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶναι νέαι καὶ ὅχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α') Τὸ 1867 ἡγόρασσαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ $7\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίων δολλαρίων τὴν Ἀλάσκαν.

β') Τὸ 1898 ἀπέσπασσαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατέλαβον τὸ Πορτορίκον καὶ τὰς Φιλιππίνας.

γ') Αἱ νήσοι Χαβáι κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζὶ μὲ ἄλλας νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ') Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

ε') Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον (1917) ἡγόρασσαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ινδιῶν, τὸν "Αγιον Θωμᾶν καὶ τὴν Σάντα Κρούζ.

ζ') Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου Κούβας καὶ τῆς νήσου Αίτης.

Οἱ Ἑλληνες ἐν Ἀμερικῇ.— Ἀπὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἔγκατεστημένοι Ἑλληνες, τοὺς περισσότερους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000. Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτελοῦντες εἶδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνες παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος των καὶ εἰς πολλάς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν. Διὰ νὰ διατηρήσουν τὸν ἐθνισμόν των, ἔχουν ὀργανώσει σωματεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἐλληνικάς ἐφημερίδας, 10 τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

‘Η Βόρειος ’Αμερική ώς πρός τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφοράς ἀπὸ τὴν Εύρωπην, ὡς καὶ ὄμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἰναι αἱ ἔξῆς: Τὰ πτυχῶσιγενῆ ὅρη τῆς ’Αμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. ’Ως ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλῖμα. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ δὲν λαμβάνει, ὅπως ή Εύρωπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἢ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ’Η Βόρειος ’Αμερικὴ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ή Εύρωπη. Κυριωτέρα δὲ ὄμοιότης εἰναι ἡ ἔξῆς: ὅπως ή Βόρειος Εύρωπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέροι τῆς ’Αμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους, καὶ δι’ αὐτὸ ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφὴν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εύρωπης. “Οπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εὑρίσκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου κόσμου ἥρχισαν ἀπὸ τὴν Εύρωπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εύρωπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὄψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, ὃσον εἰς τὴν Βόρειον ’Αμερικήν. Κατ’ ἀρχὰς οἱ Εύρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἦσαν ἴσχυροι καὶ ἐργατικοὶ ἀνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των λόγω κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικᾶς καὶ θρησκευτικᾶς ἀφορμάς. Οἱ ἰθαγενεῖς ’Ινδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. ’Απὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ δόποιον ἔλαβε χαρακτῆρα ἀγγλικόν. ’Ως μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναί. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ ’Αμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

- ’Ασκήσεις.— 1. Ὁρόμασε τὰς γραστὰς πόλεις τοῦ Καραδᾶ.—
- 2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.— 3. Ποῦ βασίζεται

τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν δρίων μεταξὺ τῶν πολυτειῶν, ποὺ βλέπομεν εἰς τὸν ζάρτην; Ποῦ ἀλλοῦ γρωθίζουμεν τοιαῦτα δρια; — 4. Ποίαρ διαρροὸν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀρατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Πολυτειῶν; — 5. Ὁρόμασε τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. — 6. Ταξίδενσε τοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Νέαν Ὅροκην καὶ τὸν Ἀγιον Φραγκίσον.

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά. — Ό Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ό δόποῖος βρέχει τὰ δυτικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, σπου σχηματίζεται ό ἰσθμός τοῦ **Τουαντεπέκη**. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαι, αἱ δόποια προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν Καραϊβικὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Ειρηνικὸν καὶ σχηματίζεται ό ἰσθμός τοῦ **Παναμᾶ**. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμῆμα, ἡ Μέση Ἀμερική, ἐκτείνεται ώς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦσαν μεγάλη δρεινὴ χώρα, ἡ δόποια συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευρὰν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ δόποια εἶχον ώς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαρίθμων ἡφαιστείων. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἡφαιστείων καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἐκρηξις ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἔκτασιν ἵσην μὲ τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ αὐτὸ δέκατο εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἐκρηξιν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν "Αγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ **Μεξικὸν** ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ύψιπεδον, τὸ δόποιον

περιβάλλεται μὲ δρη ύψηλά καὶ μεγαλοπρεπῆ ἡφαίστεια, ίδιως πρὸς Ν. Αἱ πρὸς τοὺς ὠκεανούς πλευραί του καταπίπτουν ἀπότομως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὑγροὶ ἐτησίαι ρίπτουν πολλάς βροχάς εἰς τὰς ἔξωτερικὰς πλευράς, καὶ ίδιως εἰς τὰς ἀνατολικὰς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ θερμά βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὀρεινῶν κλιτύων τὸ κλῖμα εἶναι γλυκύ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὑψηλέδου ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. 'Η κατωτέρα, δηλαδὴ ἡ θερμή, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. 'Η μέση (600-1.800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰ φυτείας, ίδιᾳ καπνὸν καὶ ὄπωρας. Τὸ δὲ ὀροπέδιον ἔχει κλῖμα εὐκραές, διότι μὲ τὸ ὑψος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ἔηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ίδιομορφοὶ κάκτοι καὶ ἀγάθαι, ἔχει δμως γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. 'Απὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν ἐδῶ δημητριακούς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ ἥλθον ἐδῶ ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν 'Αζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαζαν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. 'Απόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ Κρεολοί.

Τὸ Μεξικόν, ὅπως καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). 'Αλλὰ αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταράσσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ διὰ πληθυσμός του εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἔκτασιν 2 ἑκατ. τετρ. χιλιμ. ὑπάρχουν μόνον 10^{1/2}, ἑκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπιβροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὀρυκτά πλούτη τοῦ ἔδαφους του, καὶ ίδιᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικόν εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτά, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἀργύρου (45 %) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἔξα-

γωγήν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὁροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὔκρατον κλῖμα δόφείλει τὴν ἀκμήν της ἡ πρωτεύουσα πόλις **Μεξικόν** (960).

'Ως παράλιαι πόλεις τοῦ ἐμπορίου εύρισκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ **Βερακρούντζ** καὶ τὸ **Ταμπίκον**.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

'Η λοιπὴ στερεά τῆς Μέσης Αμερικῆς εἶναι ὀρεινὴ χώρα στενή, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλίους πεδιάδας κατὰ τὴν χερσόνησον **Τουκατάνην** καὶ τὴν **Νικαράγουαν** 'Η πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἐτησιῶν δέχεται πολλὰς βροχάς, ιδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ βαθύπεδα εἴ-

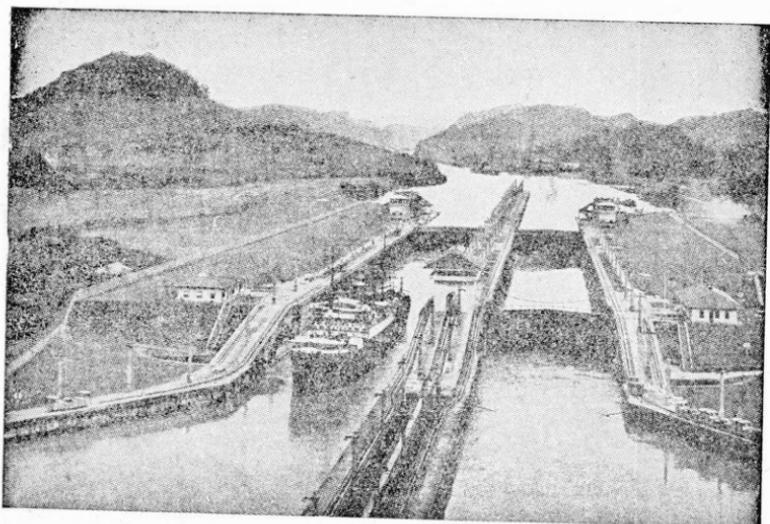

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κοσταρίκαν.

ναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. 'Ἐπι τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρι 1.800 μ. ὕψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊόν τῆς Μέσης Αμερικῆς. Εύδοκιμοῦν ἐπίσης ὁ βάμβακ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἔργασίαν

έκτελούν οἱ Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, ὅπου ἔργά-
ζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μι-
κτὸν λαόν, ὁ ὁποῖος λέγεται Ζάμπο. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι
ζητοῦν νὰ ύπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ύπο τὴν οἰκονο-
μικήν των ἔξαρτησιν.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν Ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώ-
ρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώ-
ρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν

99. Ἡ Διώρυξ τοῦ Παναμᾶ.

δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ
μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεα-
νὸν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν. Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐτε-
λείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια
τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις Κολὸν καὶ Παναμᾶς. Ἀπὸ τὴν
Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν) ἔως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρη-
κὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον
ἀναβαίνει μὲ σειράν δεξαμενῶν μέχρις ὑψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν

έπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἴσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαιρεσίς.— Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς ἑξ δημοκρατίας. Εἶναι δὲ αὐταὶ :

α') Ἡ Γουατεμάλα, μὲ 2.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (165).

β') Ἡ Σαλβαδόρ, μὲ 1.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (100).

γ') Ἡ Ὀνδούρα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Τεγουσιγάλπαν (47).

δ') Ἡ Νικαράγουα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Μανάγουαν (32).

ε') Ἡ Κοσταρίκα, μὲ 550.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸν "Αγιον Ἰωσῆν (60).

ζ') Ὁ Παναμᾶς, μὲ 490.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυμον (75).

3. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι νησοσυστάς ὁμοία πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Μπαχάμας, τὰς μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς Μικράς Ἀντίλλας.

α') Αἱ Μπαχάμας εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπό τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. Ἀπ' αὐτὸν ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι **Καραϊβαι**, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἦσαν πολυάριθμοι, δὲν ὑπάρχουν πλέον. Σήμερον ὑπερτεροῦν οἱ **Νιγρῆται** καὶ οἱ **Μουλάττοι**, δηλαδὴ μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα ἐκ Νιγρητῶν καὶ λευκῶν.

β') Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι τέσσαρες : ἡ **Κούβα**, ἡ **Ιαμαϊκή**, ἡ **Αίτη** καὶ τὸ **Πορτορίκον**. Μεγαλυτέρα ἔξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κούβα. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, δύως καὶ τοῦ Πορτορίκου, ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό λευκούς. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρώτη χώ-

ρα τῆς Γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα Ἀβάνα (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Ἰαμαϊκὴ παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρώμι. Ἡ Ἀίτη ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν Ἀίτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν "Ἀγιον Δομίνικον, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακάον, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

γ') Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἔκτείνονται ως σμῆνος ΝΑ. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι ως ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἀίτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ ἴσθμου τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ως προκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικήν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

Νῆσοι ή κοάτη	Επιφάνεια εἰς τετράγ. καὶ ημέρα	Κάτοικοι εἰς ημέρας	Κάτοικοι εἰς 1. τετρ. καὶ	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιό- τατα προϊόντα
Νῆσοι Μπαχάμας Κούβα	11.000 115.000	63 4.000	5 35	Νάσσαου (22) Ἀβάνα (500)	σπόγγοι καπνός ζάχαρις καπνός δπώραι βανάναι ζάχαρις
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.000	84	Κίνγκστον (100)	ζάχαρις καφές βάμβαξ χρωστική ξυλεία
Δημ. Ἀίτης Δημ. Ἀγ. Δο- μινίκου	26.000 50.000	2.300 1.200	83 24	Λ. Πρίγκιπος (120) "Αγ. Δομίνικος (35)	ζάχαρις καφές βάμβαξ χρωστική ξυλεία
Πορτορίκον Μικρ. Ἀντίλλαι Ἀμερικανικαὶ Βρετανικαὶ Γαλλικαὶ "Ολλανδικαὶ	9.000 360 4.300 3.100 1.000	1.600 26 470 500 72	178 76 110 178 82	"Αγ. Θωμᾶς (8)	ζάχαρις βανάναι καφές κακάον

Ασκήσεις.—1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Αμερικῆς καὶ χωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.—2. Σύγχρινε τὴν μορφὴν τῆς διώρυ-

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

γος τοῦ Παραμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σονέζ.—3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ατλαντικοῦ.

III. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Είσαγωγή.— 'Η Νότιος 'Αμερική κείται, όπως καὶ ή 'Αφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ **Χόρν**, εύρισκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἥ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς 'Αφρικῆς. 'Οπως ή θέσις της, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα της ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς 'Αφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφὴν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον 'Αμερικήν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ δόποιαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὅρη **"Ανδεις** ἢ **Κορδιλλιέρας**, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμένας πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὄρεινάς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

'Η Νότιος 'Αμερική δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμός της εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

1. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ "Η Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Αἱ **"Ανδεις**, ἢ **Κορδιλλιέραι** (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενῆ ὅρη, εἰς τὰ δόποια, ὡς καὶ εἰς τὰ ὅρη τῆς Μέσης 'Αμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἡφαίστεια, ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοὺς σεισμούς. Λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικάς καὶ Νοτίους **"Ανδεις**.

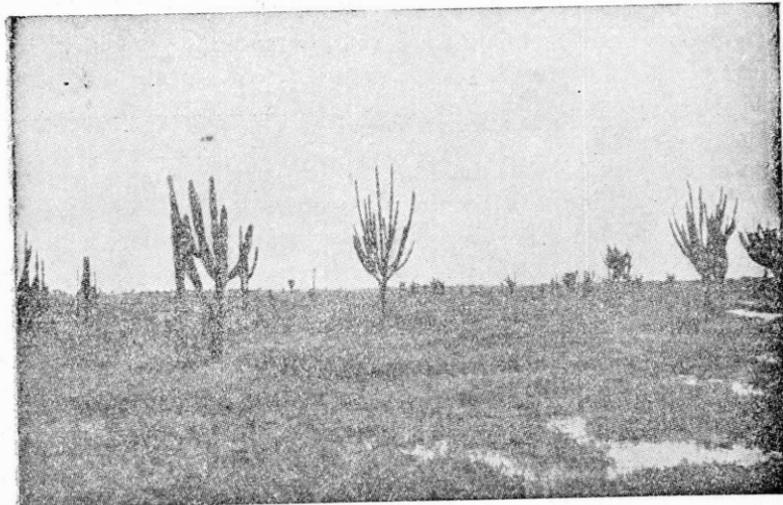
α') Αἱ Βόρειοι **"Ανδεις**.

Αἱ Βόρειοι **"Ανδεις** συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὁροσειράς, μεταξὺ τῶν δόποιών ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. 'Επειδὴ εύρισκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλῖμα, δέχονται πολλὰς βροχάς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ύγρα. 'Επαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. 'Ο πληθυσμός ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ινδιάνους, Νιγρήτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ κράτη τῶν Βορείων **"Ανδεων.—Εἰς τὰς Βορείους **"An-****

δεις άνεπτύχθησαν τρία κράτη· ή Βενεζουέλα, ή Κολομβία και
ό Έκουαντόρ.

Η Βενεζουέλα έκτείνεται και άνατολικώς των "Ανδεων, εἰς
τὸ βαθύπεδον καὶ τὴν Γουϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὔτῆς δάσος
διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου καὶ βανανεῶν. Πολὺ^ν
σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ύπεδάφους καὶ πρὸ πάν-
των τὸ πετρέλαιον. Ο πληθυσμός της εἶναι $3\frac{1}{2}$ ἑκατομ., πρω-
τεύουσα δὲ η Καρακάς (140). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ὁρενόκου

101. Άποψις λάνου τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἐποχήν.

έκτείνονται αἱ λάνοις, δηλαδὴ πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ δὲν φθά-
νουν ἔδω πολλαὶ βροχαὶ, αὐταὶ ἐμφανίζονται ώς σαβάνναι ἢ
ώς στέππαι, αἱ ὄποιαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συ-
νήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι κάκτοι.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ή βρεττανικὴ νῆσος 'Αγία
Τριάς· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ "Αγγλοι λαμβάνουν πετρέ-
λαιον.

Η Κολομβία κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν καὶ τῶν

ποταμῶν της εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ($8\frac{1}{2}$, ἑκατ. κάτ.). Εἰς τὴν ύψηλοτέραν ζώνην (ἔως 300 μ.), εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Μπογκότα** (270), εἰς εὕφορον περιοχήν βανανεῶν. "Εχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων καὶ πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ισπανούς.

Ο Ἐκουαντόδος (δηλαδὴ Ισημερινός) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του ($2\frac{1}{2}$, ἑκατ. κάτ.). Ἐπὶ δροπεδίου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ύψοδυνται τὰ ἡφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἔκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἐνθυμίζουν τοὺς ισπανικούς χρόνους. Ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλη**.

β') Αἱ Κεντρικαὶ "Ανδεις.

Νοτίως τοῦ Ισημερινοῦ αἱ "Ανδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα ὅμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ύψιπεδον, τὸ ὁποῖον ὅμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικόν, εἶναι ὅμως κατὰ πολὺ ύψηλότερον (4.000 μ. ὅψος). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ύψοδυνται γιγαντιαῖα ἡφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. "Αλλοτε ἐδῶ οἱ Ιθαγενεῖς **"Ινκας** εἶχον ίδρυσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ισπανῶν. Ἐρείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν **"Ινκας**. Σήμερον εἰς τοὺς ξηρούς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων λάμαι.

Ωσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμπιπ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσίων πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς δύκαδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. Ἡ κόπρος αὐτη, ἡ ὁποία λέγεται γκούονο, εἶναι ἄριστον λίπασμα. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τούναντίον βροχερά, ἀν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θαλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρ-

χονται ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὑψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχάς. Δι' αὐτὸν κατὰ τὴν ΒΑ. πλευρὰν τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων" ἐκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπό τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῷ σήμερον λαμβάνεται οὕτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Τὰ κράτη τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων".— Εἰς τὰς Κεντρικὰς "Ανδεις" ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη : ἡ Περουβία καὶ ἡ Βολιβία.

102. Λάμαι τῶν Κεντρικῶν "Ανδεων".

"Η Περουβία, ἡ Περοῦ, εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγάς πετρελαίου ($\frac{1}{2}$, ἑκατ. κάτ.)." Η πρωτεύουσσα Λίμα (400), μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, ἔνθυμιζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ισπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ Καλιάον. "Η χώρα, λόγω τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους της, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ολίγοι σιδηρόδρομοι ύπάρχουν, καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

"Η Βολιβία εἶναι ώσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα.. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχε-

ται ύπο τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν **Λαπάξ** (δηλαδὴ Ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ύψιστην τῶν μεγαλοπόλεων (ύψος 3.700 μ.).

γ') Αἱ Νότιοι^ν Ανδεῖς.

Αἱ Νότιοι "Ανδεῖς ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὁροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° νοτίου πλάτους προσβάλλοντοι ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ ὅποιος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἀκταὶ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ύπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσει τὴν ἀκτὴν εἰς πολυάριθμα φιόρδ, ὅπως εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι "Ανδεῖς εἶναι λίαν διαμελισμέναι καὶ παρουσιάζουν ὅχι πολὺ ύψηλάς διόδους. Παλαιότερος ύπεράνδειος σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Μπουένος "Αυρες εἰς Βαλπαραΐζο διέρχεται τὰς "Ανδεῖς εἰς ύψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους "Ανδεῖς ἀνεπτύχθη ἐν κράτος, ἡ Χιλή.

Χιλή.—Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὅποιον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὃς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, δύμοιάζον πως μὲ τὴν Νορβηγίαν. "Οπως εἰς τὴν Ιαπωνίαν, ἐνῷ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εὑρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

"Ο κύριος πλοῦτος τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

"Ἐπειδὴ πολλαὶ ἔκτασεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι δὲ λίγος (4%, ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλή· ἰδίως εἰς μίαν μακρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ύπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἔκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κήποι ὀπωροφόρων δένδρων. "Εδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα **Σαντιάγο** (750), ἡ μεγίστη πόλις τῶν "Ανδεῶν. Τὸ ἐπίνειόν της **Βαλπα-**

οαῖξο εἶναι δέ κύριος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ Πούντα Ἀρένας, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς Γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιοτέρα, ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὅποια περιέπλεον τὴν Νότιον Ἀμερικήν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ἡ Γῆ τοῦ Πυρός. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὠραῖα τοπία. "Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἔως

103. Κάτεικοι τῆς Γῆς τοῦ Ηυρίσ.

τὴν θάλασσαν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ ὅποια προστατεύονται ἀπὸ ψυχρούς ἀνέμους, ύπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὅποια ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, δπως καὶ οἱ Ἐσκιμώοι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ασκήσεις. — 1. Σύγχρονε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἄτλαντος τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. — 2. Ὁρόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. —

3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις δμοίας κατὰ τὸ κλῖμα μὲ τὴν ὁρει-
νὴν χώραν τῶν Ἀρδεων; — 4. Περίγραψε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ χάρ-
του σου τὴν ὅδον τῶν ιστιοφόρων, τὰ δυοῖς μεταφέροντ τὸ νίτηρν ἀπὸ
τὴν Χιλῆν εἰς τὴν Εὐρώπην. — 5. Εἰς τί χορηγούμενει τὸ νίτηρον;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

α') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ή Παταγωνία.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν "Ἀνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὁρέων. Ό ποταμὸς Λαπλάτα (δηλαδὴ Ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους του δμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισιπῆν· ὅπως καὶ αὐτοὶ, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὔ-φορος χοδὸς, ὁ ὁποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται πάμπας. Ἐκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λιβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόδυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὔκρατον κλῖμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθύπεδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκούς. Ό ἀνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

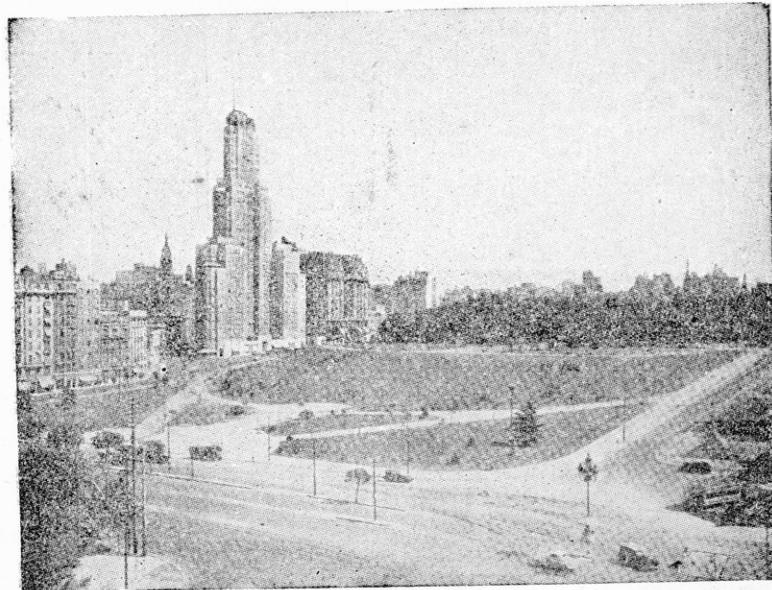
Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέπαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ύπαρχουν ύποτροπικά δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ή τραπεζοειδῆς χώρα **Παταγωνία**, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 40° νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ύψωνται κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἔως τὰς "Ἀνδεῖς. Όμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ύψωνονται μεμονωμέναι ὄροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς ὁποίας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοί εἰς τὰς "Ἀνδεῖς, μόλις ὀλίγαι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εύρεθῇ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα.— Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα

καὶ ἡ τραπεζοειδής Πιαταγωνία κατέχονται ύπό τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Ούραγουάη.

Ἡ Ἀργεντινὴ (2.800.000 τετρ. χλμ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Αμερικῆς. Ὁλιγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκονο-

104. Μεσοική ἀποψίς τοῦ Μπουένος "Αυρες.

μίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατομ.), μεγάλαι ποσότητες σίτου, ἀραβισίτου καὶ λιναροσπόρου ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομάς ἔοια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, ύπάρχουν μεγάλαι ἐμπορικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Μπουένος "Αυρες (δηλαδὴ

Εύάερος, ύπερ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος "Αυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα Μπαχία Μπλάνκα.

"Η Παραγουάη κατοικεῖται ἀραιῶς (870.000 κάτ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ δάση φύεται ὁ θάμνος μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὄποιου παρασκευάζεται τὸ μάτε - τσάτη, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. "Εως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν Ἀσούνσιὸν (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

"Η Οὐραγουάη εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἔκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κάτ.). "Εχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ υποτροπικὸν αὐτῆς κλῖμα παράγονται μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν, οἶνου, ἐλαιῶν καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Μοντεβίδεο (600).

β') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία.

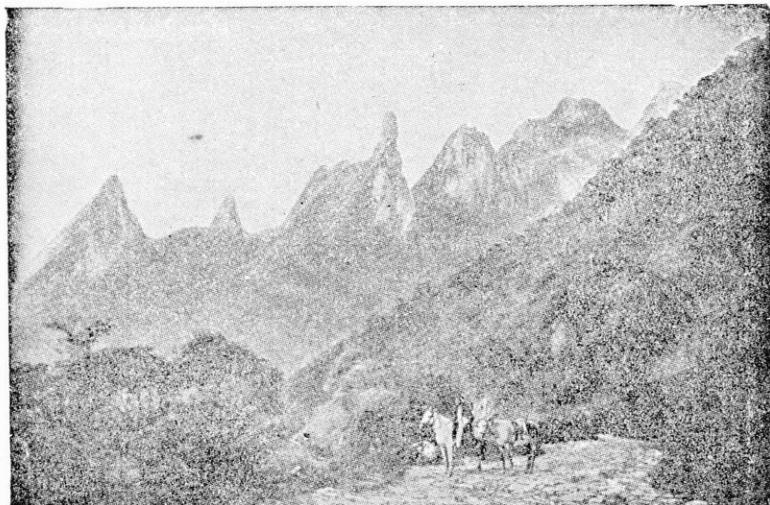
Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζόνιου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν πίπτουν τεράστιαι ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. "Ωσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικαὶ ἀκταὶ τῆς δρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς δρεινῆς χώρας τῆς Γουϊάνας λαμβάνουν ὑγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ. ἀληγεῖς ὄντες. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς δρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλές πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὄποια ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σὲ λαβαῖς καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμοὺς μὲ λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καστοσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἢ ἀρωματικὰ φυτά. "Απειρα δὲ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἐδῶ, ἀλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολύχρωμα ἄλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυ-

τείας ἀπό ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἑσωτερικοῦ, ἡ δοποία εὐ-
κόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν
τοῦ καφὲ ὅλης τῆς Γῆς. Ἡ ὄρεινή Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλου-
σία καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον.

Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει δλας σχεδόν τὰς πε-
ριοχάς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας καὶ ἀπο-

105. Τοπίον τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας.

τελεῖ τὰς «Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας» (45 ἑκατομ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλῖμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ύγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ δόποιοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλούς, ζοδιν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευράς τῆς ἀνα-
τολικῆς ὁρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέ-
ρος, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ύποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀ-
ριθμούς οἱ Ιάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος υπάρχουν καὶ αἱ με-
γάλαι οἰκήσεις. Τὸ Περούμπούκον καὶ ἡ Μπαΐα (ἢ Σάλ-

βαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ Πίον Ιανέζον εἶναι ἡ πρωτεύουσα (1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.) καὶ μία τῶν ὀραιοτάτων πόλεων τῆς Γῆς, μὲ θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ "Ἄγιος Παῦλος" (1 ἑκατ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ Σάντος, εἶναι οἱ μεγάλοι ἔξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ δποίοι ἄλλοτε ἥσαν ἐστίαι πυρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος μὲ μεγάλους κόπους κατώρθωσε νὰ ἔχυγιάνη. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἐλλάς.

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

Ἡ δρεινὴ χώρα τῆς Γουϊάνας. — Η Γουϊάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ δρεινὸν ὅγκον, ἄνωθεν τοῦ δποίου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ δρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐλληνικῆς Πίνδου. Ὁπως καὶ εἰς τὴν δρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικὰ τῆς χώρας εἶναι ὑγρὰ μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακάοδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἐδῶ Ινδοὺς καὶ Κι-

νέζους. Πολιτικώς είναι διαμοιρασμένη εις κτήσεις, τὴν Βρετανικὴν Γουϊάναν, τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν Γουϊάναν. Ἡ τελευταία είναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκλιματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόφεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Καφεοφυτεία.—Ἐπὶ μίλλια ἔκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεώνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἔν δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἡ καφέα εὔδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποφυλαμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ψψη τῶν τροπικῶν μέχρις ψψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾷ τὴν πολλὴν ύγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψῦχος, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἀνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἰναι λίαν εὔαίσθητοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἔτη μετὰ τὴν σποράν, ὁ θάμνος, ὁ ὄποιος ἤδη ψφοῦται εἰς δλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του δόμιοίους πρὸς κεράσια. Εἰς εἰδικά ἔργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφὲ ἔξαγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου καφέ, ὁ ὄποιος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἔτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἔξαγεται τόσος καφές, ὅσος θά ἔγειμιζε 50.000 σιδηροδρομικά ὀχήματα. Τὸ ἥμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφὲ εἰς τὸ Σάντος εἰναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικάς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰώνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ εύρωπαϊκά κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἰναι ἡ μικρὰ Γουϊάνα. Πρωτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἦσαν οἱ Ἰσπανοί καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οιδοί λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμόν των. Ἡ γλώσσα γενικῶς πρὸς Α. εἰναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ. δὲ καὶ Β. Ἰσπανική.

‘Η Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἥπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Η., εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ εὐκράτου καὶ ύποτροπικοῦ κλίματος, ώς καὶ εἰς τὰ ύψιπεδα, κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἀλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ ΒΑ. τῶν Νιγρητῶν, ἐπὶ τῶν ὅποιων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ύπαρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. ‘Η Νότιος Ἀμερικὴ ύπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προωδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατὸν ζώνην κείμενα Ἀργεντινή, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται δῆμοι, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Αστράτα, ώς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουαντόρ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικά προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, δέχεται ἀκόμη εὐρωπαίους κυρίως μετανάστας, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εύρισκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανούμενου πληθυσμοῦ τῆς. Εἰς τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Χιλήν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις — 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὅρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.— 2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτευούσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.— 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι’ ἀποίκισιν Εὐρωπαίων;— 4. Πότε περίπου ὀριμάζει ὁ σῖτος εἰς τὴν Ἀργεντινήν;— 5. Ποίας ἄλλας τετοφόρδους χώρας γνωρίζεις;— 6. Ἀνάφεσε ἄλλας σιτοφόρδους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.— 7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ διοῖον ενδίσκεται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ

τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὃσον καὶ αἱ Ἀθῆναι.—8. Τί παρατηρεῖς ὃσον ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;—9. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Ηειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιρον καὶ Μπουέρος Ἀυρες.

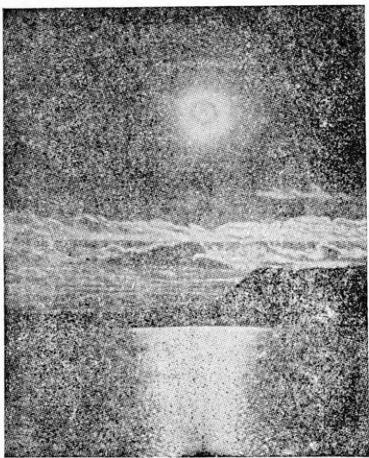
Πίναξ 13. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἔποχας (εἰς ἑκατομμύρια κατοίκων)

Η πειρού	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ασία	320	450	670	859	1.150
Αφρική	72	82	100	127	160
Αμερική	21	38	85	180	260
Αύστραλία καὶ Ὡκεανία	1	1	3	7	10
"Ολος ὁ πληθυσμός τῆς Γῆς	581	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.— Αἱ πολικαὶ χῶραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν (’Αρκτὶς) καὶ εἰς Νότιον (’Ανταρκτὶς). Ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικούς κύκλους περίπου ἔως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὥρισμένας ἐποχὰς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὥρῶν· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομάδας καὶ μῆνας. Τὸ ἔδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα.

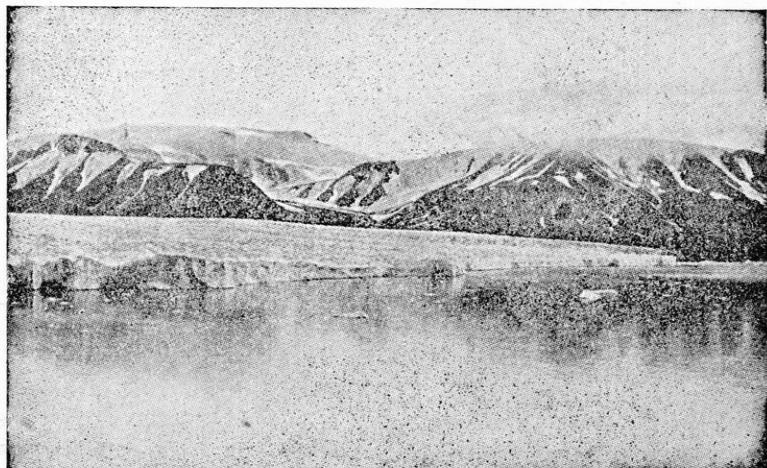

107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτσβέργην.

σκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὄριζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτίνας του πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὖται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ’ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χῶραι εὑρίσκονται ὑπὸ ἡμίφως. Ἡ πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας

(6 μήνας καὶ πλέον), εἰς 80° βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ήμέρας, καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ήμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τούναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ πολικὴ νύξ, ἡ ὅποια δῆμως πολλάκις φωτίζεται ἀπὸ τὸ βόρειον σέλαιο. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἴδικόν μας θέρος, ἐνῷ ἡ πολικὴ ήμέρα πρὸς τὸν ἴδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἄρκτικὴ ἀκτὴ.

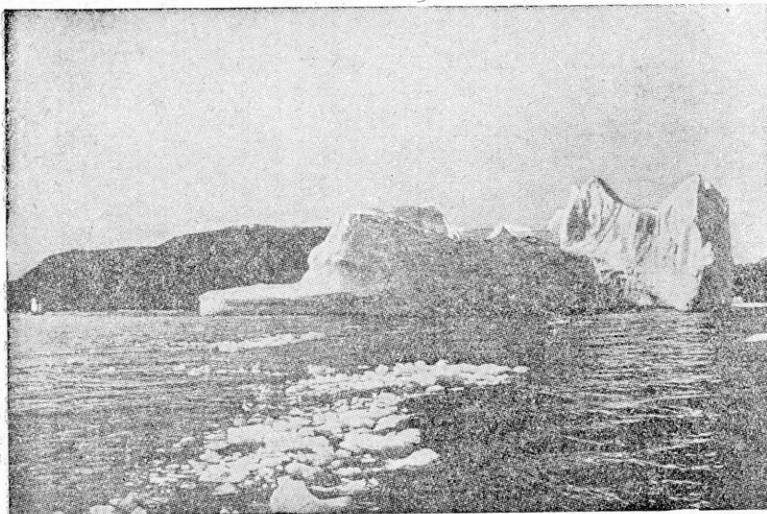
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψῦχος καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφιδρότεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις ὅπως εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

1. ΑΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἀρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὅποια γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτικὴ θάλασσα ἡ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανός. Εἰς δὲ λίγα μέρη εὑρίσκονται ἔξοδοι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲ στρῶμα πά-

γου πάχους 1 μέτρου, τὸ ὄποιον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πάγων εύρισκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπό τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ δύγκόπαγοι αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εύρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὅρεινά προσχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἔξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878 - 1879 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἔως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Ειρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν, κατὰ τὰ ἔτη 1893 - 1896, μὲ πλοῖον, τὸ ὄποιον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἔπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἔπροχώρησε μὲ ἔλκυθρα, τὰ ὄποια ἐσύροντο μὲ κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδσεν κατώρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903 - 1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ ὄποιος ἔφθασεν εἰς τὸν Βόρειον

Πόλον, εἶναι ὁ Ἀμερικανὸς Πῆρυν κατὰ τὸ 1909. Μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιον. "Ολοὶ αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰς ὁποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον. Ἐπίσης γίνεται ἐκεῖ κυνήγιον καὶ διατροφὴ ταράνδων. Διὰ τοὺς σκοπούς αὐτοὺς εἶναι ἴδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

Ἡ Γροιλανδία εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὄποιος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰ πολυάριθμα φίδρῳ δὲ παγετών, δὲ ὄποιος γλιστρᾶ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὅδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὄποιων μόνον τὸ ἔν τοι διεύθυνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, δῆπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουαρίον

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

έως τὸν Αὔγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμήν των νοτιώτερον.

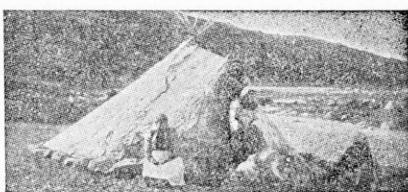
Εἰς τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14.000 Ἐσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἀλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὅποια ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται

111. Χειμεριναὶ κατοικίαι τῶν Ἐσκιμών.

νηγοῦν ἀκόμη ἡ πολικούς λαγούς, πολικάς ἀλώπεκας, πολικάς ἄρκτους, ταράνδους καὶ πτηνά, τὰ ὅποια κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ συήνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν ταράνδους, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον τὸ ὅποιον ἔξαγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὅποιας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἡ ὅποια εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρός, ἐν τούτοις ὅμως οἱ Ἐσκιμῶι εἶναι πάντοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἥρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἐσκιμών μᾶς διδάσκει, πῶς δ ἄνθρωπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

'Η Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυ-

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἐσκιμών.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ δερμάτων ταράνδου).

τικά αύτής παράλια έχουν ίδρυθη μικροί συνοικισμοί Δανών, οι όποιοι προσεπάθησαν νά έκπολιτίσουν τούς Έσκιμώους.

Μετά τής Δανίας συνδέεται καὶ ή νήσος Ισλανδία (δηλαδή Χώρα τῶν Πάγων), ἀποτελεῖ δῆμος αὐτόνομον κράτος (100.000 τετρ. χλμ., 110.000 κάτ.). Εἶναι πλήρης ήφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλάς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαὶ πηγαί, αἱ όποιαι ὀνομάζονται γκένζερ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνά καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς όποιας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ ΝΔ., δῆπου φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα Ρέυνιαβικ (δηλαδὴ Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν όποιῶν τὸ ὄντωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλύσιν. Ἡ Ρέυνιαβικ (25) ἔξαγει ἵχθος καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

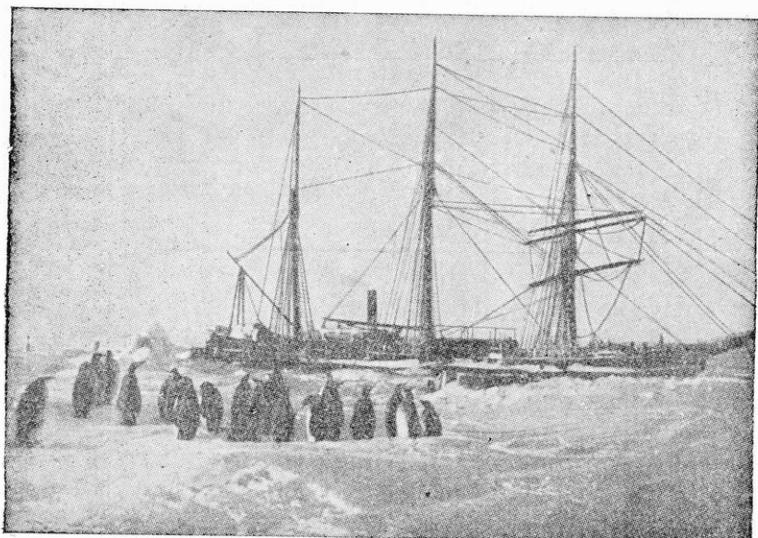
Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ Σπιτισθέργη, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν της ύψωνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νήσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ όποια ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς όποιας τὸ ύπεδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχάς.

28/4/155

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, εἰς τὴν Ανταρκτίδα ύπάρχει ἔηρά σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ανταρκτική, ἡ όποια θεωρεῖται ὡς ἔκτη ἡ ἐβδόμη ἥπειρος. Τὸ μέγεθός της ύπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εύρωπης (14 ἑκατομ. τετρ. χλμ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς δλην τὴν ἔκτασίν της ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν

χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἔδω ἑτησία θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (— 25°). Μόνον αἱ ἀκταὶ τῆς γλυκαίνονται δύλιγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δπου ὁ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εύρισκονται καὶ ἐνεργά ἡφαίστεια, ώς ὁ Φόβος καὶ ὁ "Ἐρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ἰδίως οἱ περίεργοι καὶ ἀστεῖοι πιγκουΐνοι. 'Υπάρχουν

113. Πιγκουΐνοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ἀκόμη φάλαιναι καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων, οἱ ὅποιοι πλέουν ἔδω διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν ζώων τούτων. Ἡ περαιτέρω διείσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἔξερευνητάς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 ὁ Ἀμοῦνδσεν, ὁ ὅποιος παρετήρησεν, ὅτι εύρισκεται εἰς ἔντεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον δροπέδιον ὕψους 3.000 μέτρων. 28/4/1581

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

οι όποιοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ

(πλὴν τῆς Εὐρώπης)

ώς υπήκοοι ξένου κράτους ἢ ώς μετανάσται

(Ἀπογραφὴ 1928)

"Ηπειροι καὶ χῶραι	"Ἐλληνες κατοικοι	"Ηπειροι καὶ χῶραι	"Ἐλληνες κατοικοι
ΑΣΙΑ	276.150	ΑΒΡΑΑΜΙΑ	2.000
Κύπρος	271.658	Μαδαγασκάρη	102
Συρία	5.500	Νοτιοαφρ. "Ενωσις	1.500
Παλαιστίνη	1.747		
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	40	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι	111	Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	400.000
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Καναδᾶς	10.000
Αζυρπτος	100.044	Μεξικόν	1.600
Κυρηναϊκὴ	151	Κούβα	2.500
Τριπολῖτις	586	Βραζιλία	3.000
Ἀλγεριον	148	Ούραγουάη	400
Τυνησία	443	Χιλή	800
Μαρόκον	780		
Σουδάν	3.000	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Κόγγον	2.000	Νέα Ζηλανδία	160
Πορτογαλικαὶ ἀποικίαι	2.000	Εἰς ὅλην τὴν Γῆν ἐκτὸς τῆς Ελλάδος	1.160.000

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Η ξηρά και ή θάλασσα δέν είναι ἔξι ἵσου κατανεμημέναι. Τὸ ἔν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς (28,5%) ἀποτελεῖται ἀπό ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. ”Αν ἔξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, μεταξὺ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὥκεανοι μετά πολυαρί-

θμῶν θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὥκεανοι είναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

1. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ

‘Ο Εἰρηνικός ὥκεανός είναι δι μεγαλύτερος, ἵσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους δόμοι. Είναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κατ’ εὐφημισμὸν ἐπονομάζεται Εἰρηνικὸς ὥκεανός.

Λόγῳ τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεώς του ή ύπερωκεάνειος συγκοινωνία εύρισκε δυσκολίας. Πλὴν

114. Πῶς κατανέμονται η ξηρά και η θάλασσα ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφάνειας (510 ἑκατ. τετρ. χλμ.).

τούτου, ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτή, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ δρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς τῆς, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο δὲ λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. ’Ολιγαὶ είναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαί, αἱ ὅποιαι ἀπό τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάι φέρουν εἰς τὴν Ἀνατο-

λικήν 'Ασίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αύτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας των ἔταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαί καὶ Ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνίζοντο ἀνέκαθεν αἱ 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρὰ κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὁποίων συνδέεται μετ' αὐτοῦ ὁ 'Ινδικὸς 'Ωκεανός. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογοῦν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν.

'Ο Ατλαντικὸς ὥκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότερος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὥκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τόσον εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια αὐτοῦ, καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲν ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακός διαμελισμὸς καὶ εύνοϊκοὶ ἄνεμοι εύνοοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμῆμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατῳκημένα καὶ βιομηχανικά κράτη. Τεράστιαι ποσότητες τροφίμων, πρώτων ύλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὥκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν 'Ατλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἵδια ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ 'Ατλαντικοῦ, ἡ ὁποία ύπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλασσοί λιμένες διὰ τὰ ύπερωκεάνεια ύπάρχουν εἰς τὸν 'Ατλαντικόν, ἐνῷ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μόνον τέσσαρες. 'Υπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ 'Ελλάς διὰ τῆς «Νέας 'Ελλάδος», ἡ ὁποία δεικνύει τὴν 'Ελληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐν τῇ Νέᾳ 'Υόρκῃ.

'Ο Ινδικὸς ὥκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὀρεινῶν παραλίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποία παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἔξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μὴ βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ ἀπο-

βλέπουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης μετά τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμή, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γῦρος τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῇ πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

2. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εύρωπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος, τοῦ ὅποιου συνέχεια εἶναι ὁ μαντζουρικὸς καὶ ὁ κινεζικός. Συνέχεια τῶν εύρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ ὑπεροχάσπιος. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καράτσι εἰς τὴν Καλκούταν. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμή, ἡ ὁποία δῆν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κείπταουν εἰς Κάιρον. Ὁσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ τὴν μεταξὺ τῶν ὥκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. ᘾ Εν τῇ Νοτιώ τῷ Ἀμερικῇ ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένος Ἀυρες εἰς Βαλπαραΐζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

3. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὅλων τῶν ἡπείρων, προορίζεται δῆμας διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχείαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνῃ τὸν γῦρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμούς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

	Σελίς
Εἰσαγωγὴ	5
1. Πρόσω ’Ασία	7
α. Μικρὰ ’Ασία	7
‘Η Μικρὰ ’Ασία κατὰ μέρη	11
‘Η Τουρκικὴ Δημοκρατία	25
β. Συρία καὶ Παλαιστίνη	30
γ. ’Αραβία	37
δ. Μεσοποταμία	43
ε. ’Αρμενία	46
ζ. Καυκασία	48
η. ’Αριανή	50
’Ανακεφαλαίωσις τῆς Πρόσω ’Ασίας	53
2. Νότιος ’Ασία	55
α. Άι Ίνδιαι	56
Άι Ίνδιαι κατὰ μέρη	57
β. Ίνδοκίνα	67
γ. Ίνδιαι ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	72
’Ανακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου ’Ασίας	74
3. ’Ανατολικὴ ’Ασία	76
α. Ιαπωνία	77
β. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	85
γ. Μαντζουρία	93
’Ανακεφαλαίωσις τῆς ’Ανατολικῆς ’Ασίας	94
4. ’Υψηλὴ ἢ Κεντρικὴ ’Ασία	95
5. Βόρειος ’Ασία	99
6. Δυτικὴ ’Ασία	102
’Ανακεφαλαίωσις τῆς ’Ασίας	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

<i>Εἰσαγωγὴ</i>	Σελίς
1. Βόρειος Ἀφρική	107
α. Αἴγυπτος	109
β. Λιβύη	115
γ. Λί γδαι τοῦ Ἀτλαντος	116
δ. Ἡ Ἐρημος Σαχάρα	119
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς	124
2. Ἡ Τροπικὴ Δυτικὴ καὶ Ἰσημερινὴ Ἀφρική	125
α. Σουδάν	125
β. Ἰσημερινὴ Ἀφρική	129
3. Ἀνατολικὴ Ἀφρική	133
4. Νότιος Ἀφρική	137
5. Αἱ νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	140
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αὔστραλια	145
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Αὔστραλιας	150
2. Ὡκεανία	151
Γενικὴ ἀποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	159

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

<i>Γενικὴ εἰσαγωγὴ</i>	161
I. Βόρειος Ἀμερικὴ	162
A'. Τὰ φυσικὰ τμῆματα	162
1. Ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ	163
2. Ἡ περιοχὴ τῶν Μεγάλων λιμνῶν	163
3. Τὰ Ἀπταλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	165
4. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ Ὁροπέδιον τῶν Λειμῶνων	166
5. Ἡ Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	170
B'. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	172
1. Καναδᾶς	174
2. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	176
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	184

	Σελίς
<i>II. Μέσης Ἀμερική καὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι</i>	185
1. Μεξικόν	185
2. Ἡ λοιπὴ στερεά τῆς Μέσης Ἀμερικῆς	187
3. Άι Δυτικαὶ Ἰνδίαι	189
<i>III. Νότιος Ἀμερικὴ</i>	192
1. Άι Ἀνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ δρεινὴ χώρα	192
α. Άι Βρόειοι Ἀνδεις	192
β. Άι Κεντρικαὶ Ἀνδεις	194
γ. Άι Νότιοι Ἀνδεις	196
2. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ δρειναὶ ἀνατολικαὶ χῶραι	198
α. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία	198
β. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	200
"Ανακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς	203

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

<i>Γενικά</i>	205
1. Ἀρκτίς	207
2. Ἀνταρκτίς	211

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

<i>Εἰσαγωγὴ</i>	214
1. Οἱ τρεῖς Ὁχεανοὶ	214
2. Ἡ πατά ἔηράν παγκόσμιος συγκοινωνία	216
3. Ἡ ἑναέριος συγκοινωνία	216

Υπεύθυνος ἐπὶ τῆς διορθώσεως Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ ΚΑΙ ΥΙΟΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

